

**ÇOKLU SPOR OYUNLARININ FARKLI
ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**

Savaş EREL

Doktora Tezi

Beden Eğitimi ve Spor

Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN

2024

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DOKTORA PROGRAMI

ÇOKLU SPOR OYUNLARININ FARKLI ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

DOKTORA TEZİ

Savaş EREL

Danışman: Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN

BAYBURT - 2024

KABUL VE ONAY

Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN danışmanlığında, Savaş EREL tarafından hazırlanan “Çoklu Spor Oyunlarının Farklı Etkilerinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 24.09.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği / çokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN

ye : Prof. Dr. Çetin YAMAN

ye : Doç. Dr. Hayri AKYÜZ

ye : Doç. Dr. Samet ZENGİN

ye : Doç. Dr. Yılmaz ÜNLÜ

Bu tezin kabul Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Murat KUL
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Çoklu Spor Oyunlarının Farklı Etkilerinin İncelenmesi” başlıklı program seçin tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

24.01.2024

Savaş EREL

ÖN SÖZ

Tez hazırlama sürecinde çalışmamın belirlenmesinde, kurgulanmasında ve diğer aşamalarında bana yol gösteren bilgi ve birikimlerini benimle paylaşan, tezin şekillenmesinde büyük yardımları ile yanımda olan, ilminden yararlandığım değerli danışman hocam Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Katkıları ile araştırmama destek olan Prof. Dr. Murat KUL ve Doç. Dr. Hayri AKYÜZ hocalarıma ve meslektaşım Kürşat ERGÜN'e desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Aynı zamanda beraber çıktığımız bu yolda koşullar ne olursa olsun yanımda olan, desteğini her daim hissettiğim meslektaşım ve öğrencim Bahar ZEZE'ye teşekkür ederim.

Savaş EREL

ÖZET

DOKTORA TEZİ

ÇOKLU SPOR OYUNLARININ FARKLI ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Savaş EREL

Bayburt Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN

Bayburt-2024, Sayfa: 82

Çoklu spor oyunları, genellikle milli takımların yer aldığı ve çeşitli spor dallarında yarıştığı organize bir spor etkinliğidir. Düzenlenen çok sayıda etkinliğe uyum sağlamak için, tek bir spor etkinliğinden daha uzun olmak üzere birkaç hafta boyunca yapılabilmektedir. Kültürel miras ise insanların içinde yaşadıkları kültüre bağlı olarak geçmişini, fikirlerini ve kültürel kimliklerini tanımlamak için ortaya çıkan sosyal bir olgudur. Ayrıca, soyut ve somut miras şeklinde ele alınmaktadır. Bu çerçevede araştırmamızın amacı; çoklu spor oyunlarının sosyal, politik, ekonomik, çevresel ve spor etkilerinin incelenmesine yönelik “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeğinin” geliştirilmesi, uygulanması ve farklı etkilerinin demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma, tarama modelinde olup, ölçek geliştirme ve geliştirilen ölçeğin uygulanmasından oluşmaktadır. Araştırmanın evrenini; 2017 yılında Samsun Şehrinde düzenlenen 23. Yaz İşitme Engelli Olimpiyat Oyunları ile 2022 yılında Konya Şehrinde düzenlenen 5. İslami Dayanışma Oyunlarına izleyici olarak katılan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise ilgili organizasyonlara izleyici olarak katılanlardan basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen 574 birey oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak; katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 7 sorudan oluşan “kişisel bilgi formu” ve araştırma sürecinde geliştirilen 5 li likert şeklinde 30 soru ve 6 alt boyuttan oluşan “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” dir. Katılımcıların demografik özellikleri frekans ve yüzde olarak özetlenmiştir. İstatistiksel değişkenler için T testi, korelasyon testi ve ANOVA testi yapılmıştır. Ayrıca parametrelerin büyüklüğü korelasyonu göstermiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların; cinsiyet durumlarına göre olumlu çevre, eğitim durumlarına göre Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamalarında, yarışmaların yapıldığı il değişkenine göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyutlarından olumsuz çevre dışında yer alan alt boyut ve toplam puan ortalamalarında, mesleki durumuna göre olumlu ve olumsuz çevre alt boyutları dışında yer alan alt boyutlarda, çoklu spora katılma durumu değişkenine göre olumsuz çevre dışında yer alan alt boyutlar ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Yaş değişkeni ile Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği toplam ve alt boyutlarına göre; “yaş” ile “sosyal” arasında düşük ve pozitif yönde, “yaş” ile “politik” arasında düşük ve pozitif yönde, “yaş” ile “spor” arasında düşük ve negatif yönde, “yaş” ile “ekonomi” arasında düşük ve negatif yönde, “yaş” ile “ölçek toplam”

puanları arasında düşük ve negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak, çoklu spor oyunları etki ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçüm yapabilen bir ölçme aracı olduğu, “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” uygulaması sonucunda bu oyunların sosyal, spor, politik, ekonomi, olumlu çevre ve olumsuz çevre faktörlerinin şehirlerde yaşayan halk üzerinde etkisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çoklu spor oyunları, kültürel miras, organizasyon.

ABSTRACT

PH. D. THESIS

EXAMINING THE DIFFERENT EFFECTS OF MULTI SPORT GAMES

Savaş EREL

Bayburt University

Institute of Graduate Studies

Department of Physical Education and Sports

Thesis Advisor: Prof. Dr. Mutlu TÜRKMEN

Bayburt-2024, Pages: 82

Multi-sport games are an organized sports event, usually involving national teams and competing in various sports. In order to adapt to the large number of events organized, it can be held for several weeks, longer than a single sport event. Cultural heritage, on the other hand, is a social phenomenon that emerges when people use their past, ideas and cultural identities to define their culture. It is also addressed as abstract and tangible heritage. In this context, the aim of our research is to develop and implement the "Multi-sport Games Impact Scale" to examine the social, political, economic, environmental and sports effects of multi-sport games and to examine their different effects in terms of demographic variables. The research is in the screening model and consists of scale development and implementation of the developed scale. The universe of the research consists of individuals who attended the 23rd Summer Deaflympics held in Samsun in 2017 and the 5th Islamic Solidarity Games held in Konya in 2022 as spectators. The sample of the study consists of 574 individuals who were selected by simple random sampling method from among those who attended the relevant organizations as spectators. As data collection tools; "Personal information form" consisting of 7 questions to determine the socio-demographic characteristics of the participants and "Multi-Sport Games Impact Scale" consisting of 30 questions and 6 sub-dimensions in 5-point Likert format developed during the research process. Demographic characteristics of the participants were summarized as frequency and percentage. T test, correlation test and ANOVA test were performed for statistical variables. In addition, the magnitude of the parameters showed correlation. Statistical significance level was accepted as $p < 0.05$. A significant difference was found in the participants' positive environment sub-dimension and total score averages according to their gender, in the Multi-Sport Games Impact Scale sub-dimension and total score averages according to the province where the competitions were held, in the sub-dimension and total score averages outside the negative environment sub-dimension of the Multi-Sport Games Impact Scale sub-dimension, according to the variable of the province where the competitions were held, in the sub-dimensions outside the positive and negative environment sub-dimensions according to their occupational status, in the sub-dimensions outside the negative environment and total score averages according to the variable of participation in multi-sports. According to the age variable and the total and sub-dimensions of the Multi-Sport Games Impact Scale; a

low and positive relationship was found between "age" and "social", a low and positive relationship between "age" and "politics", a low and negative relationship between "age" and "sports", a low and negative relationship between "age" and "economy", and a low and negative relationship between "age" and "scale total" scores. As a result, it has been seen that the multi-sport games impact scale is a valid and reliable measurement tool, and as a result of the application of the "Multi-sport Games Impact Scale", the social, sports, political, economic, positive environmental and negative environmental factors of these games have an impact on the people living in the city.

Keywords: Cultural heritage, multi-sport games, organization.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	II
BEYANNAME.....	III
ÖN SÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLOLAR.....	XI
ŞEKİLLER.....	XII
KISALTMALAR.....	XIII
SİMGELER.....	XIV
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Konusu ve Problemi	2
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	3
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Varsayımlar	4
BİRİNCİ BÖLÜM.....	5
1. KURAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. SPOR VE ÇOKLU SPOR OYUNLARI.....	5
1.1.1. Olimpiyatlar.....	7
1.1.2. Paralimpik Oyunlar	14
1.1.3. İşitme Engelliler Olimpiyat Oyunları (Deaflympics).....	15
1.1.4. Kıta Oyunları	16
1.1.5. Avrupa ve Dünya Şampiyonaları	18
1.1.6. Üniversite Oyunları	18
1.1.7. İslami Dayanışma Oyunları	19
1.1.8. 23. Deaflympics 2017 Samsun Olimpiyat Oyunları.....	20
1.1.9. 5. İslami Dayanışma Oyunları Konya	21
1.1.10. Çoklu Spor Oyunlarının Sosyal, Politik, Ekonomik, Spor ve Çevresel Etkileri	22
1.2. KÜLTÜREL MİRAS	24
1.2.1. Kültürel Mirasın Spor Etkileri.....	26
İKİNCİ BÖLÜM	32
2. YÖNTEM.....	32
2.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	32
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	32
2.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	33
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu	33

2.3.2. Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği	33
2.4. SÜREÇ/UYGULAMA.....	33
2.5. VERİ ANALİZİ.....	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	37
3. BULGULAR	37
3.1. ÇOKLU SPOR OYUNLARI ETKİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME SÜRECİ.....	37
3.1.1. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA).....	37
3.1.2. Güvenirlik Analizi	41
3.1.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)	43
3.1.4. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	46
3.1.5. Modelin Geçerlik ve Güvenirlik Analizi	47
3.1.6. AFA Verinin Normallik ve Güvenirlik Değerleri	52
3.1.7. Demografik Özelliklere Özgü Analizler.....	53
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	61
Sonuç	61
Tartışma.....	62
Öneriler.....	69
KAYNAKÇA.....	70
EKLER	79
Ek 1: Etik Kurul Onayı.....	79
Ek 1: Etik Kurul Onayı.....	80
Ek 2: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği.....	81
ÖZ GEÇMİŞ	82

TABLÖLAR

Tablo 1: Ölçek Maddelerinin Tanımlayıcı İstatistikleri	37
Tablo 2: Ölçek Alt Boyutlar, Maddeler ve Faktör Yüklerine İlişkin Sonuçlar	39
Tablo 3: Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri Dağılımı Gösteren Sonuçlar	40
Tablo 4: Açımlayıcı Faktör Analizi Toplam Varyans	41
Tablo 5: Sosyal Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları	41
Tablo 6: Politik Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları	42
Tablo 7: Spor Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları	42
Tablo 8: Ekonomi Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları	42
Tablo 9: Çevre Olumlu Etki Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları	43
Tablo 10: Çevre Olumsuz Etki Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları	43
Tablo 11: Çoklu Spor Oyunlarının Boyutları için 1 DFA Modelinin Standartlaştırılmış Regresyon ve Hata Katsayıları	44
Tablo 12: Düzenleme Sonrası “Çoklu Spor Oyunları Etki” Ölçeğinin Boyutlarına Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli Uyum Endeksleri	46
Tablo 13: Madde Normallik Dağılımları	47
Tablo 14: Çoklu Spor Oyunları Etki Boyutları için Ayrım Geçerliliğinin Değerlendirilmesi	48
Tablo 15: 1 DFA Benzeşim Geçerliliği ve Güvenirlik Sonuçları	48
Tablo 16: Çoklu Spor Oyunlarının Boyutları için 2 DFA Modelinin Standartlaştırılmış Regresyon ve Hata Katsayıları	50
Tablo 17: Çoklu Spor Oyunlarının Etkileri Ölçeği 2 DFA Modeli Uyum Endeksleri	50
Tablo 18: Ölçek Maddeleri Normallik Analiz Sonuçları	51
Tablo 19: Ölçek ve Alt Boyutları Güvenirlik Analiz Sonuçları	52
Tablo 20: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Dağılım Grafiği	52
Tablo 21: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Durumu Değişkeni T Testi Sonuçları	53
Tablo 22: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Eğitim Durumu Değişkeni T Testi Sonuçları	54
Tablo 23: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaşadığı İl Durumu Değişkeni T Testi Sonuçları	55
Tablo 24: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çoklu Spora Katılma Durumu Değişkeni T Testi Sonuçları	56
Tablo 25: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Meslek Durumu Değişkeni ANOVA Sonuçları	57
Tablo 26: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Gelir Durumu Değişkeni ANOVA Sonuçları	58
Tablo 27: Yaş Değişkeni ile Çoklu Spor Organizasyonları Etki Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları Person Korelasyon Test Sonuçları	60

ŞEKİLLER

Şekil 1: Samsun 2017 Deaflympics, Buz Hokey Salonu.....	21
Şekil 2: Samsun 2017 Deaflympics, Olimpiyat Köyü.....	23
Şekil 3: 5. İslami Dayanışma Oyunları.....	24
Şekil 4: Çoklu Spor Oyunları Alt Boyutlar 1 DFA Modeli.....	46
Şekil 5: Çoklu Spor Oyunları Alt Boyutları 2 DFA Modeli.....	51

KISALTMALAR

ANOVA	: Analysis of Variance
IPC	: Uluslararası Paralimpik Komitesi
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
EOC	: Avrupa Olimpiyat Komitesi
ISSF	: İslami Dayanışma Oyunları
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin
AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
CS	: Sosyal
CP	: Politik
CSP	: Spor
CE	: Ekonomik
CC	: Çevresel
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
TMPK	: Türkiye Milli Paralimpik Komitesi
ICSU	: Uluslararası İşitme Engelliler Spor Komitesi
ORT	: Ortalama
SS	: Standart Sapma
CISS	: Sağırılar İçin Uluslararası Spor Komitesi
AVE	: Çıkarılan Ortalama Varyans
RMSEA	: Yaklaşık hataların ortalama karekökü
CSÖ	: Ölçeğin Sosyal
CPÖ	: Ölçeğin Politik
CSÖ	: Ölçeğin Spor
CSE	: Ölçeğin Ekonomik
CCÖ	: Ölçeğin Çevresel

SİMGELER

df	: serbestlik derecesi
χ^2	: K-Kare
ξ	: eruo
m²	: metrekare
m³	: metreküp
p	: korelasyon katsayısı
m	: madde
n	: toplam sayı
$\bar{X}$	: aritmetik ortalama
Σ	: sigma sembolü

GİRİŞ

Hayatında sporun önemli bir rol oynadığı her bireyin bir spor mirasına sahip olduğu düşünülmektedir. Spordan, sporculardan, takımlardan ve spor olaylarından alınan ilham, kişinin spor tutkusunu etkilemiş ve taklit etmiştir. Etkileyen ve belirli bir doyuma ulaşan bu ihtiras, insanların sadece kendi içlerinde yaşadıkları bir duygu değildir. Aynı zamanda bütün dünyaya duyurulması istenilmektedir. Dolayısıyla da miras unsuru olarak birey, istemeden de olsa mirası yayma misyonunu üstlenmektedir (Karakuş, 2018).

Oxford Sözlüğünde “miras” kelimesinin anlamı “bireye atalarından geriye kalan maddi değerler” olarak tanımlanmaktadır (Hornby, 2010). Dev spor organizasyonlarında miras kavramı 1990’lı yıllarda spor yönetiminde ortaya çıkan bir terimdir. Bu yıllarda Olimpiyat Oyunlarının yapılması sadece finansal bakımdan değil sosyal ve çevresel açıdan da sorular gündeme getirilmiştir. Bu soruların sorulmaya başladığı dönemde “miras” kelimesi ilk kez sözlü ve yazılı olarak büyük spor etkinliklerinin yöneticileri ve sahipleri tarafından kullanılmaktaydı (Chappelet, 2012).

Literatürde spor mirası kavramına yönelik pek çok farklı yaklaşım bulunmaktadır. Spor mirası kavramı, Kasım 2002’de Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) çalışma grubu tarafından aday şehirlere bir tavsiye olarak IOC tüzüğüne resmi olarak eklenmiş ve “Olimpiyatlara aday olan ya da ev sahipliği yapan kentlerde oluşacak spor mirasının desteklenmesi” şeklinde vurgulanmıştır (Weed, 2013). Spilling (2000), spor mirası olaylarının potansiyel uzun vadeli etkilerini dört kategoride açıklamıştır. Gittikçe bilinirliği artan uluslararası bilinirlik, artan ekonomik aktivite, gelişmiş tesisler ve altyapı yatırımı ile sosyal ve kültürel fırsatlardır. Allen ve arkadaşları da (2002) bu teoriyi dört bölümde belirtmiştir: sosyal ve kültürel, fiziksel ve çevresel, politik, turizm ve ekonomik. Dolayısıyla temel fonksiyonların ne olduğuna dair genel bir fikir vardır; tek fark, bunların nasıl gruplandırıldığı veya bölündüğüdür. Preuss'un (2004), Oyunların spor mirasını, şehir planlaması ve spor altyapısı gibi temel unsurların yanı sıra kentsel canlanma, uluslararası şöhret, turizmin büyümesi, kamu refahı, istihdam yaratılması, yerel işletmeler için fırsatlar, şehrin ticarileştirilmesi olanağı, şehrin ruhunun yenilenmesi gibi konuları da beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte bölgesel ortaklıklar kurmak, kültürel fikir ve değerler yaratmak, anılar yaratmak, eğitim ve popüler deneyimler yaratmak gibi çeşitli fırsatlarda sunmaktadır.

Büyük spor etkinliklerinin organizatörleri ve destekçileri, bir spor mirasının yaratılmasını belirleyen en önemli unsurun kitlelerin spora katılımının artması olduğunu vurgulamaktadır (Girginov & Hills, 2008). Bu etkileri; politik, sosyal, ekonomik, spor ve

çevresel olarak kategorize etmek mümkündür (Kirilenko & Stepchenkova, 2017). Oyunlar, ekonomik büyümeyi teşvik ederken aynı zamanda topluluklar ve şirketler için yeni fırsatlar da sunmaktadır (Matos, 2006). Bu nedenle, insanlar çoklu spor oyunlarının doğrudan veya dolaylı olarak sağladığı faydaların artmasını arzu etmektedir (Baade & Matheson, 2016).

Ekonomik, politik, çevresel, spor ve sosyo-kültürel olarak her ülkeye çok sayıda fayda sağlayan çoklu spor oyunlarına yatırım yapmak için, yapılacak spor tesisleri ve bu tesisler için gerekli teknik donanım, iletişim, ulaşım sistemleri faaliyetlerine katılan ekipler ile mekanların güvenliğini sağlamak önemlidir. Yarışma saatleri dışında ekiplerin eğlenmeleri ve alışveriş yapmaları için sosyal alanlar sağlanmalı, katılımcılara eksiksiz konaklama, yemek ve sağlık hizmetleri sunulmalıdır (Demirci, 1986). Bu oyunlar aynı zamanda ülkeye müsabakalarda kullanılmak üzere yeni spor tesisleri yapma ve mevcut tesisleri onarmaya olanak tanırırlar. Oyunlar ülke veya şehirde yeni istihdam yaratmakta ve işsizlik oranları düşürmektedir (Nalçakan, 2009). Bununla birlikte, küresel katılım ve izlenme oranları göz önüne alındığında, dünyanın en prestijli spor faaliyeti olan çoklu spor oyunları son zamanlarda çeşitli faktörlerden etkilenmiştir. Bugün aday ülke ve şehirler sosyal adalet, enerji verimli tasarım, çoklu kullanım çözümleri, eko-tasarım, altyapı yenileme, atık yönetimi ve geri dönüşüm, trafik ağları ve oyun sonrası kurallardan yararlanma gibi konulara odaklanmakta, spor ve kültürel etkinlikler düzenlemektedirler (Doralp & Barkul, 2011).

Nihayetinde bu çalışma ile çoklu spor oyunlarına ev sahipliği yapan şehirlerde yaşayan halk üzerindeki farklı etkileri araştırılmıştır.

Araştırmanın Konusu ve Problemi

Bu tez çalışmasının konusu, 2017 Samsun İştirme Engelliler ve Konya 5. İslami Dayanışma Oyunlarının sosyal, politik, ekonomik, spor ve çevresel etkilerinin incelenmesine yönelik çoklu spor oyunları ölçeğinin geliştirilmesi, uygulanması ve farklı etkilerinin demografik değişkenlere göre farklılaşma durumunu ortaya koymaktır.

Problem Cümlesi

Çoklu spor oyunlarının düzenlendiği şehirler üzerinde; sosyal, spor, politik, ekonomik, olumlu çevre ve olumsuz çevre bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Alt Problemler

1. Çoklu spor oyunlarının etkilerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan ölçek, geçerli ve güvenilir ölçümler yapabilen bir ölçme aracı mıdır ?

2. Çoklu spor oyunlarının etkisi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Çoklu spor oyunlarının etkisi ile eğitim değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Çoklu spor oyunlarının etkisi ile il değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Çoklu spor oyunlarının etkisi ile çoklu spor oyunları ile ilgilenme durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Çoklu spor oyunlarının etkisi ile gelir değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Çoklu spor oyunlarının etkisi ile meslek değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Çoklu spor oyunlarının etkisi ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Çoklu spor oyunlarının sosyal, politik, ekonomik, spor ve çevresel etkilerinin incelenmesine yönelik çoklu spor oyunları ölçeğinin geliştirilmesi, uygulanması ve farklı etkilerinin demografik değişkenler açısından incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Günümüzde, özellikle markalaşma, tanıtım, pazarlama ve yatırım fonlarının yerel ve bölgesel kalkınmanın bir aracı olarak kullanılmasıyla, dünyanın başka yerlerinde olduğu gibi Türkiye'de de büyük ölçekli etkinliklere ev sahipliği yapma eğilimi artmıştır. Sanayisizleşme problemi olan ülkelerde kentsel ve bölgesel kalkınmanın önemli bir yolu olarak bu strateji son 30 yıldır ekonomik kalkınmayı teşvik etmek için sıklıkla kullanılmaktadır (Dolles & Söderman, 2008). Bir şehrin dünya çapında söz sahibi olmak için sıklıkla kullandığı stratejilerden biri de çoklu spor oyunlarıdır. Çoklu spor oyunları dünya çapında kurtarıcı etkinlikler olarak tanıtılmakta ve ülkenin gücünü göstermek için planlanmaktadır. Bu faaliyetler, ülkenin yatırım hedeflerini artırmayı amaçlamaktadır. Ek olarak, bu faaliyetler kentsel ve bölgesel gelişme için bir sıçrama tahtası olarak görülmektedir. Bu kaçınılmaz olarak kentsel yapıyı değiştirmektedir. Çoklu spor oyunlarına ev sahipliği yapan şehirler, ziyaretçilerin katılım taleplerini karşılayarak, kültürel ve altyapı projelerine yatırım yaparak önemli miktarda sermaye akışı elde etmiştir (Preuss, 2009). Kentlerin tesisleşme gibi fiziksel yapısıyla başlayan çoklu spor oyunları etkinlikleri, ekonomik, sosyo- kültürel, politik, spor ve çevresel gelişmelerle devam etmektedir. Bu çalışmanın verileri, analizleri ve önerileri doğrultusunda ülke veya şehirlerin aday olduğu

çoklu spor oyunlarının sosyal, spor, politik, ekonomi, olumlu çevre ve olumsuz çevre etkilerinin belirlenmesinin oyunların başarılı ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesinde etksi olacaktır. Araştırma sonuçlarının, ileriki dönemlerde ülkemizde düzenlenecek olan veya düzenlenmesi için teklif sunulacak olan çoklu spor oyunları için fikir oluşturması, şehirde yaşayan halkın görüşleri belirtilerek aksaklıkların ya da olumsuz durumların ortaya konması bakımından zemin oluşturması beklenmektedir. Güncel olarak birbirine en yakın tarihlerde gerçekleştirilen iki oyun olan; Samsun'da düzenlenen"İşitme Engelliler Olimpiyatları" ile Konya'da düzenlenen 5. İslami Dayanışma Spor Oyunları'nın kentlere olumlu ya da olumsuz etkilerini orada yaşayan halk perspektifinden incelemek önem arz etmektedir. Bu çalışma ile spor etkinliklerinin önemini ortaya çıkarmaya ve etkinlik düzenleyen yöneticilere ve bu alanda çalışmak isteyen araştırmacılara içgörü sağlamaya çalışılmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın literatüre olumlu bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çoklu spor oyunları ile ilgili yapılacak araştırmalarda ölçeğin kullanılması beklenmektedir. İstenilen hedefe ulaşma noktasında yapılacak çalışmalara katkı sağlaması ulusal ve uluslararası alanda çoklu spor oyunları için oldukça önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Samsun 2017 Yaz İşitme Engelliler Olimpiyat Oyunları ve Konya 5. İslami Dayanışma Oyunları,
2. Samsun ve Konya halkı,
3. Veri toplama aracı olarak belirtilen anket ve ölçek,
4. Konu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklardan elde edilen bilgilerle sınırlandırılmıştır.

Varsayımlar

1. Katılımcıların kendilerine uygulanan anket ve ölçekleri, anlamlı bir şekilde algılayıp cevap verebildikleri,
2. Katılımcıların çalışmada kullanılan veri toplama araçlarını içtenlikle yanıtladıkları,
3. Araştırmada kullanılan ölçeğin maddelerinin anlaşılır, sade, açık olduğu,
4. Araştırma grubunun evreni temsil edebilecek nitelik ve nicelikte olduğu varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmada, çoklu spor oyunlarının şehirlerde yaşayan yerel halk üzerindeki farklı etkilerini algılamak amacıyla bu etkinliklerin meydana getirdiği olumlu ve olumsuz sonuçları kentin sahip olduğu sosyal, ekonomik, politik, spor ve çevresel potansiyeline katkıları belirlenmiştir. Şehirler üzerindeki alt ve üstyapı yatırımları, istihdam, şehir imajı, şehirlerin tanıtımı ve sosyokültürel etkileşim gibi birçok alanda yapmış olduğu katkılar araştırılmıştır.

1.1. SPOR VE ÇOKLU SPOR OYUNLARI

Spor kelimesinin kökeni Latince dağılmak, ayrılmak anlamına gelen “Disporte” veya “Deportere” kelimesinden gelmektedir. Bu bağlamda kullanılan terim zamanla değişime uğramış ve artık “Disport” olarak kullanılmaktadır. 17. yüzyıldan beri “sport” olarak kullanılan terim, Türk dilinde uluslararası dil etkileşiminin de etkisiyle “spor” olarak kullanılmaya başlanmıştır (Durgun, 2007). Spor faaliyetleri, belirlenen hedeflere ulaşmak için bireylerin veya grupların belirlenmiş kurallara göre çalışmasını gerektirir (Arslan, 2020). Spor, insan gücünü geliştirirken aynı zamanda insan doğasını da geliştirmektedir (Yılmaz, 2019).

Spor her ne kadar insani yetenekleri geliştirse de farklı açılardan bireylerin gelişim göstermesinde faydalıdır. Spor, insanlar arasında sosyalleşme, kaynaşma ve birliktelik duygularının oluşturulmasını sağlayan, vücudun gelişmesini sağlayan, belirli kurallar çerçevesinde mesleki faaliyetler içerisinde, bireysel veya gruplar halinde belirli bir süre içinde gerçekleştirilen, rekabetçi kültürel bir faaliyettir (Ren, 2009; Nalçakan, 2009). Spor; insan yaşamında ve toplum sağlığında önemli yer tutan olaylar dizisidir. Sosyal sistemler olarak adlandırılan sporun, insanların ait olduğu toplumun özelliklerini yansıtan, çağın yönünü gösteren, insanların taktiklerini ve fiziksel güçlerini ortaya koyabilen önemli bir araç olduğu söylenebilir (Emekli, 2006).

Sosyal bir girişim olarak açıklanan spor, katılımcıların kazanmak için taktiksel ve fiziksel güç kullanmasını gerektiren, halka görsel bir şölen sunan, toplumu temsil eden önemli bir araç olarak tanımlanmaktadır (Fişek, 2003). Spor aynı zamanda insanları mental ve bedensel açıdan geliştiren, sosyal davranışlarını ayarlayan, onları spor ve zihinsel olarak belli bir düzeye getiren biyolojik, eğitimsel ve sosyal bir olgu olarak da tanımlanmaktadır. Yani insanın fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimini, bu unsurlar arasındaki uyumu, koordinasyonu ve sosyalleşmeyi sağlar. Spor, çok çeşitli bireysel ve toplumsal işlevleri kapsamakta olup, insanın fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişiminin, sosyal ve ekonomik kalkınmaya katılımının en önemli

araçlarından biridir. Birincisi, spor son derece etkili ve gereklidir çünkü ister sağlıklı ve üretken bir toplum yaratmak amacıyla ister toplumsal gerileme ve yabancılaşılmaya karşı bir araç olarak olsun, insanlara hitap etmektedir. Spor, rekabetin, sağlığın, eğlencenin, oyunun ve boş zaman geçirmenin aracı olduğu gibi, bireylerle toplum arasındaki ilişkiyi de tanımlamaktadır (Yetim, 2005). Hayatımızın bir parçası olan spor, toplumsal varoluşumuzda meydana gelen hareketleri anlamlandırmaya çalışan, onu daha eğlenceli ve dinamik hale getirmek için eşi benzeri görülmemiş olanaklar ve fırsatlar sunan, toplumsal biçimler ve kurumlar arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir olgudur. Böyle bir toplumda sporun varlığı, güçlü ekonomisi, sporcuları, araç ve gereçleri ile sporun içerdiği çeşitli disiplinlerle etkileşim alanını artıran, içinde bulunduğu alanları daha aktif hale getiren dinamik bir gelişme aracı olarak görülmektedir (Temel, 2019).

Çoklu spor oyunları, sporcuların çoğunlukla milli takımları oluşturduğu ve çeşitli spor dallarında yarıştığı, genellikle birkaç gün süren organize bir spor etkinliğidir. Düzenlenen çok sayıda etkinliğe uyum sağlamak için, etkinlikler genellikle tek bir spor etkinliğinden daha uzun olmak üzere birkaç gün boyunca yapılmaktadır. Olimpiyat oyunları, dünyadaki tüm büyük spor etkinliklerinin en karmaşık olanıdır, düzenlenmesi ve yönetilmesi zor kabul edilmektedir. Ayrıca olimpiyat oyunları, dünyada en çok seyirciye sahip ve dikkat çeken spor etkinliği olarak görülmektedir (Singh & Hu, 2008; Avrupa Oyunları, 2023).

Sporun beş bin yıllık tarihsel sürecine ilişkin araştırmalar, günümüze kadar çok sporlu oyunların festival ve spor şenlikleri şeklinde düzenlendiğini göstermektedir. Bu festivaller ve spor şenlikleri, tarihi ya da mitolojik bir şahsiyete ithaf edilebilmekte ya da tarihi bir olayın yıl dönümü olarak kutlanılmaktadır. Yine bu çalışmaların sonuçlarına göre düzenli olarak spor yapan ve birçok spor oyunu düzenleyen ilk topluluklar, Mısırlılar ve eski Yunanlıların MÖ 8 yy. da düzenlediği antik olimpiyatlara dayansa da modern oyunların ilki 1896 yılında, Pierre de Coubertin'in Uluslararası Olimpiyat Komitesini (IOC) kurması sonrasında gerçekleştirilmiştir (Voigt, 1998). Modern olimpiyatların hemen hepsi benzer temel yapıya sahiptir. Çoklu spor oyunları, yarışmaya göre değişen “ev sahibi şehir” ve çevresinde birkaç gün boyunca gerçekleşmektedir. Ülkeler, her yarışmaya bireysel sporculardan ve çeşitli spor dallarında yarışan takımlardan oluşan milli takımlar göndermektedir. Sporcular veya takımlar sırasıyla birincilik, ikincilik ve üçüncülük için altın, gümüş ve bronz madalya kazanırlar. Bazıları her yıl olan yarışmalar olsa da her oyun genellikle dört yılda bir yapılmaktadır (Çoklu Spor Oyunları, 2023).

Her yıl çeşitli branşlarda onlarca uluslararası spor faaliyetleri düzenlenmektedir. Farklı ülkelerden binlerce sporcuyu ve spor ile ilgilenenleri bir araya getiren bu uluslararası faaliyetler, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve uluslararası spor federasyonlarının

kontrol ve denetimi altında yapılmaktadır (Güçer & Silik, 2016). Bir veya daha fazla branşta ve belirli bir zaman diliminde, geniş çapta, çok sayıda ülkenin katılımıyla düzenlenen çoklu spor oyunları; Olimpiyatlar, Paralimpik Oyunlar, İşitme Engelliler Olimpiyat Oyunları (Deaflympics), Kıta Oyunları, Avrupa ve Dünya Şampiyonaları, İslami Dayanışma Oyunları, olarak sınıflandırılmaktadır (Taşcıoğlu, 2012).

Geçmiş yıllarda çoklu spor oyunları ülkeler için maliyetleri fazla olarak görülürken özellikle son yıllarda gelişmekte olan ülkelerin bu oyunlara ev sahipliği yapmak için yarıştığı büyük bir sektör haline gelmiştir. Çünkü ciddi büyüklükteki oyunlar altyapı, üstyapı, turizm tesisleri, ekonomik kalkınma ve ülkelerin tanıtımı açısından önemli fırsatlar oluşturmaktadır. İnsanlar oyunları izlemek veya oyunlara katılmak için dünyanın birçok yerinden seyahat etmekte ve ekonomik etkileşimler gerçekleşmektedir. Bu nedenle çoklu spor oyunları küresel öneme sahiptir (Güçer & Silik, 2014).

1.1.1. Olimpiyatlar

Olimpiyat oyunları, yaz ve kış olimpiyatları olmak üzere her dört yılda bir farklı kategorilerde gerçekleştirilen uluslararası çok sporlu etkinlikler olarak tanımlanmaktadır: 200'den fazla ülkeden sporcunun katıldığı etkinlikler, dünyanın en kapsamlı spor etkinlikleri olma özelliğini taşımaktadır. Olimpiyat oyunlarının tarihi MÖ 776 yılına kadar uzanmaktadır (Koryürek, 2003). MS, antik Yunanistan'ın en önemli faaliyetlerinden biri olan olimpiyatlarda sporcular yarışmak ve oyunları kazanmak için çabalarırken, kentlerde de maddi ve manevi desteği sağlayarak (sponsor) isimlerini duyurmaktadır. Olimpiyatlar, Yunan yaşamında sadece bir spor olayı değil, aynı zamanda toplum, sanat ve takvimin birleşmesi gibi belirli durumlarda belirleyici bir faktördür. Yunanlılar için takvimin seyrini dört yılda bir düzenlenen Olimpiyat oyunları belirlemektedir (Seçilmiş, 2004). Olimpiyatları düzenlemenin en büyük amacı tanrıların tanrısı Zeus'a bağlılık ve inanç göstermektir. Bu olayın dini yönüdür. Bir de politik yönü vardır. Elis Kralı İphitos, 20 Yunan şehir devletinin savaşını durdurmak ve bu anlamda “tanrıların sevdiği dinsel oyunu” yeniden düzenlemek istemiş ve bu dönemde ateşkes ilan edilmiştir (Tekin, 2014).

İlk yaz olimpiyatları 1896'da Atina'da yapılırken, tarihteki ilk kış olimpiyat oyunları 1924'te Fransa'nın “Chamonix” kentinde düzenlenmiştir (Loucky & Wallechinsky, 2009). 1992 yılına kadar birlikte yapılan yaz ve kış olimpiyat oyunları bu yıldan sonra iki yıl arayla yapılmaya başlanmıştır.

1980 yılından bu yana olimpiyatların Londra, Rio de Janeiro, Moskova, Los Angeles, Barselona, Atlanta, Seul, Sidney, Atina, Pekin, 2020 yılında Tokyo son olarak da 2024 yılında

Paris'in ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Olimpiyat oyunlarında ev sahibi olan çoğu şehrin (Atina ve Rio de Janeiro hariç) ekonomisinin gelişmiş olması ortak özellikleri arasında görülmektedir (Liao & Pitts, 2006). Olimpiyat oyunları, ulusların karşı karşıya geldiği ulusal imajı, ekonomiyi, sosyal ve kültürel potansiyeli, turizmi ve kentsel gelişimi teşvik etmek ve spor olanaklarını geliştirmek için düzenlenen dünyanın en büyük spor faaliyetlerinden biridir. Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapan şehirler için ciddi gelir ve gelişme fırsatlarının olması; siyasi, kültürel, bilimsel ve ekonomik birçok faktörün bir arada kullanıldığı bir başka aşamayı temsil etmektedir. Bu konudaki en büyük etkenler şunlardır: organizasyonun hazırlanması için ayrılan bütçe, kentin sosyal, ekonomik ve çevresel değerini artıran altyapı, ulaşım, açık alanlar, kalkınma planlamasıdır (Doralp & Barkul, 2011).

Günümüzde gerçekleştirilen uluslararası spor faaliyetleri, sadece etkinliğe katılan sporcuların yeteneklerini sergileyebilecekleri bir alan değil, ülkelerin birbirleriyle rekabet etme ve kendilerine has değerlerini dünyaya ilan etme fırsatı buldukları bir alan olmaya başlamıştır (Güçer & Silik, 2014; Dolles, 2008). Olimpiyat oyunları, dünya kupası, Akdeniz oyunları gibi büyük uluslararası organizasyonlara ve üniversite oyunlarına ev sahipliği yapmak, ülkenin küresel statüsünü ve ekonomik kalkınmasını artıran önemli bir faktör olarak kabul edilebilir (Argan, 2004; Deloitte, 2010). Örneğin inşa edilen stadyumlar, maçların oynandığı ve sporcuların yarıştığı salonlar, şehirlere dağıtılan (olmayan) binalar, olimpiyat köyleri ve katılım gösterenlerin sayısı (sporcular, seyirciler vb.) şimdiye kadar ağırlıklı olarak gelişmiş ülkelerde düzenlenen tüm Olimpiyat Oyunlarına katkı sağlamıştır (Feddersen, Maenning & Zimmermann, 2008).

Olimpiyatlara ev sahipliği yapan şehirler, bir yandan dünya çapında kararları uygulayan, diğer yandan da kendini dünyaya tanıtmaya çalışan idari birimler olarak görülmektedir. İdari birimler olan şehirler için önemli bir rekabet alanının oluşması, dünyanın farklı bölgelerinden ve ülkelerinden gelen yatırımları kendi sermayesine kazandırması ve dünyadaki birçok insanın tanınmasına neden olması olimpiyatlar gibi uluslararası faaliyetlerin düzenlenmesine yol açmaktadır (Şahin, 2010). Ayrıca Douglass (2000) dünya şehirlerini sınıflandırırken olimpiyatlara ev sahipliği yapmış olanları “istisnai olaylar düzenleme misyonu veya yeteneğinde” şeklinde ifade etmektedir.

Olimpiyat oyunları, dünyadaki tüm büyük spor etkinliklerinin en karmaşık olan düzenlenmesi ve yönetilmesi zor kabul edilmektedir. Ayrıca olimpiyat oyunları, dünyada en çok seyirciye sahip ve dikkat çeken spor etkinliği olarak görülmektedir (Singh & Hu, 2008). Olimpiyatlara ev sahipliği yapmak, ulaşım, konut ve ofis alanı eksikliği gibi hizmetleri, kentsel alanları ve kıyı şeritlerini dönüştürmeyi ve kentsel altyapıyı iyileştirmek için yeni projeler

geliştirip uygulama ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu, olimpiyatların şehir üzerinde yaratacağı mekânsal etkiyi göstermektedir. Sosyal boyuta; şehrinizi tanımak ve sahiplenmek, şehrinizle gurur duymak, şehirdeki kültürel hoşgörüyü ve çeşitliliği artırmak, milli gururu teşvik etmek, insanların spora ve aktif yaşama eğilimini teşvik etmek gibi çeşitli etkileri sıralanabilmektedir (Ak, 2015).

Son yıllarda Akdeniz oyunları, olimpiyat oyunları ve dünya şampiyonas gibi uluslararası spor faaliyetlerinde çevresel etkiler önem kazanmaya başlamıştır. Büyük kuruluşların sürdürülebilir kalkınma ve çevre eğitimi odaklı organize oldukları görülmektedir. Örneğin; Sidney Olimpiyatları'na "Yeşil Kediler" adı verilmiştir. Ayrıca Çin'in sürdürülebilir kalkınma çevre politikasının 2008 Pekin Olimpiyatları'nda uygulanması da Çin'in değerini diğer ülkelerle karşılaştırıldığında artırdığı görülmüştür. 2012 Londra Olimpiyatları da çevre faaliyetleriyle önemini artırmıştır (Dickinson & Shipway, 2007; Deloitte, 2010).

Bir yandan da olimpiyatların sosyo-ekonomik etkisine bakıldığında; Olimpiyatların istihdamına ilişkin bazı istatistikler verilmiştir. 1988 Seul Olimpiyatları'nda yaklaşık 302.000, 1992 Barselona Olimpiyatları'nda 326.301, 1996 Atlanta Olimpiyatları'nda 77.000, 2000 Sydney Olimpiyatları'nda 150.000, 2008 Beijing Olimpiyatları'nda yaklaşık 1.8 milyon, 2012 Londra Olimpiyatları'nda ise bugüne kadar 354.000 kişi için istihdama kapı açtığı görülmüştür (Doğu, 2006; Oxford Economics Commision, 2013). Bir diğer çoklu spor etkinliği olan Barselona Olimpiyat Oyunları sırasında faydalanılan 43 tesisten 15'i yeni proje, 10'u yenilenen, geri kalan 18'i ise önceden mevcut alanlardır. Mekanların mümkün olan iyi kalitede ve yapılacak spor branş alanları için ihtiyaç olan tüm donanımına sahip olmasına ve aynı zamanda bireylerin rahatça kullanıma uygun olmasına özen gösterilmiştir. Mevcut eğitim tesisleri yenilenerek %80'i halkın faydalanması için serbest bırakılmıştır. Bütün yatırımlar geleceğe yönelik olarak temin edilmiş ve maliyete dahil edilmemiştir. Bu tesislerin oyunlar sonrasında kullanılmadan kalmaması gerçeğini de doğrulamaktadır (Ataçocuğu, 2008).

21. yüzyılda olimpiyatlar, sporcuların başarılarını benimsedikleri kadar ev sahibi olan şehir ve ülkelerin de eski durumlarından daha iyi, güçlü ve farklı olduklarını ortaya koymalarını sağlayan çoklu spor etkinliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Oyunların yalnızca kazanç ve refahta mühim getirileri değil, aynı zamanda ev sahibi ülkenin gelirini ve gelişmiş altyapının vatandaşları tarafından kullanımını da artırdığı yaygın olarak kabul görülmektedir. 1980'lere kadar ev sahibi ülkeler için büyük bir ekonomik yük olan büyük spor faaliyetleri 215 milyon Sterlin kazanç elde edilen 1984 Los Angeles Olimpiyatları'ndan bu yana önemli bir ekonomik gelir kaynağı olmuş ve ekonomik kalkınma sürecini destekleyen "ek bir lokomotif" olarak görülmektedir (IOC, 2006). Kuruluşun hazırlık aşamasında, eski veya sorunlu altyapı, tesisler

ve çevre koşulları hızla yeniden inşa edilmiş veya yeni tesis ve altyapı yatırımları yoluyla eksiklikler giderilmiştir. Bu kuruluşlar istihdam ve gelir artışı gibi kısa süreli faydalar sağlamakla birlikte, doğru planlama ile ev sahibi şehirlerin spor tesisleri, barınma, altyapı ihtiyaçları gibi uzun vadeli ihtiyaçlarını da karşılayabilmektedir. Olimpiyatların ekonomik kalkınmayı desteklemesinin yanı sıra ülkelerin siyasi başarısını da güçlendirdiği görülmektedir. İletişim teknolojisindeki gelişmeler ve ülkelerin olimpiyat oyunlarına verdiği önemin artması, aktif olarak spora yoğun ilgi gösterilmesine, dolayısıyla daha sağlıklı ve üretken insanların sayısının artmasına neden olmuştur (Doğu & Sunay, 2010).

Kış olimpiyatlarına baktığımızda yüksek adrenalin içeriği nedeniyle hem profesyonel hem de rekreasyonel sporcuların tercih ettiği, önemi giderek artan sporlardan biri olduğu görülmektedir. Paten, snowboard, kayak, kızak ve buz hokeyi şu anda en popüler kış sporlarıdır (Tetik, Aydoğ, Demirel, Atay & Doral, 2012). Kış sporları merkezleri, yerleşim alanları, kayak pistleri ve mekanik tesisleri kapsamaktadır. Yerleşim alanlarının planlanması temel amaçtır. Kış sporları merkezlerinde kış mevsimi, günlük kapasite ve toplantı odası ihtiyacına uygun tesisler yapılmaktadır (Doğu Anadolu Projesi Ana Planı Kars İli Sarıkamış Kış Turizmi, 2000). 1905 yılında Malthias Zdarsky, Norveç kayak sporunu Avrupa'ya getirmiş ve Alplerin bir kış sporları merkezi olarak gelişmesinin temel taşı atmıştır. Alplerdeki ilk kayak alanı 1930 yılında Agnelli (Fiat) ailesi tarafından kurulmuştur. 20. yüzyılın başlarında aktif bir sayfiye yeri olan Alpler'de ziyaretçilerin ulaşımına yönelik mekanik tesisler ve oteller de mevcuttu, bu da kayak için kısmen hazır bir altyapı oluşturmuş ve kayak sporu 1960'lı yıllardan itibaren gelişme göstermiştir (Fry, 2006).

Türkiye'deki kış sporları mekanlarına baktığımızda, Erzurum Palandöken'de başta kış sporları organizasyonları olmak üzere, üst düzeyde ilgi gören spor faaliyetleri düzenlenmektedir. Kış sporları kapsamında 25. Universiade 2011, Kuzey Avrupa Gençler Dünya Kupası 2012, Dünya Özel Sporcular Kayağı gibi pek çok uluslararası ve ulusal faaliyet ve yarışma bölgeye damgasını vurmuştur. Kış olimpiyatlarının mali yönüne bakıldığında yaz olimpiyatlarına göre daha az mali kayıp yaşadığı görülmüştür. Özellikle yaz olimpiyatlarında, sporcuların sayısının ve tesis kapasitesinin kış olimpiyatlarına göre daha az olması, ülkelere mali yük getirmektedir. Yaz olimpiyatlarında ortalama branş sayısı 35-40 iken kış olimpiyat oyunlarında bu sayının yaklaşık 15 olduğu görülmüştür. Olimpiyatların mali maliyeti ise %14 oranındadır. Bu rakamlara bakıldığında ülkemizin kış Olimpiyatlarına aday olmaya daha uygun olduğu düşünülebilir. 2011 yılında Erzurum'da düzenlenen Üniversitelerarası Kış Olimpiyatlarının başarıyla sonuçlanması, Kış olimpiyatlarının habercisi olabilir. İstatistiksel anlamda bakıldığında Erzurum Üniversitelerarası Kış Olimpiyat Oyunlarındaki verilerin

yukarıda verilen rakamlar ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, 2011).

Günümüzde tüm spor etkinlikleri ve organizasyonları çok büyük bütçelerle düzenlenmektedir. Olimpiyat oyunları şüphesiz tüm spor organizasyonlarının en prestijli, en değerli ve en pahalı olanıdır. Buna göre olimpiyatların bir ülke üzerindeki farklı etkileri incelenmeye çalışılmıştır. 2004 Atina Olimpiyat Oyunlarında eski tesislerin onarımıyla birlikte 36 yeni tesisin inşaatı gerçekleştirilmiştir. Şehrin 75.000 seyirci kapasiteli mevcut Olimpiyat Stadı yeniden açılış ve kapanış törenleri için tasarlanmıştır. Şehirde güvenlik ekipmanı kurmak 300 milyon dolar tutmuş ve güvenlik ekiplerine 1,5 milyar dolar masraf edilmiştir. 10,83 milyar dolar olarak öngörülen bütçenin 5,26 milyar dolar aşıldığı Yunanistan Olimpiyatları'ndaki iyimser atmosferin, oyunların ardından zorlu bir mali gerçeğe dönüştüğü vurgulanmaktadır. Ekonomik kalkınma açısından Avrupa Birliği'nin nispeten alt sıralarında yer alan Yunanistan'ın ekonomik maliyetlerinin ev sahibi olmanın faydalarını aştığı ve olimpiyat oyunları sonrasında büyük bir bütçe açığına dönüştüğü kaydedilmiştir (Akşar, 2013).

2004 Atina Olimpiyatları öncesinde, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası ve Avrupa Birliği'nin hazırladığı senelik raporlara göre, Yunanistan ekonomisinde dengesizlik görülmüştür. Olimpiyat harcamalarının neden olduğu bütçe açığı, 2004 yılında ülkenin gayri safi milli hasılasının %6,1'ini oluşturmaktadır. Bu bütçe açığı euro bölgesi (Eurozone) sınırının iki katından fazlasına tekabül etmektedir. Yunanistan'ın harcamalarını finanse etmek için kullanılan kamu borçlanması, 2004 yılında beklenen 35 milyar doların üzerine çıkarak 43 milyar dolara yükselmiştir (Clement, 2005). Yunan hükümetinin son resmi tahminine göre 2004 Olimpiyatlarına ev sahipliği yapmanın maliyeti yaklaşık 8,5 milyar avro, yani orijinal bütçenin iki katı kadar olduğu belirtilmiştir. Bu devasa maliyet devamında hükümet değişikliğini de beraberinde getirmiştir. Yunanistan Olimpiyat Komitesi Başkanı Spyros Capralos, tesislerin sonradan kullanımı için planların yeterli olmadığını kabul ettiğini açıklamıştır. Spor tesislerinin çoğu inşa edilmek üzere inşa edilmiştir ve hiç kimse olimpiyatlardan sonra bu tesislerin bakımının çok fazla paraya ihtiyaç duyacağını düşünmemiştir. Yol iyileştirmeleri, havaalanı yenilemeleri ve yeni bir metro sistemi de dahil olmak üzere 2004 Atina Yaz Olimpiyatları ile ilgili altyapı iyileştirmelerinin, Yunan başkentinin 4 milyon sakininin yaşamını iyileştirdiğine inanılmaktadır. İnşa edilen spor tesislerinden çok azı günümüzde kullanılmaktadır. Atina Olimpiyatları için yapılan toplam 22 tesisin 21'i, kullanılmaz haldedir (Ak, 2014).

2004 Atina Olimpiyatlarından sonra "8-24 Ağustos 2008" tarihleri arasında "Çin Halk Cumhuriyeti'nde" yapılan 2008 Pekin Olimpiyatları, Çin Halk Cumhuriyeti'nin insan hakları ihlalleri ve olimpiyat oyunlarındaki tutumuna aykırı pek çok eyleme sahne olmuş ve buna tepki

olarak düzenlenmiştir. Olimpiyat oyunlarının Pekin'e verilmesi platform ve kuruluşlardan sert eleştirilere yol açmıştır. Altyapının yeniden inşası ve yeni konaklama, park, tesis ve stadyumların inşası sırasında kısa süreli işgücü sağlanmış ve oyunlar öncesinde işsizlik oranında önemli ölçüde azalma görülmüştür (Ahmad, Mohsin & Hashmi, 2008). Çin Halk Cumhuriyeti, uluslararası alanda pozitif bir imaj yansıtarak, ülkeyi tanıtarak ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin rejime karşı değil, rejimin yanında olduğunu ifade ederek 2008 Pekin Olimpiyatları'nın politik etkisini sağlamlaştırmıştır. Bu 2008 Pekin Olimpiyatlarının politik önemini vurgulamaktadır. Bu olumlu etkilerin yanı sıra olimpiyatların ekonomik maliyetleri de Çin Halk Cumhuriyeti'ni uzun vadeli borca bağımlı hale getirilmiştir. Her ne kadar Çin ekonomisi 2008 Pekin Olimpiyatlarına giden yıllarda önemli bir büyüme yaşasa da 2008 ve 2009'un üçüncü ve dördüncü çeyrekleri hâlâ önceki büyüme oranlarının altında kalmıştır. Olimpiyatlar aracılığıyla Çin Halk Cumhuriyeti olumlu bir imaj yaratmayı ve orta vadede önemli ekonomik ve politik başarıya ulaşmayı başarmıştır (International Monetary Fund, 2010).

Ekonomik açıdan bakıldığında, 2012 Londra Olimpiyatlarını önceki iki olimpiyat olan "2004 Atina ve 2008 Pekin" oyunları ile karşılaştırma yapılamayacağı öngörülmüştür. Londra Olimpiyatları için özel şirketler finansman sağlamış, ancak olimpik park ve tesislerinin inşası için kamu fonları kullanılmıştır. Ayrıca Londra 2012 Olimpiyat Oyunlarının turist harcamaları, altyapı maliyetleri, işletme maliyetleri ve turizme olan etkisini doğru bir şekilde hesaplamanın zor olduğu belirtilmiştir. Bunun nedeni İngiltere'nin değişiklik ve gelişim göstermesi muhtemel bir ülke olmasıdır. 2012 Londra Olimpiyatlarının maliyetinin 2,4 milyar avro olması beklenirken toplam maliyet 16 milyar avro olmuştur. Londra 2012 Olimpiyatlarının İngiltere ekonomisi üzerinde doğrudan etkisi olduğu iki alan öne çıkmaktadır. Birincisi yayın gelirleri olmuştur. Yayın geliri mühim ekonomik kazanç olarak görülmüştür ve 3,9 milyar doların üzerinde gelir sağlamıştır. İkincisi ise olimpiyatlar esnasında yapılan turizm harcamalarında ki 500 milyon doları aştığı görülmüştür (Blake, 2005). Birleşik Krallık'ın gayrisafi yurt içi hasılasında (GSYİH) olimpiyatlardan elde edilen net değişim 1,9 milyar £ olmuştur. Bu sayı, maç öncesi sayıların maç düzenlendikten sonraki sayılarla karşılaştırılmasıyla belirlenmektedir (Blake, 2005).

2016 Rio Olimpiyatlarının mali yükünün büyük kısmı özel yatırımcılar tarafından karşılanmıştır. Olimpiyat bütçesi, tesislerin onarımı veya Zika virüsüyle mücadeleye ilişkin öngörülemeyen maliyetleri içermemesi nedeniyle sert eleştirilere maruz kalmıştır. 2008'de yüzde 9,4 olan işsizlik oranı olimpiyatların hemen öncesinde yüzde 6,8'e düşmüştür. Fakat ulusal borç %61.8'den %78.4'e çıkarak Brezilya'nın küçülen ekonomisinde mühim bir alan

edinmiştir. Bu arada, 2016 Rio Olimpiyatları sayesinde Rio'nun kişi başına düşen milli geliri 2008 ile 2016 arasında %30 oranında artarak 415 avrodan 541 avroya çıkmayı başarmıştır. Brezilya'nın diğer bölgelerinde bu oranın daha düşük olması beklenmektedir. Brezilya'da bulunan ekonomik kriz sebebiyle ülke genelinde ekonomide zayıflık görünürken, Rio Olimpiyatları ekonomiye canlılık kazandırmış ve Rio'nun ekonomik büyümesine önemli katkı sağlamıştır (Çolakoğlu & Peçenek, 2020). Wan ve Song (2019) Londra ve Rio Olimpiyatları üzerine yaptıkları çalışmada Londra'nın gelişmiş bir şehir olması ve büyük altyapı maliyetlerine ihtiyaç duymaması nedeniyle olimpiyatların İngiltere ekonomisine ivme kazandıracağını gösteriyor. Aynı çalışmada, Brezilya'da art arda iki büyük organizasyona ev sahipliği yapılmasının büyük altyapı yatırımlarıyla birlikte kamu finansmanına büyük bir ihtiyaç yarattığına dikkat çekilerek Rio 2016 Olimpiyat Oyunlarının katkılarına rağmen çok yüksek işletme maliyetleri ve altyapı yatırımları gerektireceği sonucuna varmaktadır. Dengeleyici karbon emisyonları, kentsel yoksulluğun en az seviyeye indirgenmesi, çevresel şartların düzenlenmesi sosyal, fiziksel ve kentsel gelişim konular da Rio Olimpiyatlarının sürdürülebilir kalkınma hedeflerini elde etmeyeceği kanaatine varılmıştır. Ancak ekonomik büyümeyle ilgili olarak, Olimpiyatların şehrin ekonomik büyümesini hızlandıramamasının yanı sıra kısmen Brezilya ekonomisinin gerilemesi kısmen de ekonomik kriz nedeniyle Rio'nun bir mali krizle karşı karşıya olduğu belirtilmektedir (Boroghi, Ribeiro & Lourenço, 2018). Londra 2012 Yaz Olimpiyatları çerçevesinde bölgenin sürdürülebilir bir şekilde canlandırılması ve geliştirilmesi amacıyla tamamı özel sermaye tarafından finanse edilen, Lea Nehri'nin kıyısında 2.800 yeni konuttan oluşan yaklaşık 1 milyar £ değerinde Olimpiyat Köyü yatırım projesinin planlandığı vurgulanmıştır (Scherer, 2011).

Sonuç olarak olimpiyat oyunları ve dünya futbol kupası gibi mega etkinliklere ev sahipliği yapmak; ülkelerin ekonomik, politik, kültürel, çevresel ve uluslararası prestiji açısından öncelik kazanan etkinlikler haline gelmiştir. Etkinliğin gerçekleştirileceği ülkelerin seçiminde kuşkusuz ülkenin altyapısı, genel gelişmişlik düzeyi ve spor diplomasisinin iyi uygulanması önemli bir etken olmuştur. Olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın prestijin yanı sıra başka önemli faydaları da vardır ama aynı zamanda bazı maliyetleri de vardır. 2016 Rio Olimpiyatları öncesinde yapılan son olimpiyatların hepsinden ülkelerin mali açıdan fayda sağladığı görülmüştür. Hatta 1996 Atlanta Olimpiyatları 1,1 milyar dolar, 2000 Sidney Olimpiyatları 1,8 milyar dolar, 2004 Atina Olimpiyatları ise 1,8 milyar dolar gelir elde etmiştir. 2008 Pekin Olimpiyatları 1,6 milyar dolar, 2012 Olimpiyatlarında ise 1,6 milyar dolar” gelir elde edilmiştir. Ayrıca ilerleyen dönemde ülke ekonomisine en önemli etki istihdam ve altyapı kullanımı olmuştur. Olimpiyat oyunları, uluslararası spor faaliyetleri arasında şüphesiz en prestijli organizasyondur (Öncel, 2018).

1.1.2. Paralimpik Oyunlar

Paralimpik Oyunlar, engelli sporcuların çeşitli disiplinlerde yarıştığı uluslararası bir organizasyon olarak tanımlanmaktadır. Paralimpik oyunlar, yaz paralimpikleri ve kış paralimpikleri olmak üzere olimpiyatlardan hemen sonra yapılmaktadır (Ottaway, Ainsworth & Baron, 2011).

Paralimpik sporcular ve paralimpik hareketin bileşenleri için bu oyunlar; dünya şampiyonaları, ulusal ve bölgesel yarışmalar tarafından yönlendirilen nihai hedeftir. Paralimpik oyunlar, dünyanın her bölgesinden erkek ve kadın sporcular için temiz, adil, güvenli, iyi düzenlenmiş ve en üst düzeyde rekabet sağlayarak her tür ve zayıflıktaki dünyanın en iyi sporcularına eşit fırsatlar sunmaktadır (International Paralympic Committee, 2020). Paralimpik oyunlarının en mühim işaretlerinden biri Stoke Mandeville Oyunları olmuştur. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra gazilerin fiziki rehabilitasyonu amacıyla başlayan bu faaliyetler, daha sonra dünya çapında tanınan kuruluşlar haline gelmiştir. 29 Temmuz 1948'deki Londra Olimpiyat Oyunlarının açılış töreninde ilk kez tekerlekli sandalyeli sporcular için paralimpik tarihinin dönüm noktası olan "Stoke Mandeville Oyunları" düzenlenmiştir. Oyuna katılanlar arasında 16 gazi ve kadın yer almıştır. Stoke Mandeville Oyunları, bugünkü haliyle ilk defa 1960 yılında İtalya'nın Roma kentinde 23 ülkeden 400 sporcunun katılımıyla düzenlenmiştir. Yaz oyunları olarak başlayan oyunlar, daha sonra dört yılda bir düzenlenmiştir. Paralimpik oyunlar tarihinin ilk kış oyunları "1976 yılında İsveç'te" düzenlenmiştir. 1988'de Seul, Güney Kore'deki Yaz Olimpiyatları ve 1992'de Fransa'nın Albertville kentindeki Kış Olimpiyatları, "Uluslararası Olimpiyat Komitesi ile Paralimpik Komitesi" arasında anlaşmaya varılarak Olimpiyat Oyunları ile aynı şehir ve mekânda düzenlenmeye başlamıştır (IPC, 2022).

1960 yılında başlayan paralimpik oyunlarına Türkiye'nin o dönemin imkânları ve kültürü nedeniyle ilgi göstermediği veya katılamadığı görülmüştür. Ancak son zamanlarda engellilerle ilgili etkinliklerin dünyanın her yerinde duyulmasıyla birlikte engellilere de oyun alanı verildiği görülmektedir (Mumcu, 2018).

Türkiye, paralimpik oyunlarına ilk kez 1992 yılında Barselona yaz oyunlarında yüzme kategorisine davet edilen bir sporcuyla katılmıştır (Girişmen, 2024). 1996 Atlanta Paralimpik Yaz Oyunlarına ve 1998 Paralimpik Kış Oyunlarına hiçbir sporcumuz katılmamıştır (Murathan, 2024; Norman vd., 2021). Daha sonra sporcularımızdan biri yüzme dalında 2000 Sidney Paralimpik Yaz Oyunlarına katılmıştır. 2002 yılında Türkiye Milli Paralimpik Komitesi kurularak ülkemizdeki paralimpik oyunlarına daha fazla engelli sporcunun katılması amaçlanmıştır (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2012).

Türkiye'de engelli vatandaşların spor ile tanışması Avrupa ülkelerine göre daha geç olmuştur (Özer, 2013). İlk oyunlardan bu yana, ev sahibi ülkelerin ve İngiliz kültürünün güçlü olduğu ülkelerin genel olarak oyunlara daha fazla ilgi gösterdiği ortaya çıkmıştır. Başta İngiltere olmak üzere İngiliz kültürünün yayıldığı ülkelerde paralimpik oyunlarına büyük ilgi gösterilmesinin sebebinin 1948 yılında İngiltere'de düzenlenen Stoke Mandaville Oyunları olduğu sanılmaktadır. Barselona'da düzenlenen Paralimpik Yaz Oyunları'na yüzme kategorisinden 1 sporcu gönderen Türkiye bu oyunlara sonraki yıllarda yavaş da olsa düzenli olarak katılmayı başarmıştır. Ancak bu durum paralimpik yaz oyunları için geçerlidir. Çünkü Türkiye'nin paralimpik kış oyunlarında kalıcı varlığı henüz görülmemiştir.

1.1.3. İşitme Engelliler Olimpiyat Oyunları (Deaflympics)

İşitme engelliler için sağır sporlarında çalışmalar düzenlenmesine yönelik ilk çabalar 19. yüzyılın sonuna doğru başlamış ve ilk işitme engelliler spor kulüpleri, spor okuma kulüpleri, dini gruplar vb. aracılığıyla ortaya çıkıp gelişmeye başlamıştır. 1870'lerde Amerika Birleşik Devletleri'nde sağırılar için eğitim verilen bir okul olan Ohio Okulunda sağır ve işitme kaybı olan bir beyzbol takımının yanı sıra sağır ve işitme güçlüğü çeken bir de futbol takımı kurulmuştur. Sağır ve işitme güçlüğü çeken yetişkinlere yönelik bilinen en eski spor kulübü, 1872 civarında İskoçya'da kurulan Glasgow Sağır ve Dilsiz Futbol Kulübüdür. 1915'te çoğunlukla Batı Avrupa ve Avustralya'da farklı kulüpler kurulmuştur. Avrupa'da, ülkelerin yerel spor kulüpleri birbirlerine yakın coğrafi mesafeleri nedeniyle düzenli olarak hazırlık maçlarında rekabet etme olanağına sahip olmuştur. Bu anlatımlara göre dünyada sağırılar için yapılan ilk spor karşılaşması, 28 Mart 1891'de İskoçya'nın Glasgow kentinde İngiltere ile İskoçya arasında oynanan futbol maçı olmuştur (Ammons & Eickman, 2011; Ohio School For The Deaf, 2019). Modern anlamda en eski çoklu spor oyunlarından biri ve engellilere yönelik ilk büyük spor faaliyetlerinden olan İşitme Engelliler Oyunları, ilk olarak 10 Ağustos- 17 Ağustos 1924 tarihlerinde kendisi de sağır ve işiten bir Fransız olan Eugène Rubens-Alcais öncülüğünde Belçikalı genç işitme engelli olan Antoine Dresse'nin yönetimi ve desteğiyle Paris'te sessiz oyunlar adı altında düzenlenmiştir (Ammons, 2008; Tatar, 1997; Deaflympics, 2019).

Paris Olimpiyatlarının ardından sağır spor liderleri toplanarak Uluslararası Sağır Sporları Komitesini (CISS) oluşturmuştur. Daha sonra komitenin adı aynı kalsa da İngilizce kısaltması (ICSID) kullanılmış ve bugüne kadar da oyunlar bu komite tarafından düzenlenmektedir (Ammons, 2008; Deaflympics, 2019). 1924 yılında Paris'te düzenlenen sessiz olimpiyatlarda yer alan ilk spor dalları şunlardır: atletizm, atıcılık, bisiklet, futbol ve yüzme (Tatar, 1997). İlk sessiz olimpiyatlara Hollanda, Polonya, Belçika, İngiltere ve

Fransa'nın yanı sıra hiçbir federasyon katılmadığı halde sporcusu gelen İtalya, Macaristan ve Romanya'nın da aralarında bulunduğu dokuz ülkeden toplam 148 sporcu katılmıştır (Tatar, 1997; Ammons, 2008; Deaflympics, 2019).

Her dört senede bir düzenlenen İşitme engelliler oyunları, olimpiyatlardan bu yana en uzun çok sporlu etkinlik olma özelliğini taşımaktadır. Aynı zamanda engellilere yönelik düzenlenen ilk oyunlardır. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle iptal edilen oyunlara ek olarak 1949'da Deaflympic kış oyunları (sağırklar kış olimpiyatları) eklenmiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında işitme engellilerin ulusal ve uluslararası spor etkinliklerine katılıp rekabet etmelerini, karşılaştıkları zorlukları ve güçlü yönlerini öne çıkarmalarını sağlamak konusunda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir (Stewart, David & Kathlen, 1999).

Türkiye, 2011 yılında İtalya'nın Roma kentinde düzenlenen 43. Uluslararası İşitme Engelliler Spor Komitesi tarafından düzenlenen kongrede 2017 Yaz İşitme Engelliler Olimpiyatlarına ev sahipliği yapmak üzere Ankara kentiyle aday olmuştur. İlk oylamada Ankara dışındaki adaylar Barselona (İspanya) ve Buenos Aires (Arjantin); Ankara 19 oy, Buenos Aires 17 oy ve Barselona 11 oy almıştır. 2. turda Ankara, Buenos Aires'i mağlup etmiş ve 22' ye karşı 25 oyla 2017 Yaz İşitme Engelliler Olimpiyatlarına ev sahipliği yapmaya hak kazanmıştır. Daha sonra ev sahibi olan şehir değiştirilerek Samsun olmuştur (CISS, 2011).

1.1.4. Kıta Oyunları

Sporun ulusal sınırları aşan kuralları ve liderlerin tarzı veya ideolojisi ne olursa olsun hiçbir ülkeyi dışlamayan kültürün yayılması, sporun küreselleşmesi olgusunu ortaya çıkarmaktadır (Ekmekçi, Ekmekçi & İrmiş, 2013). Bu nedenle günümüzde çok büyük ve önemli uluslararası spor etkinlikleri düzenlenmektedir. Önceleri büyük uluslararası spor faaliyetleri her ülke için büyük bir harcama olarak görülürken, son yıllarda özellikle gelişmekte olan ülkelerin birbirleriyle rekabet etmesiyle faaliyetler büyük bir ekonomik sektör haline gelmiştir. Çünkü ciddi büyüklükteki faaliyetler; bir ülkenin alt yapısı, üst yapısı, turistik tesisleri, ekonomik kalkınması ve tanıtımı açısından önemli fırsatları temsil etmektedir. Uluslararası spor faaliyetlerini izlemek veya bu faaliyetlere katılmak için dünyanın her yerinden insanlar seyahat etmekte ve ekonomik alışverişler gerçekleştirmektedir.

Bu nedenle uluslararası spor faaliyetleri küresel boyutta önemlidir (Güçer & Silik, 2014). Akdeniz oyunları, İngiliz Milletler Topluluğu, Pan Amerikan, üniversite oyunları ve EYOF gibi faaliyetler günümüzün en popüler spor faaliyetleridir (Çakıcı & Yavuz, 2014).

Pan Amerikan Oyunları, yaz olimpiyat oyunlarından bir yıl önce ve her 4 senede bir Güney Amerika, Orta Amerika ve Karayipler'de yer alan 42 ülkenin katılımıyla "Pan Amerika

Spor Organizasyonu” (PASO) tarafından düzenlenmektedir. Olimpiyatlara benzeyen Pan Amerikan oyunlarına yalnızca Amerikalı sporcular katılım göstermektedir. Müsabakalar Pan Amerikan Spor Organizasyonu ve Uluslararası Olimpiyat Komitesinden alınan kurallar çerçevesinde yapılmaktadır. 1940 yılında Arjantin’in Buenos Aires kentinde ilk olarak yapılan oyunlara 22 ülkeden 2500 sporcu katılım sağlamıştır (Dev Spor Etkinlikleri Mirası, 2024).

Akdeniz Oyunları, günümüzde önemi azalmış olsa da Akdeniz oyunları, Akdeniz ülkelerinin olimpiyatlardan bu yana katılım gösterdiği en önemli çoklu spor oyunlarından biridir. Antik olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapan Akdeniz Havzası üç kıtayı kapsamaktadır. Bu havza yüzlerce inanç, kültür ve halk için kadim bir merkezdir. Bu itibarla, Akdeniz bölgesi uzun zamandan beri yoğun bir yerleşim yeri olmuş ve tarihi süresince siyasi, askeri ve ekonomik zıtlaşmaların merkezi olmuştur. Akdeniz oyunları, tüm bu çatışma ve huzursuzlukların ortasında dil, din ve kültür değişikliklerine rağmen Akdeniz milletlerinin dostluk ve dayanışma ortamı içinde yaşadığı bir birlik aracı olmaktadır (ICMG, 2020).

Akdeniz oyunlarına katılabilmek için bir ülkenin Akdeniz’e kıyısı olması ve Uluslararası Akdeniz Oyunları Komitesine üye olması gerekmektedir. Organizasyon ilk olarak 1951 yılında Mısır’ın İskenderiye kentinde 10 Akdeniz ülkesinden 13 spor branşında 734 sporcunun katılımıyla düzenlendi. Kuruluşundan bu yana 16 kez düzenlenen Akdeniz oyunlarının sonuncusu 2013 yılında Mersin’de düzenlenmiştir (2013 Mersin XVII. Akdeniz Oyunları, 2024).

2016 Dünya Okul Sporları Olimpiyatları (Gymnasiade 2016), 13-18 yaş arası gençlerin katıldığı olimpiyatlar, Uluslararası Okul Sporları Federasyonu (ISF) tarafından 1974 yılından bu yana 4 yılda bir düzenlenmektedir. Bu okul sporları olimpiyatları ülkemizde ilk kez 1978 yılında (58) İzmir’de düzenlenmiştir (Gymnasiade, 2016). Dünyanın en büyük organizasyonlarından biri olarak kabul edilen bu organizasyonun on beşincisine 11-18 Temmuz 2016 tarihleri arasında Trabzon ev sahipliği yapmıştır (Gymnasiade Trabzon, 2016).

2017 Erzurum Avrupa Gençlik Kış Olimpik Kış Festivali (Erzurum 2017 EYOF), “Avrupa Olimpiyat Komitesi (EOC)” tarafından iki yılda bir düzenlenen faaliyete 14-18 yaş arası gençler katılmaktadır (Avrupa Gençlik Olimpiyatları, 2021). Oyunların “13’üncüsü olan 13. Avrupa Gençlik Olimpik Kış Festivali” 11-18 Şubat 2017 tarihlerinde Erzurum’da gerçekleştirilmiştir (EYOF, 2017). Organizasyon katılımcılarının en başarılı EYOF olarak seçtiği oyunlar, faaliyetin Bosna Hersek ile yaptığı iş birliği nedeniyle 17 aylık bir hazırlık süreciyle başlamıştır. Türkiye, ev sahipliği yaptığı organizasyonda 11. sırada yer almıştır. Ülkemiz bu faaliyeti 1 bronz ve 2 gümüş olmak üzere 3 madalya ile tamamlamıştır (TMOK, 2021).

İngiliz Milletler Topluluğu Oyunları, “İngiliz Milletler Topluluğu Oyunları” her dört yılda bir düzenlenen (İkinci Dünya Savaşı nedeniyle 1942 ve 1946’da düzenlenmeyen) İngiliz Milletler Topluluğu ülkelerinden yüzlerce sporcunun katıldığı uluslararası bir çoklu spor etkinliğidir. 1930’dan 1950’ye kadar bu oyunlara “İngiliz İmparatorluğu Oyunları”, 1954’ten 1960’a kadar “Britanya İmparatorluğu ve Commonwealth Oyunları” ve 1970’den 1974’e kadar “İngiliz Commonwealth Oyunları” adı verilmiştir. 1978’den beri İngiliz Milletler Topluluğu Oyunları olarak anılmaktadır (İngiliz Milletler Topluluğu Oyunları, 2024).

1.1.5. Avrupa ve Dünya Şampiyonaları

Avrupa oyunları, Avrupalı atletlerin katılımıyla dört yılda bir düzenlenen çok sporlu etkinliklerdir. Oyunlar, Avrupa Olimpiyat Komiteleri Birliği (EOC) tarafından organize edilmektedir. Avrupa oyunlarına ev sahipliği yapma kararı, 8 Aralık 2012 tarihinde Roma’da düzenlenen Avrupa Ulusal Olimpiyat Komiteleri 41. Genel Kurulunda alınmıştır (EOC, 2012).

Aynı spor dalında düzenlenen dünya kupası ve dünya şampiyonası müsabakaları, uluslararası federasyonların müsabaka kurallarına göre düzenlenmektedir. Çok önemli olan ve uluslararası düzeyde fırsata sahip olan bu yarışmalar veya şampiyonalar, sporun türüne göre her yıl, iki yılda bir veya dört yılda bir yapılmaktadır. Bu turnuvaların durumu da planlanan oyunlara göre değişmektedir. Bazı spor dallarında başarılı takımlar eleme maçları ile finale çıkarken bazı spor türlerinde bütün ülkeler doğrudan şampiyonluğa katılmaya hak kazanmaktadır. Bu tür etkinlikler sporun niteliğine göre yapılmaktadır. Örneğin, futbol, basketbol ve voleybolda takımlar eleme gruplarından sonra dünya kupasına katılabilirken, ülkeler güreş, boks gibi bireysel sporlara doğrudan katılabilmektedir (Tek, 2006).

“Dünya Basketbol Şampiyonası” FIBA tarafından 4 yılda bir düzenlenen bir uluslararası faaliyettir. Bu faaliyetin 16’ncısı 28 Ağustos- 12 Eylül 2010 tarihleri arasında İstanbul, Ankara, İzmir ve Kayseri’deki 5 ayrı spor salonunda gerçekleştirilmiştir. Tahminen 90 milyon dolara mal olan bu faaliyeti 40 bine yakın seyirci takip etmiştir (Dünya Basketbol Şampiyonası, 2010). Bu faaliyete 24 ülke katılmış ve toplam 80 yarışma düzenlenmiştir. Bu turnuva sonunda Amerika dünya şampiyonu, Türkiye ikinci, Litvanya ise üçüncü olmuştur (Dünya Basketbol Şampiyonası, 2010).

1.1.6. Üniversite Oyunları

Üniversite oyunları, çok sporlu etkinliklerdir. Festivalin amacı dünya üniversite öğrencilerini bir araya getirmek ve kültürlerin eğlenerek öğrenilmesini sağlamaktır. Her ülke kendi “Ulusal Üniversite Sporları Federasyonu” temsil etmektedir (Nalçakan, 2009).

“Dünya üniversite yaz oyunları, Uluslararası Üniversite Sporları Federasyonu (FISU)” tarafından 2 yıl aralıklarla 1959’dan beri düzenlenmektedir. “Uluslararası Üniversite Sporları Federasyonu (FISU)” 1949 yılında kurulmuştur ve bu federasyonun temel görevi yaz ve kış dünya üniversite oyunlarının (Universiade) ve dünya üniversite şampiyonalarının denetimini yapmaktır (Yaz Spor Oyunları, 2005). 23. Üniversite Şampiyonaları 11-12 Ağustos 2005 yılında İzmir ilinde düzenlenmiştir (Universiade İzmir, 2021).

Avrupa Atletizm Federasyonu, iki yılda bir Avrupa atletizm şampiyonası düzenlemektedir. 2014 yılında Zürih’te düzenlenecek Avrupa Atletizm Şampiyonası’na 50 ülkeden 1.400 sporcunun katılması beklenirken, şampiyona boyunca 250.000 sporseverin tribünlerde, 350 milyon sporseverin ise müsabakaları evinde izlemesi beklenmiştir (Leichtathletik, 2014).

1.1.7. İslami Dayanışma Oyunları

25-28 Ocak 1981 tarihleri arasında Suudi Arabistan’ın Mekke ve Al Taif kentlerinde düzenlenen 3. İslam Zirvesi’nde, “İslam İş birliği Teşkilatı (İİT)” na üye ülkelerin sporun tüm alanlarındaki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla İslami dayanışma sporları düzenlenmiştir. 1985 yılında 34 Müslüman ülkenin temsilcileri, İslami Dayanışma Sporları Federasyonunun (ISSF) kuruluşunu resmi olarak onaylamak için Suudi Arabistan’ın Riyad kentinde düzenlenen bir toplantıda bulunmuş ve İslami Dayanışma Sporları Federasyonu (ISSF) kuruluşu onaylanmıştır. Ayrıca İslami Dayanışma Sporları Federasyonunun (ISSF) genel merkezinin Riyad Olimpiyat Kompleksi’nde yer alması ve Suudi Arabistan Krallığı tarafından yıllık bir bütçeyle desteklenmesi kararlaştırılmıştır (İslami Dayanışma Oyunları, 2023).

Gençler arasında Müslüman birlik, beraberlik ve kardeşliğinin gelişmesini sağlamak ve İslam dünyasında sporun teşvik edilmesine yönelik stratejiler oluşturmak amacıyla kurulan ISSF, İslami dayanışma oyunlarını ilk olarak 2005 yılında Suudi Arabistan’ın Cidde kentinde düzenlemiş ve İslam İş birliği Teşkilatının 57 üye ülkesi bu oyunlara katılmıştır. İkincisinin Ekim 2009’da İran’da yapılması planlansa da İran’la yapılan müzakerelerde anlaşmazlıklar çıkınca oyunlar önce 2010’a ertelenmiş, sonradan da iptal edilmiştir. İslami Dayanışma oyunlarının üçüncüsü 2013 yılında Endonezya’da, dördüncüsü ise 2017 yılında Azerbaycan’ın Bakü kentinde düzenlenmiştir. Beşinci ve son İslami dayanışma oyunlarının 2021 yılında düzenlenmesi planlanırken Kovid-19 salgını nedeniyle 2022 yılına ertelenmiştir. Ağustos 2022’de gerçekleştirilen 5. İslami Dayanışma Oyunlarına 54 ülkeden 4.200 sporcu katılmış ve 27 spor dalında müsabakalar yapılmıştır. Oyunlarda ayrıca 1500 kişilik gönüllü de görev yapmıştır (Anadolu Ajansı, 2017).

1.1.8. 23. Deaflympics 2017 Samsun Olimpiyat Oyunları

Türkiye 2011 yılında İtalya'nın Roma şehrinde düzenlenen 43. ICSD kongresinde 2017 Yaz Deaflympics'i düzenlemek için Ankara şehri ile aday olmuştur. Ankara dışındaki adayların Barcelona (İspanya) ve Buenos Aires (Arjantin) olduğu ilk oylamada Ankara 19, Buenos Aires 17, Barcelona 11 oy alırken ikinci tura geçildiğinde Ankara 25'e karşı 22 oy ile Buenos Aires'i geçerek 2017 Yaz Deaflympics'i düzenlemek için ev sahibi olmaya hak kazanmıştır. Organizasyon daha sonra el değiştirerek Samsun'a geçmiştir (CISS, 2011).

Deaflympics Samsun 2017, oyunlar tarihinin en geniş katılımlı organizasyon olup 86 ülkeden 1899'u erkek 960'ı kadın olmak üzere toplam 2859 sporcunun 21 branşta mücadele etmesiyle gerçekleştirilmiştir (Uluslararası İşitme Engelliler Spor Komitesi, 2017).

Şekil 1: Samsun 2017 Deaflympics, Buz Hokey Salonu

Olimpiyat oyunlarının 2012'de Samsun iline verilmesiyle şehirde spor tesisi açısından olağanüstü bir hareketlilik yaşanmaya başlanmıştır. Şimdiye kadar Türkiye' de yapılan en büyük spor faaliyeti olan oyunlar, Samsun'a yeni tesislerin kazandırılması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle Gençlik ve Spor Bakanlığı, Samsun Valiliği, Büyükşehir Belediyesi ve yerel yönetimlerin destekleriyle kente birçok yeni spor tesisi yaptırılmıştır. Özellikle yıkılıp yeniden inşa edilen İlkadım Atletizm Stadyumu, Yeni Samsun Stadı, Atakum'da yapılan olimpiik yüzme havuzu, golf tesisleri, Batı Parkta yapılan jimnastik ve masa tenisi sahaları örnek olarak sayılabilir. Uluslararası standartlara uygun inşa edilen okçuluk, bowling ve buz pistleri, Batı Park Spor Kompleksi, 19 Mayıs Üniversite kampüsünde yaklaşık 15.000 kişiyi barındıracak Deaflympics Spor Köyü adı verilen bir tesis ve bir çim saha ve bu alanlarda inşa edilenler Samsun şehrinin kentsel fizyolojik yapısında büyük değişikliklere sebep olmuştur. Bununla birlikte oyunların bu şehre verilmesiyle 2012-2017 tarihleri arasında Samsun'da ulusal ve uluslararası birçok spor faaliyeti düzenlenmiştir. Ulusal ve uluslararası alanda toplam 67 organizasyona ev sahibi olmuştur. Düzenlenen bu organizasyonlara ise 73 ülkeden 1954 Türk ve yabancı sporcu katılım göstermiştir (Gül, 2019).

21 spor dalında Samsun 23, Yaz Deaflympics oyunları düzenlenmiştir. Bu spor dalları, atıcılık, badminton, golf, hentbol, atletizm, basketbol, bowling, dağ bisikleti, futbol, güreş,

(serbest stil ve grekoromen), masa tenisi, oryantiring, yol bisikleti, yüzme, plaj voleybolu, tekvando, tenis ve voleyboldur (Belgian Deaf Sport Committee, 2017; ICSD, 2017). Başlangıçta işitme engelliler olimpiyatları için uygun olmayan salonlar için bu sorunu kısa sürede çözerek 2017 işitme engelliler yaz olimpiyatlarına uygun hale getirilen tesisler için harcanan para 450 milyon lirayı geçmiştir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2017). 86 ülkeden 2873 sporcu, idareci ve antrenör ile birlikte toplamda 5000'in üzerinde katılımcının yer aldığı organizasyonda insan kaynağına ihtiyaç olmuştur. Bu yüzden oyunlarda 250'si işitme engelli olmak üzere toplamda 1500 kişi gönüllü olarak görev almıştır. Gönüllü olarak katılım sağlayanlardan işaret dili bilmeyenler için ulusal ve uluslararası işaret dili eğitimi verilmiştir (Deaflympics, 2017; ICSD, 2017). Sadece görev alanlar değil Samsun halkına ve görevli personele de işaret dili eğitimi verilerek Samsun şehrinin genel olarak oyunlara hazır olması için çaba sarf edilmiştir. (Deaflympics, 2017 & International Committee of Sports for the Deaf, 2016).

Oyunlar için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kampüsünde olimpiyat köyü inşa edilmiş ve Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlar da konaklama için tahsis edilmiştir. Ayrıca ICSD yönetimi içinde oteller ayarlanmıştır (ICSD, 2017). Oyunların yapılacağı tesislerde, olimpiyat köyünde ve konaklama yerlerinde ciddi güvenlik önlemleri alınmıştır. Çevre illerden de katılım sağlayanlarla birlikte 5,300 kişilik takviye ekip ile Samsun şehrinde görevlendirilen 3.300 personel oyunlar süresince görev almıştır (Deaflympics, 2017).

Şekil 2: Samsun 2017 Deaflympics, Olimpiyat Köyü

Sporcu ve görevlilerin ulaşım hizmetleri için “moovit” isimli mobil uygulamadan yararlanılmıştır. Ayrıca sağlık hizmetleri için Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu ve Uluslararası İşitme Engelliler Spor Komitesi ve sporcuların çeşitli kontrollerinin yapılması için iş birliği yapılmıştır (ICSD, 2017).

1.1.9. 5. İslami Dayanışma Oyunları Konya

İslami Dayanışma Sporları Federasyonunun (ISSF) Suudi Arabistan'ın Cidde kentindeki yönetim kurulu toplantısında (8-09 Nisan 2019), 5. İslami Dayanışma Oyunlarının 20-29

Ağustos 2021 tarihleri arasında Konya'da düzenlenmesi kararlaştırılmış ve 5. İslami Dayanışma Oyunları Konya 2021 (İDO) için ev sahibi ülke anlaşması 19 Aralık 2019 tarihinde Konya'da imzalanmıştır. Ancak dünyayı sarsan Kovid-19 salgını nedeniyle plan ertelenmiş ve ardından maçların 18-09 Ağustos 2022 tarihleri arasında yapılması kararlaştırılmıştır (5.İslami Oyunlar, 2024).

Konya'nın 9-18 Ağustos 2022 tarihleri arasında beşincisini düzenlediği İslam Ülkeleri Dayanışma Oyunları'na dünyanın 56 ülkesinden 4.000'den fazla sporcu 24 farklı dalda madalya kazanmak için gelmiştir. Bu organizasyonda atıcılık, atletizm, 3x3 basketbol, bisiklet, bocce jimnastik (sanatsal, aerobik, ritmik), eskrim, futbol, güreş, halter, judo, karate, masa tenisi, bowling, tekvando, voleybol, yüzme spor dalları yer almıştır. İslam Dayanışma Oyunlarının beşincisi, İslam Dayanışma Sporları Federasyonu ve İslam İş birliği Teşkilatına üye ülkelerin katılımıyla yapılmıştır (İslami Dayanışma Oyunları, 2024).

2021 Konya İslam Ülkeleri Dayanışma Oyunlarında Türk takımı, müsabakayı büyük bir üstünlükle tamamlayarak, İslam Ülkeleri Dayanışma Oyunları tarihinde ilk kez 145 altın, 107 gümüş ve 89 bronz olmak üzere toplam 341 puan kazanmıştır. Türkiye'yi 158 madalyayla Özbekistan, 133 madalyayla İran takip etmiştir (İslami Dayanışma Oyunları, 2024).

Şekil 3: 5. İslami Dayanışma Oyunları

Konya'da düzenlenen oyunlarda 12 farklı tesis kullanılmıştır. Bu tesisler; Konya Belediye Stadyumu, Selçuk Üniversitesi 15 Temmuz Stadyumu, Cumhuriyet Futbol Stadyumu, Selçuk Üniversitesi 19 Mayıs Spor Kompleksi, Konya Teknik Üniversitesi Spor Merkezi, Uluslararası Selçuklu Müzesi, Karate Spor ve Kongre Merkezi, Konya Atletizm Pisti, Konya Olimpik Havuzu, Konya Velodromu, Saraçoğlu'ndaki spor tesisleri, TÜYAP Konya Uluslararası Fuar Merkezidir (Beşinci İslami Dayanışma Oyunları, 2024).

1.1.10. Çoklu Spor Oyunlarının Sosyal, Politik, Ekonomik, Spor ve Çevresel Etkileri

Çoklu spor oyunlarına katılım her geçen gün artmaktadır. Bu nedenle pek çok ülke ve şehir olimpiyatlar, şampiyonalar gibi çoklu spor oyunlarına ev sahipliği yapmak için yoğun bir

rekabet içerisine girmektedir (Hazar, 2007). Herhangi bir çoklu spor oyunlarının sosyal etkisi; oyunlarda yer alan kişilerin birbirleriyle etkileşimini, yaşamlarını ve davranışlarını, sosyal yaşamı iyileştirmeye ve yeni spor etkinlikleri oluşturmaya yönelik faaliyetleri kapsamaktadır. Ele alınan çalışmalarda, özellikle büyük çoklu spor oyunlarında ev sahibi ülke veya kent açısından sosyokültürel sonuçların olduğunu, kendi kültür ve geleneklerini doğruladıklarını göstermiştir (Konstantaki, 2008).

Sosyo kültürel değişimlerle karşı karşıya kalan şehirlere ev sahipliği yapmada çoklu spor oyunları önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu oyunların kente sosyal ve çevresel bakımdan olumsuz etkilerinin de olduğu bir gerçektir. Deaflympics 2017 oyunları için yerel halkın hemen her kesiminden kişinin uluslararası işaret dilini öğrenmesi için bir fırsat doğmuştur. 2012-2017 döneminde Samsun İşitme Engelliler Olimpiyatları 2017'nin ulusal ve uluslararası düzeyde yazılı ve görsel basında yer almasıyla Samsun'unun uluslararası alanda tanınırlılığı artmıştır. Ayrıca bu oyunun Samsun'da spora olan ilgiyi arttırdığı da görülmüştür. Fakat kentte oyunlar esnasında gürültü, trafik ve güvenlik bakımından sorunlar yaşanmıştır. Yapılan çalışmalara göre yerel halk üzerinde oyunların olumlu sosyokültürel ve psikolojik etkilerin olumsuz etkilerinden daha fazla olduğu (Kaplanidou & Karadakis 2012) hatta mega etkinliklerin; yerel halkın spora katılımını artırdığı ve yerel halk arasında sosyal dayanışma ruhunun yaratılmasını desteklediği vurgulanmaktadır (Çavuşoğlu vd., 2017). Bunu destekler şekilde Malfas vd., (2004) Olimpiyat oyunlarından sonra Barselona'da spor etkinliklerine katılımın ve bu kişiler arasındaki etkileşimin arttığını belirtmektedir.

Spor ve politika arasındaki ilişki yadsınamaz bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır (Chen, Ping & Hui, 2009). Oyunlar yeni ülkelerin inşasında ekonomik, politik ve sosyal faktörlerdir. Diğer siyasi alanlar gibi spor da toplumu inşa etmede birçok açıdan etkilidir (Liu, 2003). Hükümetin hedeflerinden biri de sporla ilgili faaliyetleri hükümet politikalarına dahil etmek ve toplumun fiziksel ve zihinsel sağlığını düzenlemektir. Ancak toplumun sporla ilgisi çok olduğundan siyaset de toplumla bağlantılıdır, dolayısıyla spor ile siyaset arasında bir etkileşim söz konusudur. Siyasette egemenlik, güç, otorite, iktidar gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır. Bu kelimeler, insanlar üzerinde hakimiyet, güç ve otorite kurulması anlamına gelmektedir. Bu anlamda siyaset kavramı toplumun yarattığı kurum ve kuruluşları kapsamaktadır (Derson, 2013).

Spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak için yarışan ülkelerde hükümetler, adayın görev süresi boyunca yatırım faaliyetlerinde bulunurlar. Spor faaliyetleri için çok fazla para harcanması gerektiğinden, yetkililerden maddi destek ve garantilere ihtiyaç duyulmaktadır. Örneğin 2000 Sidney Olimpiyatları sırasında, Avustralya hükümeti spor ve altyapı desteğinin

yanı sıra organizatörlerin idari masrafları için de fon sağlamıştır (Malfass, Theodoraki & Houlihan, 2004). Günümüzde uluslararası spor faaliyetleri artık sadece yarışmalara katılan sporcuların yeteneklerini sergilediği bir yer değil ülkelerin uluslararası düzeyde yarıştığı ve değerlerini dünyaya aktardığı bir yer haline gelmiştir (Dolles & Söderman, 2008; Güçer & Silik, 2014).

Spor ekonomik açıdan pek çok faydası olan bir etkinliktir. Spor, son yüzyılda sosyal, politik ve ekonomik anlamda büyük bir gelişme yaşamış ve ülke ekonomisine önemli faydalar sağlayan büyük bir ekonomik araç haline gelmiştir. Hatta faaliyetleri tamamen sporla ilgisi olmayan birçok şirket, pazarı milyon dolar olarak ifade edilen spor ekonomisiyle ilgilenmeye başlamakta ve büyük yatırımlar yapmaktadır (Terekli & Çobanoğlu, 2018). Büyük bir faaliyeti gerçekleştirmek için gerekli olan altyapı, ulaşım ve tesis iyileştirme maliyetleri de uzun süreli borç yaratır ancak başarılı faaliyetler için yerel ve uluslararası medyada olumlu imaj oluşturularak turizm desteklenir. Etkinliğe ev sahipliği yapan şehirlerin uzun vadeli olumlu sonuçlara sahip olduğu da bilinmektedir: Şehirlerde yabancı yatırımın çekilmesi ve yeni hedef pazarlar oluşmasını sağlar (Preuss, 2009; Gratton vd., 2006).

Çevresel açıdan bakıldığında büyük spor etkinlikleri uzun vadeli faydaları yerel halkın yararına ne kadar etkili kullanılabileceğine bağlı olan yeni spor mekanlarının gelişimini teşvik etme eğilimindedir (Fredline, 2005). Aynı zamanda bu faaliyetlerin çevresel faydaları yapısal farkındalığın artırılmasını, koruma etiğinin oluşturulmasını ve koruma önlemlerinin güçlendirilmesini de içerir (Gallagher vd., 2015). Bir yandan faaliyetlerin gerçekleştiği bölgelerdeki çevresel ve fiziksel değişiklikleri özellikle turizme bağlamak zor olabilir fakat bir bölgenin nüfusunu geçici olarak artıran faaliyetlerin özellikle büyük spor etkinlikleriyle ilişkilendirilmesi muhtemeldir. Bu durum aynı zamanda istenmeyen gürültü düzeylerine ve çevre kirliliğine de yol açabilmektedir (Fredline, 2005).

1.2. KÜLTÜREL MİRAS

Kültür kavramı geniş bir kavramdır. Bu kelimenin kendisi insan eylemiyle ilgilidir. Miras terimi, tarihi çevreyi (hem insan yapımı hem de doğal), peyzajı, arkeolojiyi, parkları ve açık alanları, müze koleksiyonlarını, gelenek, görenek ve dillerimizi içeren sanat eserlerini kapsayan bir terimdir. Kültürel miras, modern toplumların çoğunda oldukça zengin olan eski insan toplumlarının mirasını ifade etmektedir. Gelenek; insan eylemlerinin, düşüncelerinin ve tutumlarının tarihini yansıtır. Tarih, kültür, mimari ve yapıları çevre dahil olmak üzere çevreyi tanımlamak için kullanılan kolektif bir terimdir (Edwards, 2005).

Kültürel miras, insanların içinde yaşadıkları kültüre bağlı olarak geçmişini ve geçmişe ilişkin fikirleri kimliklerini tanımlamak için kullanmalarıyla ortaya çıkan sosyal bir olgudur (Frank & Ashley, 2016). Kültürel miras, binlerce yıllık insan deneyiminin, bilgi birikiminin ve yaratıcılığının günümüze kadar ulaşan kalıntıları olup akla ilk olarak arkeolojik ve tarihi materyaller gelse de onunla ilişkilendirilen tüm olumsuz ve tarafsız değerlerdir (Ünsal & Pulhan, 2012). Kültürel miras, içinde yaşadığı toplumun süreçlerinden bağımsız değildir. Geçmişte yaşanan bütün olaylar tarihin sayfalarında yer almaktadır (Holt, 2012). Baktığımızda tarih de pek çok disiplin gibi sporu bir ilgi alanı olarak açıklamaktadır. Sosyoloji, sosyal antropoloji, siyaset bilimi, sağlık bilimi, eğitim bilimi ve spor bilimi, coğrafya, tarih bu disiplinlerdendir. Tüm bu disiplinler spor mirasını anlamamıza yardımcı olmaktadır (Holt, 2014).

Çoklu spor oyunları, yapıldığı şehirlere sporun yanı sıra sosyo, ekonomik ve çevresel faydalar da sağlamaktadır. Bu faydaların bir kısmı olimpiyat oyunlarından önce ortaya çıkarken bazılarının ise getirdiği faydalardan yararlanmak yıllar alabilir. Miras genel olarak beş farklı kategoriye ayrılır: spor, sosyal, çevresel, ekonomik ve kentsel, ancak soyut ve somut miras olarak incelenir. Soyut miras, spor ve ulaşım altyapısını, kentsel dönüşümü ve güzelleştirmeyi içermektedir. Bu gelişmeler şehirlerin çehresini değiştirirken, aynı zamanda şehir sakinlerinin yaşam standartlarının iyileştirilmesine de katkıda bulunmaktadır. Somut olmayan miras açıkça görülebilen bir gelişme olmasa da en az maddi miras kadar önemlidir. Örneğin oyunlar, oynandıkları ülkelerde ulusal bir gurur kaynağıdır ve aynı zamanda yeni ve daha fazla iş yeri yaratmak, şehir sakinlerinin ruh halini iyileştirmek, ulusal kültürü, gelenekleri vb yeniden keşfetmek için de kullanılabilir (International Olympic Committee, 2013).

Olimpik miras, Olimpiyat programının gelişimi sırasında geride bıraktığı tüm maddi ve manevi değerleri içermektedir. IOC, oyunların mirasını, oyunlar süresince spor salonlarının ve kamusal iyileştirmelerin spor topluluklarına ve spor etkinliklere sağladığı değerlerin toplamı olarak tanımlamaktadır (Kızılgöl & Erbaykal, 2008; Şebin, 2009). Miras örnekleri arasında kentsel gelişim, artan turizm, artan uluslararası itibar kazanma, artan iş gücü, artan yerel istihdam, kent ekonomisinde inşa edilen yollar, yenilikçi sosyal projeler, yeni fikirler üretme, kültürel değerlerin güçlendirilmesi, eğitim fırsatları, bilgi dağılımının artırılması yer almaktadır. (Güçlü, 2001; Meyer, 2011). Geride bırakılan oyunların tarih boyunca süreklilik arz ettiğini, farklı disiplinlerden ve koşullardan etkilendiğini göstermektedir. Planlı yeniden yapılanmaya örnek olarak oyun için inşa edilen binaların oyunlar sonrasında şehirdeki turistik mekanlara gösterilebilir. Oyunların hazırlıkları sırasında inşa edilen yapıların bir kısmı hedef

bölgeye olumlu etki yaparken, bir kısmı da hedef bölgeye olumsuz etki yapacaktır (Golldmann, 1977).

Olimpiyatlarda kültür ve eğitim her zaman önemli olmuştur. Olimpizmin temel değerleri şunlardır: ortak anlayış, arkadaşlık ruhu, dayanışma, eğitim, etik değerlere saygı, insan onuru ve adil oyun. Bunlar önemli değerlerle örtüşür ancak her türlü ırkçılığa, dini, siyasi ve cinsiyet ayrımcılığına açıkça karşıdır.

Olimpiyatlar her ülkeye bu değerleri korumaları ve yaşatmaları için büyük bir fırsat olup ülkelere kendi miras ve kültürlerine dayalı daha iyi bir dünya vaat etmektedir. Olimpiyat oyunlarının kültürel etkinlikleri: açılış ve kapanış töreni, madalya töreni ve olimpiyat kültürüdür. Bu etkinlikler; ev sahibi şehrin geçmiş kültürünü, insanlık tarihini ve yaşamını dünyayla paylaşması açısından önemlidir. Örneğin 1980'li yıllarda Kore dünyanın pek tanımadığı bir ülkeydi. 1988 Seul Olimpiyatlarında uygulanan kültürel programlar sayesinde bu ülkenin kültürü dünyaya tanıtılmıştır. Bu durumun uluslararası ziyaretçilerin ülkeye ilgisini artıracığı, değerlendirilmesi nedeniyle yeni uluslararası etkinliklere ev sahibi olma ihtiyacı da artmıştır (Joo, Bae & Kassens, 2017).

Birçok spor dalının varlığı ve bu branşlarda birçok faaliyetin gerçekleştirilmesi, sporun ekonomik açıdan değerlendirilmesini daha da önemli hale getirmiştir. Hatta kitle iletişim araçlarının gelişimi ve genişlemesiyle spor da popüler hale gelmiş ve dolayısıyla önemli ekonomik rakamlara yol açmıştır (Tek, 2015). İşletme pazarlama yöntemlerinin çeşitliliği yeni kavramların kullanımını da beraberinde getirmektedir (Shimshek, 2011).

1.2.1. Kültürel Mirasın Spor Etkileri

Çoklu spor oyunlarında miras kavramı, spor yönetimi alanında 1990'lı yıllarda ortaya çıkmış bir terimdir. Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmanın sadece ekonomik açıdan değil, sosyal ve kültürel açıdan da fayda sağlayıp sağlayamayacağı konusunda soru işaretleri oluşmuştur. Bu soruların sorulmaya başladığı dönemde “miras” kelimesi ilk kez sözlü ve yazılı olarak büyük spor etkinliklerinin yöneticileri ve sahipleri tarafından kullanılmıştır (Chappelet, 2012). Spor mirası kavramı, Kasım 2002'de “Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)” çalışma grubu tarafından aday şehirlere bir öneri olarak IOC tüzüğüne resmi olarak eklenmiştir ve Spor mirasının desteklenmesinin olimpiyat oyunlarında aday veya ev sahibi şehirlerde yer alacağı vurgulanmıştır (Weed, 2013).

Sporun, küresel ölçekte milyarlarca dolarlık bir endüstri olduğu ve milyonlarca insanın hayatı üzerinde güçlü ve belirleyici bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir. Yetkililer ve işletmeler; önemli spor etkinliklerinin sosyo, ekonomik, sosyokültürel, uluslararası ilişkiler,

medya, sağlık ve çevresel sonuçlarıyla yakından ilişkilidir (Huggins, 2013). Olimpiyatlar, çeşitli spor dallarında düzenlenen dünya şampiyonaları ve Formula 1 gibi uluslararası spor etkinlikleri şehir yaşamının bir parçası olmaktadır. Bu etkinliklere ev sahipliği yapabilmek yerel ve bölgesel ekonomik kalkınma ve şehir sakinlerinin yaşam standartlarının yükseltilmesi açısından giderek daha önemli hale gelmektedir. Orta ve uzun vadede faydalı olan altyapının yanı sıra bu şehirlerin spor etkinlikleriyle kendilerini dünyaya tanıtma ve daha fazla turist çekme fırsatına sahip oldukları görülmektedir (Pop vd., 2016). Öte yandan, özellikle uluslararası spor faaliyetlerinin güçlü ulusal çıkarlarla rekabet ettiği durumlarda bu tür etkiinlikler toplumdaki bireyleri veya sosyal grupları etkileyebilmektedir (Fredline, 2005).

Uluslararası spor faaliyetlerine katılımda her geçen gün sayı artmaktadır. Bu nedenle pek çok ülke ve şehir, olimpiyatlar, şampiyonalar ve oyunlar gibi uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapmak için yarışmaktadır (Hazar, 2007). Büyük spor faaliyetlerinin mali sonuçları, spor faaliyetlerinden elde edilen kazançlar, spor tesisleri ve hizmetlerinden elde edilen gelir ve faaliyetler için oraya gelen ziyaretçilerin maliyetleri gibi farklı kaynaklardan meydana gelmektedir (Lee, 2001). Spor faaliyetlerinin bireylerin bu faaliyetlere katılmaları ve seyirci olarak izlemeleri, faaliyetlere ev sahipliği yapan şehirlere ziyaretçilerin gelmesiyle getirdiği maddi girdiyle ekonomik açıdan pek çok faydası olduğu görülmektedir. Kısacası spor birden fazla getirisi olan bir aktivitedir (Terekli & obanoğlu, 2018). Bu sebeple spor sayesinde ülkeler ekonomik olarak kalkınmakta, spor faaliyetleri düzenlenmekte ve ülkenin uluslararası alanda tanıtılabilirliği sağlanabilmektedir (Can & Değirmen, 2017).

Son yıllarda spor faaliyetlerinin ağır bir mali yük taşıdığı düşünülürken artık özellikle gelişmekte olan ülkelerde spor faaliyetlerine ev sahipliği yapmak için ülkeler yarışa girmektedir. Çünkü turizm olanaklarını, altyapısını, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerini dünyaya gösteren ülkeler politik, ekonomik, kültürel ve çevresel tanıtma fırsatı yakalamaktadır (Yılmaz, 2019). Örneğin olimpiyat oyunları, öncesinde, esnasında ve sonrasında oldukça geniş bir evre olarak dünya basınında yer almaktadır. Bunun güçlü bir rneği, 9 şubat 2018’ de Güney Kore’nin Pyeong Chang kentinde 92 ülkeden 2.544 sporcunun katılımıyla başlayan ve 25 şubat 2018’de sona eren 23. Kış Olimpiyatlarıdır (Tekin & Tekin, 2014). 2018 Pyeong Chang Oyunları, Kuzey ve Güney Kore’nin tarihte ilk kez birleşik Kore bayrağı altında temsil edildiği ve daha sonra iki ülke arasındaki resmi temasların arttığı etkinlik olmuştur. Olimpiyat Oyunlarının büyüklüğü ve niteliği dikkate alındığında bunların büyük yatırım btçeleri gerektiren etkinlikler olduğu görülmüştür. 2026 Kış Olimpiyatları’na başvurularını açıklayan şehirlerin ihale btesi 4-10 milyon dolar etkinlik bteleri 4-6 milyar dolar arasındadır (Yıldıran, 2014).

Nihayetinde spor etkinlikleri ya da oyunlar sosyo, ekonomik, kültürel ve siyasal alanda önemini giderek artırmaktadır. Organize edilen etkinlikler; bu etkinliklerin ekonomik girdileri açısından değerlendirildiğinde gelişmiş ülkelerin ekonomilerinde önemli bir yer tutmaktadır (Pop, 2016). Uzun vadede şehrin geneline yayılan tesis çalışmaları yabancı sermayenin ilgisini çekmiş ve şehrin ekonomisi büyümüştür. Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmanın ekonomik yapısının uygulanması iki farklı şekilde gerçekleşmektedir (Güçlü, 2001). Öncelikle büyük spor etkinliklerinin planladığı spor ve otopark yatırımları, şehrin gelecekte ev sahipliği yapacağı diğer spor etkinliklerini de zemin oluşturacaktır. Bu sayede şehirler spor ve kültürel faaliyetler yoluyla gelir elde edebilirler. İkincisi, spor etkinliklerine yapılan dolaylı yatırımlar sayesinde kentte ekonomik canlanma görülmektedir. Toplu taşımaya yönelik geliştirme çalışmaları, tarihi mekanların yenilenmesi gibi sporla ilgili yatırımlar yerel halka daha fazla fayda sağlayacaktır (Miçooğulları, 2004; Şebin, 2009).

Spor faaliyetlerinin faydaları sosyal ve beşerî sermaye yanında kentsel gelişimi de etkilemektedir (Clark & Misener, 2015). Baktığımızda büyük spor etkinliklerine ev sahipliği yapmak, şehirlerde spora duyulan ilgiyi ve ülke genelinde spora katılımı artırmak için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Bu sayede yerel topluluklarla okullar ve spor takımları düzeyinde daha fazla iletişim kurulmasıyla yeni nesil sporcular ve şampiyonlar yetiştirilecektir. 1992 Barselona Olimpiyatlarında sunulan bazı istatistikler bunu desteklemektedir; oyunlar öncesinde “halkın %38’i fiziksel aktiviteye katılım sağlarken, olimpiyatların 3 yıl sonrasında halkın %51’i fiziksel aktiviteye veya herhangi bir spora katılım göstermiştir (International Olympic Committee, 2013). Oyunlarda spor faaliyetlerine aktif veya pasif olarak katılım gösterenlerin sayılarının arttığı ve ortalama her yaştan insanı bu oyunlara teşvik ettiği görülmektedir (Zauhar, 2004).

Son yirmi yılda sürdürülebilirlik büyük spor faaliyetleri için önemli bir konu olarak görülmektedir. 1994 yılında IOC, çevre konusunu olimpiyat programının ana direklerinden biri haline getirmiştir. Aynı yıl IOC, Spor ve Çevre Komisyonunu kurarak IOC Yönetim Kuruluna çevresel ve sürdürülebilir kalkınma perspektifleri konusunda tavsiyelerde bulunmanın yolunu sağlamıştır. 1995 yılında IOC, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ile birlikte Lozan’da ilk Dünya Çevre ve Spor Konferansı’na ev sahipliği yapmıştır. 1999 yılında IOC ve UNEP, çevre ve spor için “Gündem 21” adında bir gündem oluşturmuş ve olimpiyat ailesinin üyelerini sürdürülebilir bir dünya yaratmada aktif rol oynamaya teşvik etmiştir. Bir şehirdeki büyük spor etkinliklerinin amacı, organizasyon için sağlıklı bir ortam yaratırken aynı zamanda uzun vadede tüm topluma fayda sağlayacak bir miras bırakmaktır. Olimpiyatların en önemli miraslarından biri olimpiyat alanı içindeki doğal alanların yenilenerek ev sahibi şehre fayda sağlamasıdır. Büyük boş ve verimsiz alanlar, büyük spor etkinliklerinin etkisiyle yeşil alanlara ve parklara

dönüşmektedir. Bunun en belirgin örneklerinden biri, 2000 Sidney Olimpiyatlarından sonra 160 hektarlık kahverengi alanın Avustralya'nın en büyük şehir parkına dönüştürülmesiydi. Bir diğer çevreye katkısı da oyunların yeni enerji kaynakları aracılığıyla şehirlere sağladığı faydalardır. 2008 Pekin Olimpiyatları sırasında yetkililer atmosferi iyileştirmek için 22 milyar dolar yatırım yapmıştır. 60.000 kömür yakıtlı santralden kaynaklanan emisyonları engelleyecek bir çözüm geliştirilmesine rağmen 4.000'den fazla kamu aracı (dünyadaki diğer şehirlerden daha fazla) benzin yerine doğal gaz kullanmıştır (International Olympic Committee, 2013). Atina 2004 Olimpiyatları, doğal kaynaklara sahip mekanların oluşturulması ve atık yönetimi standartlarının iyileştirilmesi de dahil olmak üzere bir dizi çevre politikasını uygulamıştır (Masterman, 2014). 2014 Soçi Kış Olimpiyatları Organizasyon Komitesi, Grushevy Ridge'in ekosisteminin korunması amacıyla Birleşmiş Milletler Çevre Programı ile iş birliği yapmayı kabul etmiştir (Stevens, 2008).

Olimpiyatlar, birçok kez bahsettiğimiz gibi, dünyada bir şehrin ev sahipliği yapabileceği en büyük çoklu spor etkinliğidir. Bu etkinliğin başarılı bir şekilde organize edilebilmesi için ev sahibi şehirlerin ulaşım, konaklama, kamusal imajın iyileştirilmesi gibi bazı önemli gereklilikleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu anlamda büyük spor etkinlikleri şehrin bambaşka bir görünüme kavuşması için önemli bir fırsat haline gelmiştir. Büyük spor etkinlikleri şehrin birçok bölgesinde endüstriyel sorunlardan etkilenmemiş kullanılmayan arazilerin geri kazanılmasında katalizör görevi görmüştür. Bunun en bariz örneği 1992 Barselona Olimpiyat Oyunlarıdır. Oyunlar öncesinde çöplük olduğu tespit edilen kentin plajları, oyunlar sırasında yenilenmiş, plaj yapılmış ve kent yeni bir görünüme kavuşmuştur. Modern şehirlerin mirasını kullanan Barselona, Avrupa'nın en çok ziyaret edilen şehirlerinden biri haline gelmiştir (International Olympic Committee, 2013).

Roma Oyunları ile kentsel dönüşümü başlayan olimpiyat oyunları, 1964 Tokyo Oyunları ile bu özelliğini daha da geliştirmiştir. Roma, önemli bir dönüşüm projesini göstermek için örnek olarak kullanılmıştır (Evren, 1994). Turnuva, altyapısı eksik olan şehir için mühim bir fırsat olmuştur. Bu vesileyle olimpiyatlar için oluşturulan proje şehrin 10 yıllık kalkınma planına entegre edilmiştir (Sencer, 1979). Tokyo'nun 2000 yılına kadar yararlanabileceği altyapı yenilikleri arasında yerleşim alanları, oteller, rıhtımlar, raylı ulaşım sistemleri, su ve atık geri dönüşüm sistemleri ve 2,7 milyar dolar bütçeli sanitasyon programları yer almıştır (Kar, Zorkirişçi & Yıldırım, 2004).

Spor faaliyetleri teklifini desteklemedeki en son neden, ev sahibi şehir veya bölgede olumlu sosyal ve kültürel etkilerinin olmasıdır. Belirli birkaç spor faaliyetlerini içeren reklam ve pazarlama faaliyetleri yerel topluluklarda ilham, gurur ve dinamizm ile ilgili fikir

oluşturmaktadır (Westerbeek & Smith, 2002). Mega spor etkinliklerine ev sahipliği yapmanın potansiyel sosyal etkileri arasında ev sahibi ülkedeki topluluk gururu, topluluk kimliğinin güçlendirilmesi ve gönüllü girişimler yoluyla elde edilebilecek sosyal uyumun etkileri yer almaktadır (Brown & Massey, 2001). Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapan ülkeler teknolojik, sosyal, kültürel, sanatsal ve turizm kültürlerini tanıtmaya fırsatına sahip olmaktadır. Buna ek olarak, müsabakalara katılan sporcular, antrenörler, yöneticiler ve görevlilerin yanı sıra müsabakaların dışında kalanlar için de önemli bir tecrübe, görgü ve bilgi artırımını sağlamaktadır (Şimşek, 2011).

Olimpiyat oyunları, demokratik yaşamla ekonomik ve sosyal yapıya katkı sağlamakta ve insanlığın gelişmişlik düzeyini artırmaktadır. Oyunların sağladığı ekonomik gelir yanında şehre ve ülkeye birçok faydası bulunmaktadır (Cashmann, 2006). Ülkenin iklim koşulları, siyasi durumu, kültürel alanları, ekonomik alanları ve seçilen ülkede yaşayan insanların spora olan ilgisi, faaliyeti yürüten ev sahibi ülkenin belirlenmesinde en etkili faktörler olarak görülmüştür (Önder & Batal, 2018; Seçilmiş, 2004). Spor faaliyetlerinin yapıldığı ülke, yapılan işlerin yoğunluğundan dolayı dünya haritasında bir yer olarak kabul edilmektedir (Özsoy & Sennaroğlu, 2016).

Ülke tanıtımında sporun daha etkin bir araç olması amacıyla Bakanlık bünyesindeki kamuyu tanıtmaya dairesinde, daire başkanlığı ile arasındaki iş birliği ve iletişimi kolaylaştırmak amacıyla “seçici birim” kurulmuştur. Ayrıca Bakanlık, uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapmak üzere turizm bölümüyle de iş birliği yapmaktadır. Dolayısıyla bu proje çerçevesinde Türkiye'yi yurt dışında temsil edecek spor etkinlikleri öncesi ve sonrasında gerekli olan çeşitli organizasyonların düzenlenmesi, esnasında dünyaca ünlü sporcuların yer alması da amaçlanmaktadır (Kılıçaslan, 2008). Spor faaliyeti öncesinde pazarlama departmanı ve reklam komitesi tarafından faaliyet için bir marka seçilir. Seçilen bu marka yönetim amaçlı harflerde ve görsellerde kullanılmaktadır. Marka seçimi yapıldıktan sonra farklı amaçlara hizmet edebilecek boyutlarda faaliyetlere katılan ülkelerin bayrakları yapılır. Faaliyetlere katılan idareci, hakem, yönetici ve sporculara anı olarak kupa, şilt vb. armağanlar verilir. Spor faaliyeti için seçilen amblem, tişört, şapka, kalem, bardak vb. malzemelerin üzerine baskı yapılarak bu malzemelerin satışı yapılmaktadır. Sponsorlar tarafından yerel haritalar bastırılır ve özel pullarla arama kartları hazırlanır. Rozetler, pankartlar, posterler, dosyalar, program kitapları, sırt numaraları, firma sertifikaları, akademik ödüller, yaka kartları, anahtarlıklar, çantalar ve spor kıyafetleri etkinliğin her aşamasında yetkin komitelerin kullanımı için yaptırılır. Müsabakaların yapıldığı şehir ve ülkeyi tanıtıcı reklam filmi, konuşma ve konferanslar sırasında broşür ve baskılı evrak dağıtılır (Öztürk, 2011; Sunay, 2010).

Spor, uluslararası politika açısından çoğunlukla göz ardı edilen bir öneme sahiptir. Spor etkinlikleri farklı ülke, kültür, ırk ve dinden insanları dostluk ve iyi niyet çerçevesinde bir arada toplamaktadır. Sporun insanlar ve toplum arasında oluşturduğu ortak dil, kültürel ve geleneksel farklılıkların yarattığı engellerin aşılmasına, insanlar ve ülkeler arasındaki diyalogun kolaylaştırılmasına ortam oluşturmaktadır. Olimpiyatlar veya dünya kupası gibi büyük etkinlikler aracılığıyla gerçekleşen kültürel ve entelektüel alışverişler, anlayış geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. “Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-moon” sporun rolünü şu ifadeyle özetledi: “Spor, hepimizin konuşabildiği bir dildir.” Spor ile barış arasındaki bağlantı savaşan devletlerin geçici olarak ateşkes ilan ettikleri eski olimpiyat oyunlarına kadar uzanmaktadır. Örneğin 1930'larda düzenlenen Balkan oyunları bölgesel barışın, istikrarın ve karşılıklı anlayışın geliştirilmesine yardımcı olan spor etkinliklerinden birisidir (Kissoudi, 2008). Kamusal diplomasi, geleneksel diplomasinin ötesine geçen ve hem devlet hem de devlet dışı aktörleri kapsayan geniş bir etki ve ikna sürecidir. Spor açısından bakıldığında sporcuları ve spor etkinliklerini izlemek, yerel topluluklar ve dış kuruluşlar nezdinde olumlu bir imaj yaratmak ve onların görüşlerini etkilemekle ilgilidir. Spor açısından bakıldığında sporcuların ve spor etkinliklerinin değerlendirilmesi, yerel topluluklarda ve dış kuruluşlarda olumlu bir imaj yaratmayı ve algılarını etkilemeyi amaçlamaktadır (Murray, 2011).

Spor, uluslararası ilişkilerde önemli bir olumlu yaptırım aracıdır ve olmaya da devam edecektir. Uluslararası sporu en iyi açıklayan teori çoğulculuk teorisidir. Çoğulcu teori, uluslararası sistemin gücün merkezi bir genel sistem ile çok sayıda alt sistem arasında eşitsiz bir şekilde dağıtıldığı bir yapı olduğunu belirtir. Aynı zamanda uluslararası sporu açıklamak için bir parça küreselcilik kullanılabilir ancak durum kritik bir noktaya ulaştığında gerçekçilik hâkim teori haline gelir. Realizm, ulusların kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini ve insanlığın kötü olduğunu ileri sürer. Bütün milletlerin, bütün halkların birbirlerine güvenmeden birbirlerini yönetme arzusunu ifade eder. Her ne kadar bu dönemin kaçınılmaz güç ilişkilerinde karar alma mekanizmaları küçük bir grubun elinde kalsa da genellikle konu çevresinde çok sayıda karar alma ve istişare mekanizması bulunmasına rağmen kriz zamanlarında realist teori kabul görmektedir (Morse, 2003). Şu anda, sporun uluslararası politikada rol oynamaya başladığına dair artan bir farkındalık vardır. Mevcut ilk diplomatik aracın sonuç vermemesi üzerine sporun ikinci bir diplomatik araç haline geldiği ve bu ara sisteme karşı kendini savunmasız hisseden tüm ülke ve gruplar tarafından kullanıldığı bilinmektedir (Sunay, 2010).

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma tasarımı, evren ve örneklem, veri toplama yöntemleri, süreç uygulanması ve veri analizi açıklanmaktadır.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Çalışma tarama modelinde olup ölçeğin geliştirilmesini ve geliştirilen ölçeğin uygulanmasını içermektedir.

Tarama yöntemleri geçmişteki ya da mevcut bir sorunu açıklamayı amaçlayan araştırma yöntemleridir. Araştırmaya uygun görülen olay, kişi ya da nesneler oluşum koşulları bozulmadan, oldukları gibi bakmaya çalışırken geçmişte veya halen var olan durumu olduğu gibi anlatmaya çalışan bir araştırma yöntemidir. Araştırmaya konu olan olay, nesne veya kavramlardan hiçbir şekilde etkilenmez, her şey olduğu gibi anlatılır. Bu modelde araştırma nesnesini olabildiğince doğru ve uygun bir şekilde incelemek, gözlemlemek ve sonucu sunmak önemlidir (Karasar, 2020).

Tarama modelinde bir örneklem, araştırma grubu veya hedef kitlenin tutum, davranış veya görüşlerini niceliksel olarak belirlemeye çalışılır (Creswell, 2013; Fraenkel vd., 2012). Bu çerçevede; konu ile ilgili bilgiler, amaca uygun yerli ve yabancı kaynakların taranması, “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeğinin” geliştirilmesi ve geliştirilen ölçeğin uygulanması ile elde edilmiştir.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini 2017 yılında Samsun şehrinde düzenlenen 23. Yaz İşitme Engelli Olimpiyat Oyunları ile 2022 yılında Konya şehrinde düzenlenen 5. İslami Dayanışma Oyunlarının gerçekleştirildiği kentlerdeki yerel halk oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise ilgili organizasyonların gerçekleştirildiği kentlerde yaşayan halktan basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulamalı Faktör Analizi örneklem büyüklükleri için ölçüm araçlarının geçerliliğini test etmek amacıyla madde sayısının beş veya on katı bir örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu ifade edilmiştir (Ding, Velicer & Harlow, 1995). Buradan hareketle AFA için 255 kişiden, DFA gerçekleştirmek için 319 kişiden veri toplanmıştır. İki aşamada tamamlanan araştırmaya toplam 574 kişi katılmıştır.

2.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” kullanılmıştır.

Veri toplama süreci; ilgili literatürde çoklu spor oyunlarına yönelik genel bir bilgi havuzunun olmasına rağmen derin bir farkındalığın oluşması ve ölçülmesine yönelik bir boşluğun farkına varılması sonrasında literatürde “Çoklu Spor Oyunları ve Etkilerine” yönelik kavramların belirlenmesi, ilgili literatürü kullanarak bir madde seti oluşturulması, uzman değerlendirmesi ve ilk maddenin seçimi, madde incelemesi, pilot çalışma ve ölçüm aracının son haline getirilmesi ile nihayetinde AFA ve DFA için nicel verilerin toplanması şeklinde sürdürülmüştür.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu bölümde katılımcıların cinsiyeti, eğitim durumu, yaşı, mesleği, ekonomik geliri, katılım sağlanan ili ve çoklu spor oyunları ile ilgilenme durumunu belirlemeye yönelik 7 (yedi) soru yer almaktadır.

2.3.2. Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği

“Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” geliştirme ve uygulama adımlarından oluşturulmuştur. Ölçek maddelerinin belirlenmesi için öncelikle bir madde seti oluşturulmuştur. Daha sonra uzman görüşü alınarak belirleyici faktörler ve pilot uygulama gerçekleştirilerek ölçeğin güvenirliği ve geçerliliği test edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulamalı Faktör Analizi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini test etmek için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Analiz sonucunda geçerlik ve güvenirlik testlerinden elde edilen puanlar ölçeğin 30 madde ve 6 alt boyuttan oluşan yapısını desteklemektedir.

2.4. SÜREÇ/UYGULAMA

Madde yazım sürecinde genel kabul görmüş hususlar ele alınmıştır. Bunlar; Ölçülmek istenen hedefe yönelik maddeler oluşturulmuş (Tavşancıl, 2014), İfade edilen maddelerin açık ve anlaşılır olmasına özen gösterilmiş (Nunnally & Bernstein, 1994), Uzun ve karışık madde yazımından kaçınılmış (Clark & Watson, 1995), Hedef grubun anlayabileceği kelimeler kullanılmasına dikkat edilmiş (Netemeyer, Bearden & Sharma, 2003), Her bir maddenin tek bir göstergesinin olmasına özen gösterilmiş (DeVellis, 2016), Olumlu veya olumsuz yargı bildiren ifadelerden kaçınılmıştır (Özdamar, 2016).

Madde yazım kuralları da göz önünde bulundurularak ilgili literatürde yer alan bilgiler ışığında çoklu spor oyunlarının farklı etkilerine yönelik madde havuzu oluşturulmuştur. Taslak olarak 48 madde hazırlanmış ve içerisinden aynı madde ayrımları tekrar gözden geçirilerek 15 madde çıkarılmış ve 33 maddeye indirgenmiştir. Alan uzmanı görüşleri neticesinde taslak madde havuzu 30 maddeye indirgenmiştir.

Ölçek geliştirme aşamasında; iki ölçme ve değerlendirme uzmanı, üç eğitim uzmanı ve üç spor uzmanının görüşleri yanı sıra gramer uzmanı iki Türkçe öğretmeninden de görüşler alınmıştır. Alınan öneriler doğrultusunda ölçek maddelerinin ölçülen özelliğe uyup uymadığı, açık ve anlaşılır olması, benzer maddelerin bulunup bulunmadığı, anlaşılabilir ifadeler içerip içermediği gibi faktörlere dikkat edilerek maddeler çıkarılmıştır. Böylece ölçek son şeklini almış ve 30 madde ve 6 alt boyuttan oluşan beşli Likert tipi bir ölçek oluşturulmuştur. Daha geniş bir örneklem ($n=319$) üzerinde yapılan DFA'ya (doğrulayıcı faktör analizi) uygunluğunun belirlenmesi; verilerin homojenliği, doğrusallığı ve normal dağılım koşulları test edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde örneklemin homojen olduğu ve doğrusallık koşulunu yerine getirdiği ortaya çıkmıştır.

Ölçek Tipinin Belirlenmesi

Başvuru formunu tasarlarken ölçek türünün belirlenmesi gerekir. Araştırmada genel olarak daha sezgisel bir ölçek olan 5'li Likert ölçeği tercih edilmiştir. “1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum” seçenekleri ölçme aracının derecelendirmesinde kullanılmıştır.

2.5. VERİ ANALİZİ

Ölçek maddeleri, pilot uygulamadan ($n=255$) alınan veri yapısı hakkında önceden bir bilgiye sahip olunmadığı için mevcut yapıyı anlamak amacıyla “Açımlayıcı Faktör Analizine” (AFA) tabi tutularak katılımcılardan alınan veriler doğrultusunda “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” olgusuyla ölçeğin maddeleri arasındaki ilişkinin nedensel akışının yansıtıcı modelin öngördüğü şekilde olup olmadığı bakımından incelenmiştir. Pilot uygulamadan elde edilen verilerle yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda oluşturulan madde havuzunun ($m=48$) soyut bir olgu olan çoklu spor oyunları etkisinde ortak faktör modeli ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Faktör analizinin ilk aşaması, veri setinin bu analiz için uygun olup olmadığını belirlemekle başlar. Bu aşamada “Barlett Testi ve KMO (Kaiser-Meyer-Olkin)” testi kullanılır. Barlett testi, değişkenler arasındaki korelasyon matrisinde en azından bazı değişkenlerin yüksek korelasyon olasılığını test eder. KMO testi ise gözlemlenen korelasyon katsayılarının

büyükliğini kısmi korelasyon katsayılarıyla karşılaştıran bir indeks sunar. “KMO” oranının 0.5'in üzerinde olması gerekir; oran ne kadar yüksekse veri setinin faktör analizi için o kadar uygun olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2008). Bu araştırmada, faktör analizine uygunluğu değerlendirmek için yapılan analizde KMO değeri 0,940 olarak bulunmuş ve bu değer oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bartlett Küresellik testi χ^2 değeri ise 6359.494 ($p < .01$) olarak tespit edilmiştir. Bu iki testin sonuçları, incelenen örneklemin büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğunu ve verilerin bu analiz için uygunluğunu doğrulamaktadır (Sünbül, 2004). Ölçeğin faktör yapısının katılımcılar için uygunluğunu ve yapı geçerliğini test etmek amacıyla katılımcıların çoklu spor oyunları etki puanlarına göre Varimax döndürmesi kullanılarak Temel Bileşenler (Principal Component) analizi gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin standardizasyon çalışmasında, maddeler için belirlenen kesme noktası 0.40 katsayısıdır. Analiz sonuçları “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği'nin” 6 faktörlü bir yapıyı (Sosyal, Politik, Spor, Ekonomik, Olumlu çevre ve Olumsuz çevre) desteklediğini göstermektedir ve ölçek, katılımcılar için toplam varyansın %69,58' ini açıklamaktadır. Faktör analizi sonuçlarına göre toplam 48 maddeden birden çok faktör altında çapraz yüklendiği belirlenen 15 madde, faktör analizinden çıkarılmıştır. Faktör analizi sonucu Tablo 2' deki 33 maddeli ve altı boyutlu yeni bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen kategorilerdeki bilgiler korelasyon analizine tabi tutulmuş, korelasyonu yüksek bilgiye rastlanmamıştır. Ayrıca maddelerin ortak varyansları veya paydaşlık değerleri (communalities) incelendiğinde maddelerin ortak varyans değerine karşılık gelen çıkartma (extraction) değerlerinin .573 - .782 aralığında olduğu görülmüştür.

Çalışmada kullanılan çoklu spor oyunları etki ölçeği ve alt boyutları (Sosyal (CS), Politik (CP), Spor (CSP), Ekonomik (CE), Çevre Olumlu Etki (CCO) ve Çevre Olumsuz etkisi) puanlarının özetlenmesinde tanımlayıcı istatistikler sırasıyla basıklık, çarpıklık, ortalama ve standart sapma olarak tabloda sunulmaktadır.

Katılımcı bireylerin demografik özellikleri frekans ve yüzde olarak özetlenmiştir. Veriler normal dağılım sergilemiş olup istatistiksel değişkenler için T testi, korelasyon testi ve ANOVA testi yapılmıştır. Ayrıca parametrelerin büyüklüğü korelasyonu göstermiştir. Verilerin analizinde “Sosyal Bilimler İstatistik Programı (SPSS 24.0)” yazılımı kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Ölçülen puanların normallik testi kullanılmış ve puanlar Skewness ve Kurtosis değerlerine göre kontrol edilmiştir. Analiz planındaki veriler araştırma amacına göre yorumlandıktan sonra ölçülen maddelerin frekans, yüzde, ortalama, ortanca ve çarpıklık değeri değerlendirilmiştir. Aşırı aykırı değerlere sahip faktörler geleneksel analizler kullanılarak test

edilmiştir. Analizde ekstrem değerlere sahip konular belirlenerek veri setinden çıkarılmıştır. Daha sonra KYÖ ve SYÖ'nün basıklık ve çarpıklık dağılımları ve büyüklükleri +1 olarak ayarlanmıştır. 5-1. 5. seviyede olduğu sonucuna varılmıştır. Test sonucuna göre araştırmada parametrik testlerin yapılması uygun görülmüştür (Tabachnick & Fidell, 2007). Farklı veri gruplarının eşitliği Levene testiyle test edilmiş ve çoklu karşılaştırmalar post hoc testiyle doğrulanmıştır.

Daha önce “Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)” ile belirlenen faktörlerin geçerliliğini test etmek amacıyla “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” için “Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)” yapılmış ve ölçeğin altı boyutlu yapısının doğrulanması amaçlanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında; DFA öncesinde AFA ile belirlenen 33 maddeden 3 tanesi farklı faktörlerle yüksek korelasyon gösterdiği ve düşük yük değerlerine sahip olduğu için ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 30 madde ile yapılan DFA sonuçları, çeşitli uyum indeksleri (χ^2/sd , RMSEA, SRMR, GFI, AGFI, CFI) ile değerlendirilmiştir. Ayrıca yapılan DFA ile 30 maddenin faktör yüklerinin .627 ile .760 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Yine DFA sonucunda elde edilen 30 madde ve 6 alt boyutun iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış, puanların ,81 ile ,92 arasında olduğu görülmüştür.

Elde edilen sonuçlar, ölçeğin altı boyutlu yapısının verilerle uyumlu olduğunu göstermektedir. Özellikle χ^2/sd değeri, mükemmel uyumu gösteren bir sonuç vermiştir. Diğer uyum indeksleri de genel olarak kabul edilebilir sınırların üzerinde çıkmıştır. Yapılan DFA ile “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” nin altı boyutlu yapısının geçerli olduğu ve ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda, ölçeğin gelecekteki araştırmalarda kullanılabileceği aşıkardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

3.1. ÇOKLU SPOR OYUNLARI ETKİ ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME SÜRECİ

Katılımcı bireylerden elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi; Verilerin homojenliği, doğrusallığı ve normal dağılım koşulları test edilmiştir. Çalışma sonucunda örneklemin homojen olduğunu ve doğrusallık koşulunu sağladığını görmek mümkün olmuştur. Örneklem homojenliğinde örneklemin belirli bir grubu temsil edecek şekilde kontrol altına alınmıştır. Örneklem ilişkili frekanslar ve yüzdelere demografik değişkenler bölümünde sunulmaktadır. Faktör analizi için korelasyon matrisi incelendiğinde değişkenler arasında orta düzeyde bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. İlgili sonuçlar güvenilirlik analiz tablolarında verilmiştir. İfadelerin çarpıklık ve basıklık değerleri tek normal dağılımlar için (Şencan, 2005), çoklu normal dağılımlar için Mahalanobis uzaklıkları incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda çarpıklık, basıklık ve yer-nobis mesafesinin ki-kare kritik sınırını ihlal eden aykırı değerler çıkarılmış ve geri kalan 255 veri seti üzerinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Tek bir normal dağılım çalışması, verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin $[(-1,5) \text{ ile } (1,5)]$ arasında değiştiğini göstermiştir. Normal dağılımlar Tablo 1'de gösterilmektedir.

3.1.1. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)

Tablo 1: Ölçek Maddelerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Maddeler	N	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık
CSÖ – 1	255	3,95	0,91	-0,78	0,37
CSÖ – 2	255	3,93	0,94	-0,97	0,94
CSÖ – 3	255	4,09	0,75	-0,82	1,26
CSÖ – 4	255	3,81	0,97	-0,89	0,70
CSÖ – 5	255	3,91	0,96	-0,83	0,40
CSÖ – 6	255	3,88	0,96	-0,92	0,65
CSÖ – 7	255	4,03	0,93	-1,06	1,00
CSÖ – 8	255	3,50	1,04	-0,38	-0,47
CSÖ – 9	255	3,72	1,02	-0,72	0,04
CSÖ – 10	255	3,55	1,06	-0,32	-0,66
CSÖ – 11	255	3,74	1,03	-0,74	0,18
CSÖ – 12	255	3,42	1,06	-0,11	-0,77
CSÖ – 13	255	3,82	0,97	-0,80	0,36
CSÖ – 14	255	3,94	0,90	-0,87	0,78
CSÖ – 15	255	3,83	0,98	-0,78	0,43
CSÖ – 16	255	3,89	0,92	-0,71	0,20

CSÖ – 17	255	3,94	0,89	-0,82	0,62
CSÖ – 18	255	3,02	1,23	-0,16	-1,09
CSÖ – 19	255	3,09	1,15	0,06	-0,99
CSÖ – 20	255	3,74	0,94	-0,86	0,66
CSÖ – 21	255	3,31	1,15	-0,27	-0,79
CSÖ – 22	255	3,18	1,13	-0,18	-0,80
CSÖ – 23	255	3,77	0,95	-0,80	0,29
CSÖ – 24	255	3,95	0,97	-0,98	0,74
CSÖ – 25	255	2,04	0,82	1,06	1,90
CSÖ – 26	255	2,29	1,19	0,47	-0,99
CSÖ – 27	255	2,15	0,90	0,85	0,83
CSÖ – 28	255	2,11	0,91	0,99	0,88
CSÖ – 29	255	3,40	0,99	-0,31	-0,38
CSÖ – 30	255	3,48	1,00	-0,42	-0,35
CSÖ – 31	255	3,11	1,08	-0,24	-0,60
CSÖ – 32	255	3,42	1,05	-0,47	-0,32
CSÖ – 33	255	3,95	0,91	-0,99	1,08
CSÖ – 34	255	3,96	0,92	-1,07	1,31
CSÖ – 35	255	3,87	0,88	-0,79	0,59
CSÖ – 36	255	3,87	0,88	-0,91	0,96
CSÖ – 37	255	3,87	0,98	-0,93	0,61
CSÖ – 38	255	3,86	0,96	-1,01	1,02
CSÖ – 39	255	4,04	0,89	-1,17	1,67
CSÖ – 40	255	3,90	0,94	-1,04	1,14
CSÖ – 41	255	3,75	0,96	-0,79	0,56
CSÖ – 42	255	3,73	1,01	-0,72	0,18
CSÖ – 43	255	3,99	0,84	-0,92	1,20
CSÖ – 44	255	3,91	0,90	-0,99	1,23
CSÖ – 45	255	3,71	0,95	-0,64	0,20
CSÖ – 46	255	3,94	0,90	-0,99	1,26
CSÖ – 47	255	3,71	0,93	-0,62	0,28
CSÖ – 48	255	3,67	0,96	-0,59	0,11

Tablo 1'e göre verinin Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin $[(-1,5)$ ve $(1,5)]$ arasında yer aldığı ve verilerin normal dağılım sınırları içerisinde olduğu görülmüştür.

Verilerin normal dağıldığı kararlaştırıldıktan sonra ölçek geçerlilik ve güvenirliği ilk aşaması olan Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. AFA için öncelikle KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett's Test of Sphericity incelenerek belli bir örneklemden elde edilen veri yapısının faktör analizi için yeterli olup olmadığı ve değişkenler arası ilişki düzeyi saptanmıştır. KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değerinin 0.60 ve üstünde olması örneklemden elde edilen verinin faktör analizi için yeterli olacağını göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2007). Çalışmada KMO değeri 0,94 olarak hesaplanmıştır. KMO değerinin 1'e yaklaştıkça mükemmel olduğu varsayılmaktadır (Büyüköztürk, 2012; Tekindal, 2009). KMO değerinin faktör

analizinde 1'e yakın olması çalışmadaki örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğunu desteklemektedir. Bartlett Küresellik testi χ^2 değeri ise 6359.494 ($p < .01$) olarak tespit edilmiştir. Değerler incelendiğinde maddeler arasındaki korelasyon ilişkilerinin oluşturduğu faktör analizi için matrisin anlamlı olduğunu ve elde edilen verinin Açıklayıcı Faktör Analizi için uygun olduğunu söyleyebiliriz. Faktör analizi ölçekte yer alan toplam 48 ifade ile gerçekleştirilmiştir. Maddelerin hangi faktörde yer alacağını belirlemek için Temel bileşenler analizi (Principal component analysis) varimax dik döndürme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Temel bileşenler analizi sonucu oluşan bileşenler matrisi tablosu incelenerek hangi maddelerin hangi boyut altında yer alacağına ve hangi maddelerin binişiklik/çapraz yüklenme gösterdiğine ve faktör yük değerlerinin kabul sınırları içerisinde olup olmadığına karar verilmiştir. Toplam 48 maddeyi içeren açıklayıcı faktör analizi sonucunda, faktör yükü 0,50'nin altında olan (Zeller & Carmines, 1978) ve birden çok faktör altında çapraz yüklendiği belirlenen 15 madde faktör analizinden çıkarılmıştır. Faktör analizi sonucu Tablo 2'deki 33 maddeli altı boyutlu yeni bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen boyutlardaki ifadeler kendi aralarında korelasyon analizine tabi tutulmuş ve yüksek korelasyona sahip herhangi bir ifade belirlenmemiştir. Ayrıca maddelerin ortak varyansları veya paydaşlık değerleri (communalities) incelendiğinde maddelerin ortak varyans değerine karşılık gelen çıkartma (extraction) değerlerinin .573- .782 aralığında olduğu görülmüştür.

Tablo 2: Ölçek Alt Boyutlar, Maddeler ve Faktör Yüklerine İlişkin Sonuçlar

Boyutlar	Maddeler	FY
Sosyal	1- Şehrimizin daha iyi bir görünüme sahip olmasını sağlamıştır. (CSÖ1)	,760
	2- Şehrimizde yaşayanların kullanımına açık yeni tesislerin açılmasını sağlamıştır.	,755
	3- Halkın farklı insanları ve kültürleri tanımalarına yardımcı olmuştur. (CSÖ3)	,736
	4- Şehir halkının daha fazla kaynaşmasını sağlamıştır. (CSÖ4)	,731
	5- Yerel halka uluslararası bir etkinliğe katılabilme fırsatı sunmuştur. (CSÖ5)	,730
	6- Şehrin uluslararası alanda tanınmasını sağlamıştır. (CSÖ6)	,676
Politik	7- Toplumun millî kimlik oluşturmaya katkı sağlamıştır. (CPÖ42)	,589
	8- Olumlu bir ülke imajı oluşturmıştır. (CPÖ43)	,553
	9- Ülkelerin ikili ilişkiler üzerinde olumlu etkisi olmuştur. (CPÖ44)	,754
	10- Diplomatik ilişkilerin oluşmasını sağlamıştır. (CPÖ45)	,768
	11- Sporun ulusal siyaset içerisindeki ağırlığının artmasını sağlamıştır. (CPÖ47)	,787
	12- Sporun uluslararası siyaset içerisindeki ağırlığının artmasını sağlamıştır. (CPÖ48)	,803
Spor	13- Halkın spora olan ilgisini artırmıştır. (CSPÖ33)	,664
	14- Uluslararası organizasyonların düzenlenmesine olan ilgiyi artırmıştır. (CSPÖ34)	,639
	15- Şehirdeki sosyal aktivite tesislerinin sayısının artmasını sağlamıştır. (CSPÖ35)	,667
	16- Düzenlenen ülkenin spor başarı düzeyinin artmasına katkı sağlamıştır. (CSPÖ36)	,592
	17- Sporda devamlılığa katkı sağlamıştır. (CSPÖ38)	,617
	18- Farklı spor branşlarının tanıtımına katkı sağlamıştır. (CSPÖ39)	,661
Ekonomi	19- Şehrin ekonomik durumuna katkı sağlamıştır. (CEÖ11)	,637
	20- Şehrin turizm potansiyelini artırmıştır. (CEÖ13)	,672
	21- Düzenleyen ülkeye prestij sağlamıştır. (CEÖ14)	,658
	22- Şehre yatırım yapılmasına katkı sağlamıştır. (CEÖ15)	,652
	23- Şehrin gelişmesine katkı sağlamıştır. (CEÖ16)	,612
OlumsuzÇevre	24- Çevreyi olumsuz etkilemiştir. (CCÖ25)	,825
	25- Eko-sisteme zarar vermiştir. (CCÖ27)	,799

	26- Görüntü kirliliğini artırmıştır. (CCÖ30)	,773
	27- Toplu ulaşım hizmetlerinin (dolmuş, belediye otobüsü) artmasına katkı sağlamıştır. (CCÖ28)	,673
Olumlu Çevre	28- Sunulan çevre hizmetlerinin (çöp toplama, temizlik, yenilenebilir enerji) artmasına katkı sağlamıştır. (CCÖ29)	,677
	29- Şehirdeki doğal kaynakların korunmasına katkı sağlamıştır. (CCÖ31)	,766
	30- Şehirdeki tarihi ve turistik kaynakların korunmasına katkı sağlamıştır. (CCÖ32)	,763

FY: Faktör Yüğü

Tablo 3: Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri Dağılımı Gösteren Sonuçlar

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6
CSÖ1	,760					
CSÖ3	,755					
CSÖ4	,736					
CSÖ5	,731					
CSÖ2	,730					
CSÖ6	,676					
CEÖ9	,627					
CPÖ48		,803				
CPÖ47		,787				
CPÖ45		,768				
CPÖ44		,754				
CPÖ42		,589				
CPÖ43		,553				
CSPÖ35			,667			
CSPÖ33			,664			
CSPÖ39			,661			
CSPÖ34			,639			
CSPÖ38			,617			
CSPÖ36			,592			
CEÖ13				,672		
CEÖ14				,658		
CEÖ15				,652		
CEÖ11				,637		
CEÖ16				,612		
CEÖ12				,600		
CCÖ31					,766	
CCÖ32					,763	
CCÖ29					,677	
CCÖ28					,673	
CCÖ25OZ						,825
CCÖ26OZ						,810
CCÖ27OZ						,799
CCÖ30OZ						,773

Tablo 3 incelendiğinde 33 maddeli ve 6 boyutlu yapıyı oluşturan faktörlerden 1. Alt boyut “sosyal” boyutu maddelerinin faktör yüklerinin .627 ile .760 aralığında, 2. Alt boyut “politik” boyutu .553 ile .803 aralığında, 3. Alt boyut “spor” boyutu .592 ile .667 aralığında, 4.

Alt boyut “ekonomi” boyutu .600 ile .672 aralığında, 5. Alt boyut “çevreye olumlu etki” boyutu .673 ile .766 aralığında, 6. Alt boyut “çevreye olumsuz etki” boyutu .773 ile .825 aralığında, olduğu görülmektedir. 33 madde 6 boyutlu ölçeğin maddelerinin faktör yüklerinin .553 ile .825 aralığında olduğu görülmektedir.

Büyüköztürk (2012), ölçek geliştirme araştırmalarında değişkenler varyansın 2/3’ünü açıklamalıdır, ancak davranış ve eğitim bilimleri ölçeğinde bu orana ulaşmanın zor olduğunu savunmuştur. Büyüköztürk tek faktörlü ölçekler için % 30 ve üzerini yeterli bulmuştur. Çok faktörlü ölçekte bu sayının daha yüksek olması gerektiğini açıkladı. Ölçeğin yük katsayısının en az 0,50 olması sağlanmıştır. Boyutlarda açıklanan varyans yüzdeleri aşağıdaki Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4: Açımlayıcı Faktör Analizi Toplam Varyans

Başlangıç Özdeğeri				Toplam Faktör Yükleri			Döndürülmüş Faktör Yükleri Toplamları		
	Toplam	% of Variance.	Cumulative %	Toplam	% of Variance.	Cumulative %	Toplam	% of Variance.	Cumulative %
1.	2,67	44,49.	44,49	15,12.	44,49	44,49	5,57	16,41	16,41
2.	2,22.	7,85	52,35	2,67	7,85	52,35	4,35	12,80.	29, 21
3.	1,47.	6,54	58,89.	2,22.	6,54	58,89	4,26	12,52	41,74
4.	1,14.	4,32.	63,22.	1,47.	4,32	63,22	3,68	10,83.	52,57
5.	1,01.	3,37.	66,59	1,14	3,37	66,59	2,91	8,57	61,15
6.	2,67	2,98	69,58	1,01	2,98	69,58	2,86	8,43	69,58

Döndüme Yöntemi: *Principal Component Analysis*

Tablo 4’e göre öz değeri 1’ den büyük altı boyutlu yapının birinci boyut % 16,41’ ini, ikinci boyut % 12,80’ ini, üçüncü boyut % 12,52’ ini, dördüncü boyut % 10,83’ ünü, beşinci boyut %8,57’ sini, altıncı boyut 8,43’ünü açıklamaktadır. AFA sonucunda toplam varyansın %69,58’ ini tanımlayan altı boyutlu elde edilmiştir.

Boyutlar; motivasyon teorisi de dikkate alınarak “Sosyal” (CS), Politik (CP), Spor (CSP), Ekonomik (CE), “Çevre Olumlu Etki” (CCO) ve “Çevre Olumsuz Etki” (CCO) olarak adlandırılmıştır. Ölçüm güvenirliği analizi sonuçlarının istatistiksel değerleri aşağıdaki tablo 5’te verilmiştir.

3.1.2. Güvenirlik Analizi

Sosyal bilim araştırmalarında ölçeklerin yapı geçerliliği AFA ile belirlenmekte ancak ölçeğin tutarlı ölçümler yapıp yapmadığı ya da ölçekler arasında uyum olup olmadığı güvenirlik analizi ile belirlenmektedir (Gürbüz & Şahin, 2018). Bu amaçla yapılan ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik analiz sonuçları aşağıda Tablo 5’de sunulmaktadır.

Tablo 5: Sosyal Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları

Faktör	Ort.	Ss	CSÖ1	CSÖ2	CSÖ3	CSÖ4	CSÖ5	CSÖ6	Cronbach's Alpha
CSÖ1	3,95	,91		,65	,64	,63	,64	,54	.92
CSÖ2	3,93	,94	,65		,66	,64	,60	,53	
CSÖ3	4,09	,75	,64	,66		,70	,71	,66	
CSÖ4	3,81	,97	,63	,64	,70		,63	,66	
CSÖ5	3,91	,96	,64	,60	,71	,63		,69	
CSÖ6	3,88	,96	,54	,53	,66	,66	,69		

Tablo 5’de madde korelasyon matrisi incelendiğinde ilişki düzeylerinin .53 ile .71 arasında olduğu ve ölçeğin sosyal alt boyutunun Cronbach’s alpha güvenirlik değerinin .92 olduğu görülmektedir. Bu değer alt boyutu oluşturan alt maddenin iç tutarlık güvenirliğini göstermektedir.

Tablo 6: Politik Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları

Faktör	Ort.	Ss	CSPÖ42	CSPÖ43	CSPÖ44	CSPÖ45	CSPÖ47	CSÖP48	Cronbach's Alpha
CSPÖ42	3,73	1,019	,0001	,587	,523	,526	,594	,571	.905
CSPÖ43	3,99	,844	,587	,0001	,676	,613	,588	,558	
CSPÖ44	3,91	,909	,523	,676	,0001	,690	,598	,575	
CSPÖ45	3,71	,952	,526	,613	,690	,0001	,647	,647	
CSPÖ47	3,71	,937	,594	,588	,598	,647	,0001	,806	
CSÖP48	3,67	,969	,571	,558	,575	,647	,806	,0001	

Tablo 6’da madde korelasyon matrisi incelendiğinde ilişki düzeylerinin .523 ile .806 arasında olduğu ve ölçeğin politik alt boyutunun Cronbach’s alpha güvenirlik değeri .905 olarak bulunmuştur. Bu değer alt boyutu oluşturan alt maddenin iç tutarlık güvenirliğini göstermektedir.

Tablo 7: Spor Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları

Faktör	Ort.	Ss	CSPÖ33	CSPÖ34	CSPÖ35	CSPÖ36	CSPÖ38	CSÖP39	Cronbach's Alpha
CSPÖ33	3,95	,91		,75	,65	,65	,66	,70	.92
CSPÖ34	3,96	,92	,75		,67	,68	,63	,70	
CSPÖ35	3,87	,88	,65	,67		,68	,63	,69	
CSPÖ36	3,86	,88	,65	,68	,68		,64	,69	
CSPÖ38	3,86	,96	,66	,63	,63	,64		,69	
CSÖP39	4,04	,89	,70	,70	,69	,69	,69		

Tablo 7’de madde korelasyon matrisi incelendiğinde ilişki düzeylerinin .634 ile .755 arasında olduğu ve ölçeğin spor alt boyutunun Cronbach’s alpha güvenirlik değerinin .927 olarak bulunmuştur. Bu değer alt boyutu oluşturan alt maddenin iç tutarlık güvenirliğini göstermektedir.

Tablo 8: Ekonomi Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları

Faktör	Ort.	Ss	CEÖ11	CEÖ12	CEÖ13	CEÖ14	CEÖ15	CEÖ16	Cronbach's Alpha
CEÖ11	3,74	1,03		,48	,73	,70	,56	,64	.90
CEÖ12	3,42	1,06	,49		,48	,50	,47	,52	
CEÖ13	3,82	,97	,73	,48		,71	,64	,68	
CEÖ14	3,94	,90	,70	,50	,71		,64	,71	
CEÖ15	3,83	,98	,56	,47	,64	,64		,73	
CEÖ16	4,89	,92	,64	,52	,68	,71	,73		

Tablo 8’de madde korelasyon matrisi incelendiğinde ilişki düzeylerinin .478 ile .737 arasında olduğu ve ölçeğin ekonomik alt boyutunun Cronbach’s alpha güvenirlik değerinin .907

olarak bulunmuştur. Bu değer alt boyutu oluşturan alt maddenin iç tutarlık güvenirliğini göstermektedir.

Tablo 9: Çevre Olumlu Etki Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları

Faktör	Ort.	Ss	CCÖ28	CCÖ29	CCÖ31	CCÖ32	Cronbach's Alpha
CCÖ28	3,40	,99		,48	,42	,51	.81
CCÖ29	3,48	1,00	,48		,47	,55	
CCÖ31	3,11	1,08	,42	,47		,64	
CCÖ32	3,42	1,05	,51	,55	,46		

Tablo 9’da madde korelasyon matrisi incelendiğinde ilişki düzeylerinin .423 ile .647 arasında olduğu ve ölçeğin Çevreye Olumlu Etki alt boyutunun Cronbach’s alpha güvenirlik değerinin .811 olduğu görülmektedir. Bu değer alt boyutu oluşturan alt maddenin iç tutarlık güvenirliğini göstermektedir

Tablo 10: Çevre Olumsuz Etki Alt Boyutu Güvenirlik Analiz Sonuçları

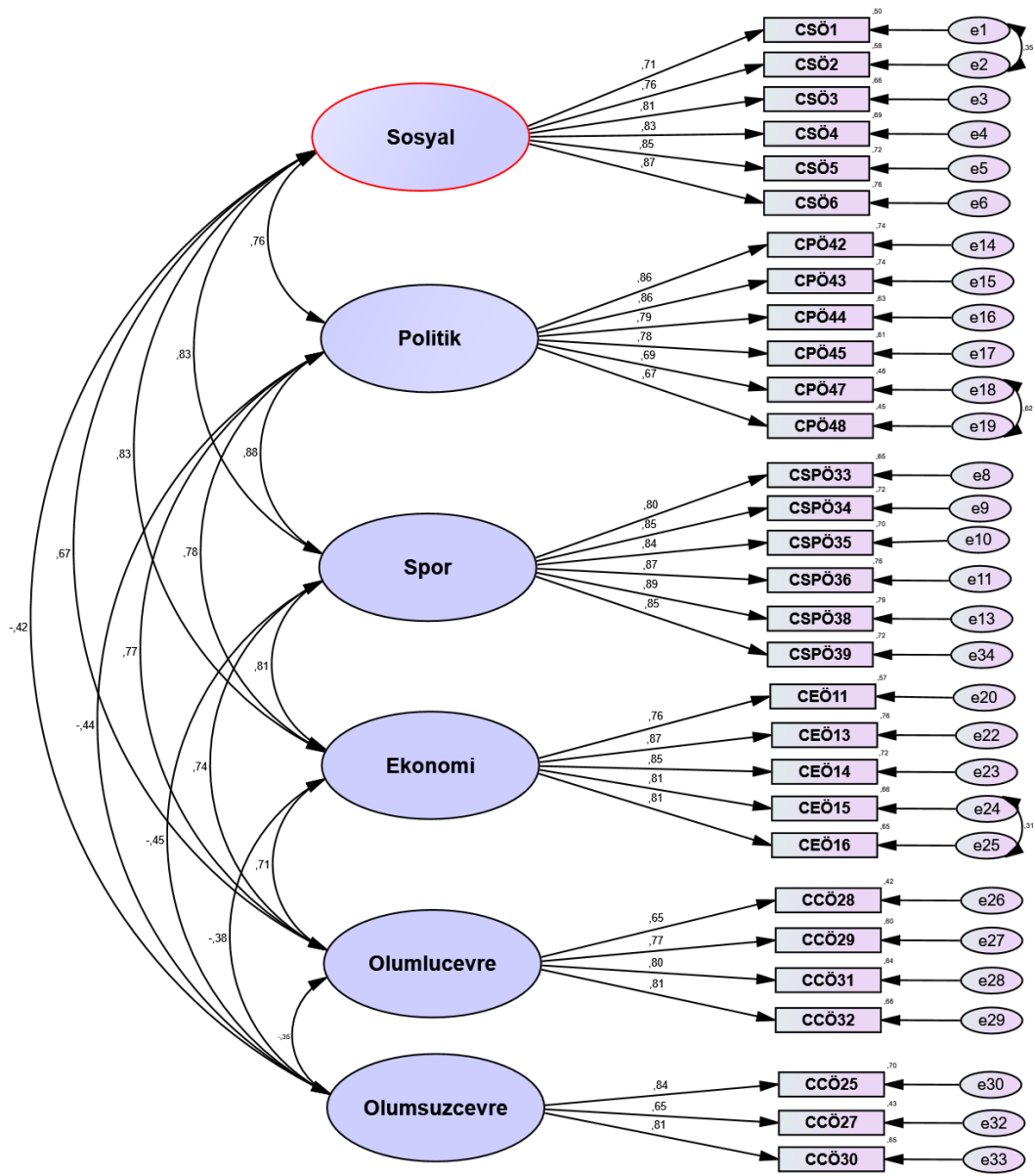
Faktör	Ortalama.	Standart Sapma	CCÖR25	CCÖR26	CCÖR27	CCÖR30	Cronbach's Alpha
CCÖR25	2,04	,82		,51	,61	,65	.83
CCÖR26	2,29	1,19	,51		,54	,51	
CCÖR27	2,15	,90	,61	,54		,53	
CCÖR20	2,11	,91	,65	,51	5346		

Tablo 10’da madde korelasyon matrisi incelendiğinde ilişki düzeylerinin .510 ile .658 arasında olduğu ve ölçeğin Çevreye Olumsuz Etki alt boyutunun Cronbach’s alpha güvenirlik değerinin .837 olduğu görülmektedir. Bu değer alt boyutu oluşturan alt maddenin iç tutarlık güvenirliğini göstermektedir.

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik analizi sonuçları değerlendirildiğinde Cronbach alfa değerlerinin oldukça güvenilir olduğu görülmüştür.

3.1.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Açımlayıcı faktör analizinde elde edilen verilerden tespit edilen faktörleri doğrulamak amacıyla “Doğrulayıcı Faktör Analizi” yapılmaktadır. Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği için Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), AMOS istatistik programı kullanılarak yapıldı. DFA için veriler tekrar toplanmış ve AFA kullanılarak elde edilen altı boyutlu ölçeğin geçerliği test edilmiştir. İlk AFA ile elde edilen 33 maddelik yapıyı temel alan DFA sonucunda “Sosyal” alt boyutundan 9. Madde, “Ekonomi” alt boyutundan 12. Madde ile “Olumsuz çevre” alt boyutundan 26. Madde birden fazla madde ile ilişik olması ve düşük regresyon yükü alması nedeni ile ölçekten çıkarılmıştır. Gerekli koşulları sağlamayan üç madde çıkarıldıktan sonra yapılan DFA sonuçları değerlendirildiğinde gerekli koşulları (uygun indeksler ve faktör yükleri) sağlayan 30 parçalı ve altı boyutlu yapının sonuçları aşağıda tablolastırılarak sunulmuştur. 319 katılımcıdan oluşan çalışma örneklemini için t değerlerinin anlamlılık düzeyi ve ölçümlerin hata varyansları Şekil 1’de ayrıntılı olarak gösterilmektedir.

Şekil 4: Çoklu Spor Oyunları Alt Boyutlar 1 DFA Modeli

Tablo 11: Çoklu Spor Oyunlarının Boyutları için 1 DFA Modelinin Standartlaştırılmış Regresyon ve Hata Katsayıları

Boyutlar	İfadeler	Standartlaştırılmış Regresyon Katsayıları (χ^2) Ki kare	Hata Katsayıları ($1 - \chi^2$) Ki kare
Sosyal	1- Şehrimizin daha iyi bir görünüme sahip olmasını sağlamıştır. (CSÖ1)	0,707	0,50015
	2- Şehrimizde yaşayanların kullanımına açık yeni tesislerin açılmasını sağlamıştır. (CSÖ2)	0,758	0,42544
	3- Halkın farklı insanları ve kültürleri tanınmasına yardımcı olmuştur. (CSÖ3)	0,815	0,33578
	4- Şehir halkının daha fazla kaynaşmasını sağlamıştır. (CSÖ4)	0,828	0,31442
	5- Yerel halka uluslararası bir etkinliğe katılabilme fırsatı sunmuştur. (CSÖ5)	0,847	0,28259
	6- Şehrin uluslararası alanda tanınmasını sağlamıştır. (CSÖ6)	0,87	0,2431
Politik	7- Toplumun milli kimlik oluşturmaya katkı sağlamıştır. (CPÖ42)	0,858	0,26384

	8- Olumlu bir ülke imajı oluşturmıştır. (CPÖ43)	0,859	0,26212
	9- Ülkelerin ikili ilişkiler üzerinde olumlu etkisi olmuştur. (CPÖ44)	0,795	0,36798
	10- Diplomatik ilişkilerin oluşmasını sağlamıştır. (CPÖ45)	0,783	0,38691
	11- Sporun ulusal siyaset içerisindeki ağırlığının artmasını sağlamıştır. (CPÖ47)	0,692	0,52114
	12- Sporun uluslararası siyaset içerisindeki ağırlığının artmasını sağlamıştır. (CPÖ48)	0,674	0,54572
Spor	13- Halkın spora olan ilgisini artırmıştır. (CSPÖ33)	0,804	0,35358
	14- Uluslararası organizasyonların düzenlenmesine olan ilgiyi artırmıştır. (CSPÖ34)	0,851	0,2758
	15- Şehirdeki sosyal aktivite tesislerinin sayısının artmasını sağlamıştır. (CSPÖ35)	0,839	0,29608
	16- Düzenlenen ülkenin spor başarı düzeyinin artmasına katkı sağlamıştır. (CSPÖ36)	0,874	0,23612
	17- Sporda devamlılığa katkı sağlamıştır. (CSPÖ38)	0,891	0,20612
	18- Farklı spor branşlarının tanıtımına katkı sağlamıştır. (CSPÖ39)	0,846	0,28428
Ekonomi	19- Şehrin ekonomik durumuna katkı sağlamıştır. (CEÖ11)	0,757	0,42695
	20- Şehrin turizm potansiyelini artırmıştır. (CEÖ13)	0,871	0,24136
	21- Düzenleyen ülkeye prestij sağlamıştır. (CEÖ14)	0,847	0,28259
	22- Şehre yatırım yapılmasına katkı sağlamıştır. (CEÖ15)	0,812	0,34066
	23- Şehrin gelişmesine katkı sağlamıştır. (CEÖ16)	0,809	0,34552
Olumsuz Çevre	24- Çevreyi olumsuz etkilemiştir. (CCÖ25)	0,836	0,3011
	25- Eko-sisteme zarar vermiştir. (CCÖ27)	0,653	0,57359
	26- Görüntü kirliliğini artırmıştır. (CCÖ30)	0,808	0,34714
Olumlu Çevre	27- Toplu ulaşım hizmetlerinin (dolmuş, belediye otobüsü) artmasına katkı sağlamıştır. (CCÖ28)	0,646	0,58268
	28- Sunulan çevre hizmetlerinin (çöp toplama, temizlik, yenilenebilir enerji) artmasına katkı sağlamıştır. (CCÖ29)	0,774	0,40092
	29- Şehirdeki doğal kaynakların korunmasına katkı sağlamıştır. (CCÖ31)	0,798	0,3632
	30- Şehirdeki tarihi ve turistik kaynakların korunmasına katkı sağlamıştır. (CCÖ32)	0,814	0,3374

*Hata katsayıları (e): 1- χ^2 ile hesaplanmıştır (Solakumur, 2021).

Araştırmacılar, DFA'da oluşturulan teorik yapı ile gerçek veriler arasındaki uyumu ortaya çıkarmak için farklı uygun indeks değerlerinin kullanılmasını önermektedir (Marsh vd., 1988; Frias & Dixon, 2005). Bunlardan araştırmacılar tarafından en çok kabul görenler Ki-Kare İyiliği- χ^2 , Yaklaşım Hatasının Ortalama Karekökü-RMSEA Uyum İyiliği İndeksi-GFI, SRMR (Standartlaştırılmış-Kök Ortalama Kare Artık), Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi AGFI, Karşılaştırmalı Uyumdur. Dizin.- Bu bir CFI. Ancak χ^2 her durumda tek başına analiz edilebilecek bir istatistik değildir. χ iki serbestlik derecesine (sd) göre değerlendirilir (Çokluk vd., 2010). $\chi^2/sd \leq 2,5$ değeri mükemmel uyumu gösterir (Kline, 2005).

Bu çalışmada DFA için maksimum N değeri madde sayısının on katı olarak hesaplanmıştır. Bu durum çalışmada kullanılan 319 kişilik örneklem grubunun yeterli olduğunu

göstermektedir. Analiz sonucunda $\chi^2/sd=2,112$ oranının en iyi uyumu gösterdiği bulunmuştur. Diğer uyum kriterleri olan RMRSEA, SRMR, GFI, AGFI ve CFI uyum indeksi için en iyi değer $> 0,90$, en iyi değer ise $\geq 0,95$ kabul edilmektedir (Marsh vd., 2006). Araştırmacılar arasında uygunluğun değerlendirilmesi konusunda kesinlik eksikliği vardır. Bazı araştırmacılar $GFI \geq 0.85$ ve $AGFI \geq 0.80$ uygun indeks değerlerinin kabul edilebilir olduğunu vurgulamaktadır (Cole, 1987; De Frias & Dixon, 2005). RMSEA uyum indeksi için 0,059 kabul edilebilir bir uyum değeri olarak kabul edilmektedir (Byrne & Campbell, 1999; Frias & Dixon, 2005). DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği kriterleri Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12: Düzenleme Sonrası “Çoklu Spor Oyunları Etki” Ölçeğinin Boyutlarına Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli Uyum Endeksleri

	Elde edilen Uyum iyiliği değerleri	İyi Uyum	Tavsiye edilen Uyum iyiliği değerleri
χ^2/df	2,112	<3	≤ 5
GFI	,90	$>0,95$	$\geq 0,8$
AGFI	,83	$>0,95$	$\geq 0,8$
CFI	,94	$>0,95$	$\geq 0,9$
RMSEA	,059	$<0,05$	$\leq 0,08$
SRMR	,0440	$<0,05$	$\leq 0,08$

Tavsiye edilen uyum indeksleri (Doll vd., 1994; Mishra ve Datta, 2011).

Tablo 12’de bulgular birlikte değerlendirildiğinde, Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeğinin regresyon yükleri ve uyum değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu görülmektedir. Bu sonuç ölçek maddelerinin ilgili boyutları iyi temsil ettiğini göstermektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları ve iyi uyum değerleri kabul edilebilir sınırlar içerisinde bulunduğundan ölçümlerin geçerlik ve güvenilirlik analizleri hesaplanarak aşağıda sunulmuştur.

3.1.4. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Katılımcı bireylerden elde edilen verilerin (DFA) doğrulayıcı faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi; Verileri homojenliği, doğrusallığı ve normal dağılım koşulları test edildi. Katılımcı bireylerden elde edilen veriler incelendiğinde örneklemin homojen olduğu ve doğrusallık koşulunu yerine getirdiği ortaya çıktı. İfadelerin çarpıklık ve basıklık değerleri tek normal dağılım için (Şencan, 2005), Mahalanobis uzaklıkları ise çoklu normal dağılım için incelenmiştir. Bu analiz sonucunda 43 veri setinden Mahalanobis uzaklığı ki-kare kritik sınırını ihlal eden aykırı değerler çıkarılmış, geri kalan 319. Tek bir normal dağılım çalışması, verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin $[(-1,5) \text{ ile } (1,5)]$ arasında değiştiğini göstermiştir. Normal dağılımlar Tablo 13’de gösterilmektedir.

Tablo 13: Madde Normallik Dağılımları

Maddeler	Ort.	Ss	Basıklık	Çapıklık	Min.	Max.
CSÖ1	3,78	0,89	-0,810	0,961	1	5
CSÖ2	3,67	0,93	-0,698	0,319	1	5
CSÖ3	3,84	0,91	-1,033	1,270	1	5
CSÖ4	3,76	0,92	-0,805	0,531	1	5
CSÖ5	3,76	0,90	-0,785	0,571	1	5
CSÖ6	3,81	0,89	-0,907	0,991	1	5
CPÖ42	3,61	0,90	-0,566	0,353	1	5
CPÖ43	3,72	0,92	-0,654	0,480	1	5
CPÖ44	3,57	0,92	-0,492	0,217	1	5
CPÖ45	3,55	0,92	-0,361	-0,021	1	5
CPÖ47	3,47	0,93	-0,251	-0,169	1	5
CPÖ48	3,46	0,90	-0,227	-0,027	1	5
CSPÖ33	3,78	0,93	-0,627	0,289	1	5
CSPÖ34	3,66	0,90	-0,609	0,526	1	5
CSPÖ35	3,72	0,91	-0,669	0,444	1	5
CSPÖ36	3,74	0,90	-0,740	0,725	1	5
CSPÖ38	3,80	0,85	-0,695	0,757	1	5
CSPÖ39	3,84	0,86	-0,607	0,404	1	5
CEÖ11	3,48	1,01	-0,471	-0,195	1	5
CEÖ13	3,72	0,91	-0,683	0,449	1	5
CEÖ14	3,63	0,92	-0,547	0,373	1	5
CEÖ15	3,62	0,94	-0,496	-0,030	1	5
CEÖ16	3,75	0,91	-0,709	0,491	1	5
CCÖ28	3,39	1,02	-0,463	-0,173	1	5
CCÖ29	3,39	0,95	-0,315	-0,119	1	5
CCÖ31	3,21	1,00	0,091	-0,555	1	5
CCÖ32	3,41	0,96	0,271	-0,387	1	5
CCÖ25	2,22	1,02	0,534	-0,460	1	5
CCÖ27	2,46	0,94	0,123	-0,489	1	5
CCÖ30	2,33	1,08	0,370	-0,713	1	5
CSÖ1	3,78	0,89	0,810	0,961	1	5
CSÖ2	3,67	0,93	0,698	0,319	1	5
CSÖ3	3,84	0,91	1,033	1,270	1	5

Tablo 13'e göre verilerin Skewness ve Basıklık değerlerinin $[-1.5]$ ile $[1.5]$ arasında olduğu ve verilerin normal dağılım aralığında olduğu görülmektedir.

3.1.5. Modelin Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

Yapı geçerliliğini ölçmek için iki ana yaklaşım vardır. Yakınsak geçerlilik ve ayırıcı geçerlilik (Konuk, 2008; Türkmen & Barutçu, 2020). Ayırt edici geçerlilik, yapıların birbirinden farklı olup olmadığını gösterir. Modelin ayırt edici geçerliliğini sağlamak için, serbest korelasyonlara sahip kısıtlanmamış model, boyutlararası korelasyonları 1'e ayarlayan

kısıtlanmış modele ($H_0: \phi_{ij}=1$) karşı test edilir (Bagozzi, 1991). Bir modelin ayırma geçerliliği hesaplanırken kısıtlı ve kısıtsız modeller arasındaki n Ki-kare (χ^2) ve serbestlik derecesi (df) farklılıkları Δdf χ^2 dağılım tablosu dikkate alınarak yorumlanır.

Tablo 14’de modele ilişkin kısıtlandırılmış ve kısıtlandırılmamış Ki- kare (χ^2) ve serbestlik derecesi (df) değerlerine ait farklar açıklanmıştır.

Tablo 14: Çoklu Spor Oyunları Etki Boyutları için Ayırım Geçerliliğinin Değerlendirilmesi

	χ^2	df
Kısıtlandırılmış Model	1354,5	402
Kısıtlandırılmamış Model	817,2	387
$\Delta\chi^2$	537,3	
Δdf		15

Tabloda 14’de ki bulgular değerlendirildiğinde 15 serbestlik derecesinde ve 0,05 anlamlılık düzeyinde χ^2 kritik değerinin 24,996 olduğu tespit edilmiştir. Kısıtlandırılmış model ve kısıtlandırılmamış model farkı $\Delta\chi^2=537,3>24,996$ kritik değerinden büyük olduğundan “Çok Sporlu Oyunların Etkileri” ölçeğinin her bir alt boyutunun diğerlerinden ayrı yapıları temsil ettiği ve ayırt edici geçerliliğin garanti edildiği ileri sürülebilir. Benzer geçerlilik aynı boyuttaki ifadeler için de geçerlidir. Yakınsak geçerliliği hesaplamak için çıkarılan ortalama varyans (AVE), bileşik güvenilirlik (CR) (Fornell & Larcker, 1981) ve Cronbach Alpha (Hair vd., 1998) istatistikleri değerlendirildi. Tablo 15, Çoklu Spor Oyunlarının Etkilerine ilişkin 1° DFA modelinin yakınsak geçerliliğini ve güvenilirliğini göstermektedir.

Tablo 15: 1 DFA Benzeşim Geçerliği ve Güvenirlik Sonuçları

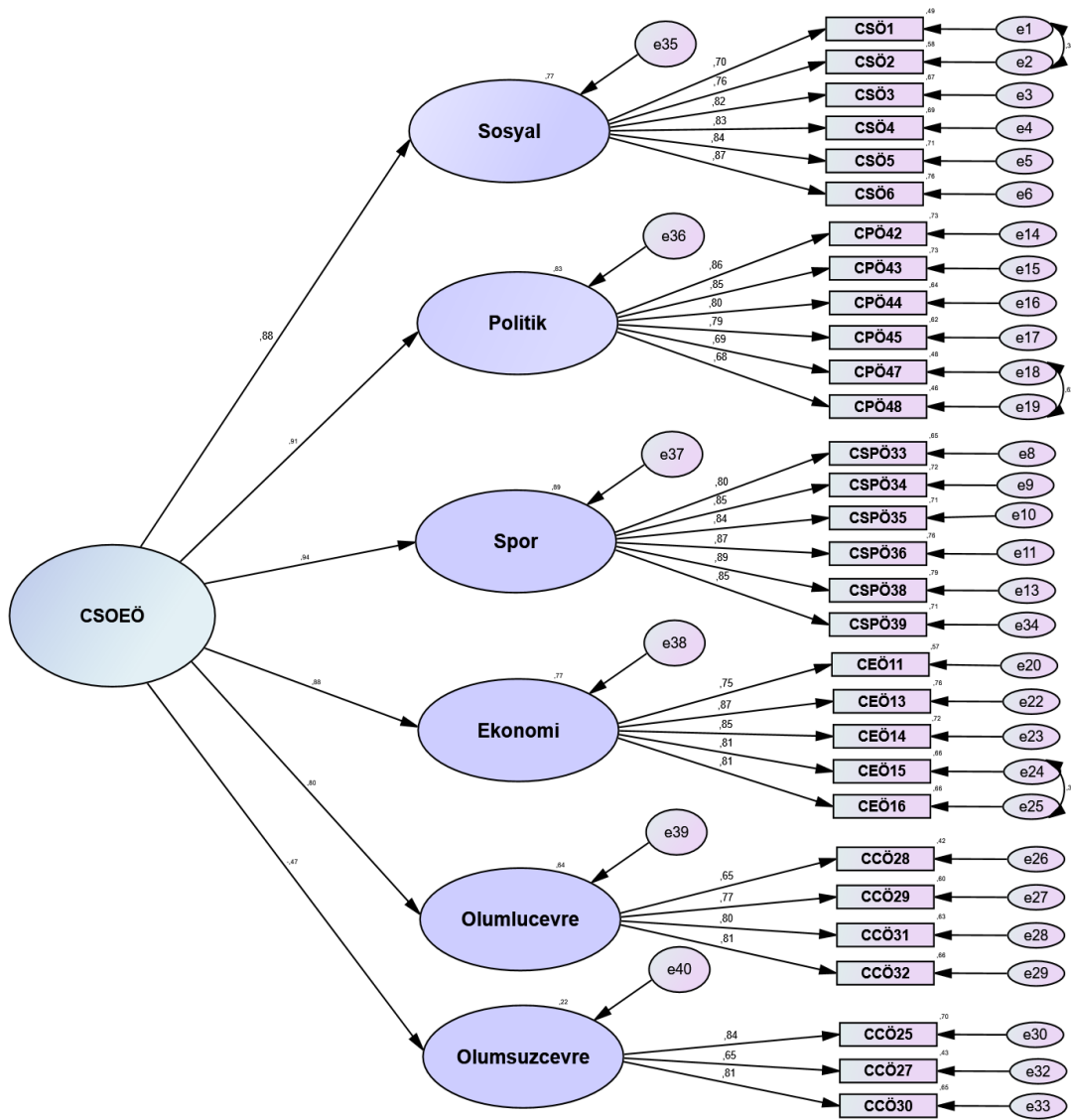
	Cronbach Alpha	A.V.E.	C.R.
Sosyal Etki	0,92	0,650	0,917
Politik Etki	0,90	0,609	0,902
Spor Etki	0,94	0,673	0,911
Ekonomik Etki	0,91	0,725	0,940
Olumlu Çevre	0,84	0,593	0,812
Olumsuz Çevre	0,81	0,579	0,845

Güvenilirlik (C.R.) değerleri hesaplanırken, $(\sum \text{faktör yüklemesi})^2 / [(\sum \text{faktör yüklemesi})^2 + \sum \text{hata katsayısı}]$. Değerlerin ortalama varyansını (AVE) hesaplamak için $\sum (\text{faktör katsayısı})^2 / [\sum (\text{faktör katsayısı})^2 + \text{hata katsayısı}]$ formülü kullanıldı. Hata katsayıları = -1 (faktör katsayısı) 2 olarak hesaplandı.

Elde edilen sonuçlar Tablo 15'e göre değerlendirilirken metrikler Cronbach Alpha ve C.R. Kritik değerin 0,70'den büyük olduğu ve ortalama değişken AVE değerlerinin 0,50'den büyük olduğu görülmektedir. Cronbach Alpha değerleri kritik bir değer olan 0,70'den büyüktür

(Hair vd., 1998), C.R. 0,70'ten ve A.V.E. 0,50'den büyüktür (Fornell & Larcker, 1981). Ancak bu AVE değeri katı bir kriter olarak kabul edilmekte ve diğer güvenilirlik değerleri tatmin edici ise 0,50'nin altındaki değerlerin kabul edilebilir olduğu söylenmektedir (Fornell & Larcker, 1981). 1°CFA ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçları tatmin edici sonuçlar verdiğinden "Çoklu Spor Oyunları Etkisi" ölçeğinin alt boyutlarının benzerlik ve güvenilirlik kriterlerini karşıladığı söylenebilir.

Bu aşamadan sonra ortaya çıkan boyutların "Çoklu Spor Oyunları Etki" ölçeğini ne derece iyi tanımlayabildiğine ilişkin 2°DFA yapılır.

Şekil 5: Çoklu Spor Oyunları Alt Boyutları 2 DFA Modeli

Alt boyutların "Çoklu Spor Oyunları Etki" ölçeğini ne derece iyi tanımlayabildiğine ilişkin 2°DFA modeli ve standartlaştırılmış regresyon ve hata katsayıları aşağıda şekil 2’de ve tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16: Çoklu Spor Oyunlarının Boyutları için 2 DFA Modelinin Standartlaştırılmış Regresyon ve Hata Katsayıları

Boyutlar	İfadeler	Standartlaştırılmış Regresyon Katsayıları (χ^2) Ki kare	Hata Katsayıları (1- χ^2) Ki kare
Sosyal	1- Şehrimizin daha iyi bir görünümüne sahip olmasını sağlamıştır.	0,703	0,50579
	2- Şehrimizde yaşayanların kullanımına açık yeni tesislerin açılmasını sağlamıştır.	0,761	0,42088
	3- Halkın farklı insanları ve kültürleri tanımalarına yardımcı olmuştur.	0,817	0,33251
	4- Şehir halkının daha fazla kaynaşmasını sağlamıştır.	0,829	0,31276
	5- Yerel halka uluslararası bir etkinliğe katılabilme fırsatı sunmuştur.	0,844	0,28766
	6- Şehrin uluslararası alanda tanınmasını sağlamıştır.	0,871	0,24136
Politik	7- Toplumun milli kimlik oluşturmaya katkı sağlamıştır.	0,857	0,26555
	8- Olumlu bir ülke imajı oluşturmıştır.	0,854	0,27068
	9- Ülkelerin ikili ilişkiler üzerinde olumlu etkisi olmuştur.	0,798	0,3632
	10- Diplomatik ilişkilerin oluşmasını sağlamıştır.	0,786	0,3822
	11- Sporun ulusal siyaset içerisindeki ağırlığının artmasını sağlamıştır.	0,694	0,51836
	12- Sporun uluslararası siyaset içerisindeki ağırlığının artmasını sağlamıştır.	0,68	0,5376
Spor	13- Halkın spora olan ilgisini artırmıştır.	0,805	0,35198
	14- Uluslararası organizasyonların düzenlenmesine olan ilgiyi artırmıştır.	0,851	0,2758
	15- Şehirdeki sosyal aktivite tesislerinin sayısının artmasını sağlamıştır.	0,84	0,2944
	16- Düzenlenen ülkenin spor başarı düzeyinin artmasına katkı sağlamıştır.	0,874	0,23612
	17- Sporda devamlılığa katkı sağlamıştır.	0,891	0,20612
	18- Farklı spor branşlarının tanıtımına katkı sağlamıştır.	0,845	0,28598
Ekonomi	19- Şehrin ekonomik durumuna katkı sağlamıştır.	0,753	0,43299
	20- Şehrin turizm potansiyelini artırmıştır.	0,87	0,2431
	21- Düzenleyen ülkeye prestij sağlamıştır.	0,846	0,28428
	21- Şehre yatırım yapılmasına katkı sağlamıştır.	0,813	0,33903
	23- Şehrin gelişmesine katkı sağlamıştır.	0,814	0,3374
OlumsuzÇevre	24- Çevreyi olumsuz etkilemiştir.	0,835	0,30278
	25- Eko-sisteme zarar vermiştir.	0,653	0,57359
	26- Görüntü kirliliğini artırmıştır.	0,809	0,34552
Olumlu Çevre	27- Toplu ulaşım hizmetlerinin (dolmuş, belediye otobüsü) artmasına katkı sağlamıştır.	0,648	0,5801
	28- Sunulan çevre hizmetlerinin (çöp toplama, temizlik, yenilenebilir enerji) artmasına katkı sağlamıştır.	0,774	0,40092
	29- Şehirdeki doğal kaynakların korunmasına katkı sağlamıştır.	0,795	0,36798
	30- Şehirdeki tarihi ve turistik kaynakların korunmasına katkı sağlamıştır.	0,815	0,33578

*Hata katsayıları (e): 1- χ^2 ile hesaplanmıştır.

Tablo 17: Çoklu Spor Oyunlarının Etkileri Ölçeği 2 DFA Modeli Uyum Endeksleri

	Elde edilen Uyum iyiliği değerleri	İyi Uyum	Tavsiye edilen Uyum iyiliği değerleri
χ^2 / df	2,14	<3	≤ 5
GFI	,85	>0,95	$\geq 0,8$
AGFI	,83	>0,95	$\geq 0,8$
CFI	,94	>0,95	$\geq 0,9$
RMSEA	,06	<0,05	$\leq 0,08$

Tavsiye edilen uyum indeksleri (Doll vd., 1994; Mishra ve Datta, 2011).

Tablo 17’de bulgular birlikte değerlendirildiğinde, Çoklu Spor Oyunları Etki ölçeğinin 2°DFA modeli regresyon yükleri ve uyum değerlerinin kabul sınırları içerisinde olduğu görülmektedir. Alt boyutların yapı geçerliği test edilmeden önce DFA uyum indekslerinin kabul edilen değerler içerisinde olması gerektiği ve boyutları oluşturan gözlenen değişkenlerin regresyon yüklerinin büyük ve anlamlı olması gerektiği ifade edilmiştir (Bollen, 1989; Bagozzi, 1994). Bu sonuç, ölçekteki altı boyutun ölçeğin iyi bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir.

Tablo 18: Ölçek Maddeleri Normallik Analiz Sonuçları

Maddeler	Missing /N	Ort	Ss	Çarpıklık	Min.	Max.
CSÖ1	9/319	3,78	0,894	-0,810	1	5
CSÖ2	9/319	3,67	0,939	-0,698	1	5
CSÖ3	9/319	3,84	0,918	-1,033	1	5
CSÖ4	9/319	3,76	0,929	-0,805	1	5
CSÖ5	9/319	3,76	0,905	-0,785	1	5
CSÖ6	9/319	3,81	0,896	-0,907	1	5
CPÖ42	9/319	3,61	0,908	-0,566	1	5
CPÖ43	9/319	3,72	0,922	-0,654	1	5
CPÖ44	9/319	3,57	0,929	-0,492	1	5
CPÖ45	9/319	3,55	0,923	-0,361	1	5
CPÖ47	9/319	3,47	0,931	-0,251	1	5
CPÖ48	9/319	3,46	0,906	-0,227	1	5
CSPÖ33	9/319	3,78	0,937	-0,627	1	5
CSPÖ34	9/319	3,66	0,900	-0,609	1	5
CSPÖ35	9/319	3,72	0,914	-0,669	1	5
CSPÖ36	9/319	3,74	0,904	-0,740	1	5
CSPÖ38	9/319	3,80	0,854	-0,695	1	5
CSPÖ39	9/319	3,84	0,868	-0,607	1	5
CEÖ11	9/319	3,48	1,015	-0,471	1	5
CEÖ13	9/319	3,72	0,915	-0,683	1	5
CEÖ14	9/319	3,63	0,922	-0,547	1	5
CEÖ15	9/319	3,62	0,947	-0,496	1	5
CEÖ16	9/319	3,75	0,918	-0,709	1	5
CCÖ28	9/319	3,39	1,025	-0,463	1	5
CCÖ29	9/319	3,39	0,958	-0,315	1	5
CCÖ31	9/319	3,21	1,001	-0,091	1	5
CCÖ32	9/319	3,41	0,967	-0,271	1	5
CCÖ25	9/319	2,22	1,024	0,534	1	5
CCÖ27	9/319	2,46	0,944	0,123	1	5
CCÖ30	9/319	2,33	1,089	0,370	1	5

Tablo 18 incelendiğinde verinin Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin $[(-1,5) \text{ ve } (1,5)]$ arasında yer aldığı ve verilerin normal dağılım sınırları içerisinde olduğu görülmektedir.

3.1.6. AFA Verinin Normallik ve Güvenirlik Değerleri

Tablo 19: Ölçek ve Alt Boyutları Güvenirlik Analiz Sonuçları

Alt boyutlar	Madde numaraları	Cronbach's Alpha
Sosyallik boyutu	CSÖ1, CSÖ2, CSÖ3, CSÖ4, CSÖ5, CSÖ6	,92
Politiklik boyutu	CPÖ42, CPÖ43, CPÖ44, CPÖ45, CPÖ47, CPÖ48	,90
Spor boyutu	CSPÖ33, CSPÖ34, CSPÖ35, CSPÖ36, CSPÖ38, CSPÖ39	,94
Ekonomiklik boyutu	CEÖ11, CEÖ13, CEÖ14, CEÖ15, CEÖ16	,91
Ekonomi olumlu boyut	CCÖ28, CCÖ29, CCÖ31, CCÖ32	,84
Ekonomiolumsuz boyut	CCÖR25, CCÖR27, CCÖR30	,81

Tablo 19’da güvenirlik değerleri incelendiğinde Cronbach’s alpha güvenirlik değerinin ,837 ile ,940 aralığında olduğu görülmektedir. Bu değer alt boyutu oluşturan maddelerin güvenirlik değerlerinin oldukça yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 20: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Dağılım Grafiği

Demografik Özelliler		N	%
Cinsiyet	Erkek	173	54,2
	Kadın	146	45,8
	Toplam	319	100,0
Eğitim	Lise Mezunu	283	88,7
	Üniversite Mezunu	36	11,3
	Toplam	319	100,0
İl	Samsun işitme engelliler organizasyonu	252	79,0
	Konya 5.İslami dayanışma oyunları	67	21,0
	Toplam	319	100,0
Çoklu Spor oyunları ile ilgilenme Durumu	Evet	185	58,0
	Hayır	134	42,0
	Toplam	200	100,0
Gelir	8.500 tl	136	42,6
	8.501-17.000 tl arası	121	37,9
	17.001 tl ve üzeri	62	19,4
	Toplam	319	100,0
Meslek	Öğrenci	218	68,4
	Serbest meslek	46	14,4
	Kamu çalışan	55	17,2
	Toplam	200	100,0
Yaş Yüzdelikleri	%25 lik yaş ortalaması.	18 yaş	
	%50 lik Otanca	18 yaş	
	%75 lik yaş ortalaması	27 yaş	

Tablo 20’de yer alan katılımcı bireylerin cinsiyet değişkenine göre; 319 katılımcının %54,2’i erkek, %45,8’i kadın olduğu görülmektedir. Eğitim değişkenine göre 319 katılımcının %88,7’i lise, %11,3’ü üniversite mezunu olduğu görülmektedir. İl durumuna göre 319 katılımcının %79’u Samsun’dan, %21’i Konya’dan katıldığı görülmektedir. Katılımcı bireylerin bulundukları konum incelendiğinde %68,3’ünün öğrenci olduğu, %14,4’ünün serbet meslekte çalıştıkları ve %17,2’sinin kamu statüsünde çalıştıkları görülmektedir. Gelir durumuna göre katılımcıların %42,6’sının 8.500 tl, %37,9’unun 8.501 ile 17.000 tl arası, %19,4’ünün ise 17.001 tl ve üzeri gelir durumuna sahip oldukları görülmektedir. Çoklu spor yapma durumu değişkenine göre 319 katılımcının %58’inin çoklu spor yaptığı, %42’sinin çoklu

spor yapmadığı görülmektedir. Katılımcı bireylerin yaş dağılımlarının yüzde dağılımları incelendiğinde %25’lik çeyrekliktekilerin yaş ortalamasının 18, %50’lik dilimdekilerin yaş ortalamasının 18 olduğu ve %75’lik çeyreklikte yer alan katılımcıların da yaş ortalamasının 27 olduğu görülmektedir.

3.1.7. Demografik Özelliklere Özgü Analizler

Çoklu spor oyunları etki ölçeği ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

H2: Katılımcı bireylerin, cinsiyet değişkeni ile “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Konya ve Samsun’da yaşayan halkın cinsiyet durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma durumu analiz edilerek Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Durumu Değişkeni T Testi Sonuçları

Çoklu Spor						
Oyunları	Cinsiyet	n	Ort.	Ss	t	p
Ölçeği						
Sosyal	Kadın	173	3,72	,68	-1,237	,21
	Erkek	146	3,82	,86		
Politik	Kadın	173	3,53	,67	-,773	,44
	Erkek	146	3,60	,85		
Spor	Kadın	173	3,74	,68	-,354	,72
	Erkek	146	3,77	,89		
Ekonomi	Kadın	173	3,57	,71	-1,555	,12
	Erkek	146	3,71	,91		
Olumlu Çevre	Kadın	173	3,25	,75	-2,351	,02
	Erkek	146	3,46	,86		
Olumsuz Çevre	Kadın	173	2,36	,83	,553	,58
	Erkek	146	2,30	,91		
Ölçek toplam	Kadın	173	3,55	,55	-1,226	,22
	Erkek	146	3,64	,71		

Tablo 21 incelendiğinde katılımcı bireylerin cinsiyet durumlarına göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyutlarından olumlu çevre dışında yer alan alt boyutlar ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($t_{(317)} = -1,226$; $p > .05$). Ölçeğin sosyal alt boyutu incelendiğinde kadın ve erkek katılımcıların puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t_{(317)} = -1,237$; $p > .05$). Ölçeğin politik alt boyutu incelendiğinde kadın ve erkek katılımcı bireylerin puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t_{(317)} = -,773$; $p > .05$). Ölçeğin spor alt boyutu incelendiğinde kadın ve erkek katılımcı bireylerin puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir

($t_{(317)} = -0,354$; $p > .05$). Ölçeğin ekonomi alt boyutu incelendiğinde kadın ve erkek katılımcı bireylerin puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t_{(317)} = -1,555$; $p > .05$). Ölçeğin olumsuz çevre alt boyutu incelendiğinde kadın ve erkek katılımcı bireylerin puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t_{(317)} = -0,553$; $p > .05$). Olumlu çevre alt boyutu incelendiğinde ise anlamlı farklılığın olduğu ve anlamlı farklılığın erkek katılımcı bireyler lehine gerçekleştiği görülmektedir. Erkek katılımcı bireylerin puan ortalamalarının kadın katılımcı bireylerden daha yüksek düzeyde ve erkeklerin olumlu çevre kazanımlarını kadınlardan daha fazla algıladıkları söylenebilir.

Çoklu spor oyunları etki ölçeği ile *eğitim* değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

H3: Katılımcı bireylerin, eğitim değişkeni ile “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Konya ve Samsun’da yaşayan halkın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma durumu analiz edilerek Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Eğitim Durumu Değişkeni T Testi Sonuçları

Çoklu Spor Oyunları Ölçeği	Eğitim	n	Ort.	Ss	t	p
Sosyal	Lise	283	3,73	,77	-2,487	,01*
	Üniversite	36	4,06	,66		
Politik	Lise	283	3,51	,75	-3,024	,00*
	Üniversite	36	3,92	,75		
Spor	Lise	283	3,71	,79	-2,721	,00*
	Üniversite	36	4,08	,64		
Ekonomi	Lise	283	3,57	,79	-3,871	,00*
	Üniversite	36	4,12	,78		
Olumlu Çevre	Lise	283	3,33	,79	-,889	,37
	Üniversite	36	3,46	,92		
Olumsuz Çevre	Lise	283	3,25	,92	-,894	,37
	Üniversite	36	3,40	1,15		
Ölçek toplam	Lise	283	3,55	,62	-3,135	,00*
	Üniversite	36	3,90	,59		

Tablo 22 incelendiğinde katılımcı bireylerin eğitim durumlarına göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyutlarından olumlu ve olumsuz alt boyutları dışında yer alan alt boyutlar ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t_{(317)} = -3,135$; $p < .05$). Ölçeğin sosyal ($t_{(317)} = -2,487$; $p < .05$), politik ($t_{(317)} = -3,024$; $p < .05$), spor ($t_{(317)} = -2,721$; $p < .05$) ve ekonomi ($t_{(317)} = -3,871$; $p < .05$) alt boyutları incelendiğinde lise ve üniversite

mezunu katılımcıların puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu ve üniversite lehine anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Üniversite grubu sosyal, politik, spor ve ekonomik kazanımları lise grubundan daha fazla algıladıkları tespit edilmiştir. Ölçeğin olumlu çevre ($t_{(317)} = -889$; $p > .05$) ve olumsuz çevre ($t_{(317)} = -894$; $p > .05$) alt boyutları incelendiğinde ise üniversite mezunu katılımcıların puan ortalamalarının lise mezunu katılımcılardan daha yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Çoklu spor oyunları etki ölçeği ile il değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

H4: Katılımcı bireylerin, il değişkeni ile “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Konya ve Samsun’da yaşayan halkın İl durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma durumu analiz edilerek Tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 23: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaşadığı İl Durumu Değişkeni T Testi Sonuçları

Çoklu Spor Oyunları Ölçeği	İl	n	Ort.	Ss	t	p
Sosyal	Samsun	252	3,71	,77	-2,643	,00*
	Konya	67	3,99	,71		
Politik	Samsun	252	3,49	,75	-3,211	,00*
	Konya	67	3,82	,75		
Spor	Samsun	252	3,69	,80	-2,716	,00*
	Konya	67	3,98	,66		
Ekonomi	Samsun	252	3,53	,81	-4,454	,00*
	Konya	67	4,02	,69		
Olumlu Çevre	Samsun	252	3,29	,82	-2,373	,01*
	Konya	67	3,55	,75		
Olumsuz Çevre	Samsun	252	3,26	,92	-,239	,81
	Konya	67	3,29	1,01		
Ölçek toplam	Samsun	252	3,53	,63	-3,785	,00*
	Konya	67	3,83	,55		

Tablo 23 incelendiğinde katılımcıların yarışmaların yapıldığı il değişkenine göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyutlarından olumsuz çevre dışında yer alan alt boyut ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t_{(317)} = -3,785$; $p < .05$).

Ölçeğin sosyal ($t_{(317)} = -2,643$; $p < .05$), politik ($t_{(317)} = -3,211$; $p < .05$), spor ($t_{(317)} = -2,716$; $p < .05$), ekonomi ($t_{(317)} = -4,454$; $p < .05$) ve olumlu çevre ($t_{(317)} = -239$; $p < .05$) alt boyutları incelendiğinde Konya ve Samsun katılımcılarının puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu ve Konya lehine anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Konya grubu sosyal, politik, spor, ekonomi ve olumlu çevre kazanımlarını Samsun grubundan daha fazla algıladıkları söylenebilir. Ölçeğin olumsuz çevre alt boyutları incelendiğinde ise Konya

grubunun puan ortalamalarının Samsun grubundan daha yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t_{(317)} = -239$; $p > .05$).

Çoklu spor oyunları etki ölçeği ile *çoklu spor oyunları ile ilgilenme durumu* değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

H5: Katılımcı bireylerin, çoklu Spor Oyunları ile ilgilenme durumu değişkeni ile “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Konya ve Samsun’da yaşayan halkın çoklu spor oyunları ile ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık olduğu analiz edilerek Tablo 24’de sunulmuştur.

Tablo 24: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çoklu Spora Katılma Durumu Değişkeni T Testi Sonuçları

Çoklu Spor Oyunları Ölçeği	Çoklu S. Katılma	n	Ortalama	StandartSapma	t	p
Sosyal	Evet	185	3,89	,78	3,479	,00*
	Hayır	134	3,59	,72		
Politik	Evet	185	3,67	,76	3,147	,00*
	Hayır	134	3,40	,73		
Spor	Evet	185	3,88	,77	3,535	,00*
	Hayır	134	3,57	,77		
Ekonomi	Evet	185	3,76	,85	3,306	,00*
	Hayır	134	3,46	,71		
Olumlu Çevre	Evet	185	3,49	,80	3,687	,00*
	Hayır	134	3,15	,77		
Olumsuz Çevre	Evet	185	3,27	1,01	,0,042	,96
	Hayır	134	3,27	,85		
Ölçek toplam	Evet	185	3,71	,64	3,854	,00*
	Hayır	134	3,44	,57		

Tablo 24 incelendiğinde katılımcı bireylerin çoklu spora katılma durumu değişkenine göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyutlarından olumsuz çevre dışında yer alan alt boyutlar ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t_{(317)} = 3,854$; $p < .05$). Ölçeğin sosyal ($t_{(317)} = 3,479$; $p < .05$), politik ($t_{(317)} = 3,147$; $p < .05$), spor ($t_{(317)} = 3,535$; $p < .05$), ekonomi ($t_{(317)} = 3,306$; $p < .05$) ve olumlu çevre ($t_{(317)} = -3,687$; $p < .05$) alt boyutları incelendiğinde çoklu spora katılma durumu değişkenine evet diyenler ile hayır diyen katılımcı bireylerin puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu ve evet lehine anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Evet grubu sosyal, politik, spor, ekonomi ve olumlu çevre kazanımlarını hayır grubundan daha fazla algıladıkları söylenebilir. Ölçeğin olumsuz çevre alt boyutları incelendiğinde ise evet grubunun puan ortalamalarının hayır grubundan daha yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t_{(317)} = -042$; $p > .05$).

Çoklu spor oyunları etki ölçeği ile meslek değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

H6: Katılımcı bireylerin, meslek değişkeni ile “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Konya ve Samsun’ da yaşayan halkın Meslek durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma durumu analiz edilerek Tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 25: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Meslek Durumu Değişkeni ANOVA Sonuçları

Boyut	Eğitim durumu	n	Ort.	Ss (sd=2,31)	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	F	p	η^2	Anlamlı Farklılık
Sosyal	Öğrenci	218	3,67	,82	Gruplar arası	Gruplar arası	7,414	0.00*	0.05	1-3
	Serbest meslek	46	3,87	,50	8,487	4,243				
	Kamu çalışanı	55	4,09	,64	Grup içi 180,870	Grup içi ,572				
Politik	Öğrenci	218	3,47	,77	Gruplar arası	Gruplar arası	6,692	0.00*	0.04	1-3
	Serbest meslek	46	3,63	,66	7,519	3,760				
	Kamu çalışanı	55	3,88	,74	Grup içi 177,518	Grup içi ,562				
Spor	Öğrenci	218	3,65	,82	Gruplar arası	Gruplar arası	6,332	0.00*	0.04	1-3
	Serbest meslek	46	3,93	,67	7,574	3,787				
	Kamu çalışanı	55	4,02	,63	Grup içi 188,965	Grup içi ,598				
Ekonomi	Öğrenci	218	3,50	,83	Gruplar arası	Gruplar arası	12,136	0,00*	0.07	1-3
	Serbest meslek	46	3,78	,64	14,941	7,471				
	Kamu çalışanı	55	4,07	,71	Grup içi 194,521	Grup içi ,616				
Olumlu çevre	Öğrenci	218	3,31	,82	Gruplar arası	Gruplar arası	,891	0,41	-	-
	Serbest meslek	46	3,41	,76	1,178	,589				
	Kamu çalışanı	55	3,46	,82	Grup içi 208,761	Grup içi ,661				
Olumsuz çevre	Öğrenci	218	2,39	,87	Gruplar arası	Gruplar arası	1,457	0.23	-	-
	Serbest meslek	46	2,19	,78	2,190	1,095				
	Kamu çalışanı	55	2,24	,92	Grup içi 237,582	Grup içi ,752				
Ölçek Toplamı	Öğrenci	218	3,50	,66	Gruplar arası	Gruplar arası	8,989	0.00*	0.05	1-3
	Serbest meslek	46	3,72	,48	6,833	3,416				
	Kamu çalışanı	55	3,87	,55	Grup içi 120,099	Grup içi ,380				

Tablo 25 incelendiğinde katılımcı bireylerin mesleki durumuna göre çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerine ilişkin ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamalarında anlamlı bir *farklılık tespit edilmiştir* ($F_{(2, 316)} = 8,989$; $p < .05$). Ölçeğin, sosyal ($F_{(2,316)} = 3.954$; $p < .05$), politik ($F_{(2, 316)} = 13.712$; $p < .05$), spor ($F_{(2, 316)} = 5.568$; $p < .05$), ekonomi ($F_{(2, 316)} = 14.315$; $p < .05$), alt boyutları guruplar ayrıtısında yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testi incelendiğinde guruplar arasında anlamlı farklılığın kamu çalışanları gurubu lehine olduğu görülmektedir ($p < .05$). Mesleki durum değişkenine göre ölçek toplam puan ortalamaları incelendiğinde; öğrenci ($\bar{x}_{yüksek} = 3,50$), serbest meslek ($\bar{x}_{yüksek} = 3.72$), kamu çalışanı ($\bar{x}_{yüksek} = 3.87$), düzeyinde olduğu görülmektedir. Ortalama puanların yüksek olması katılımcıların birden fazla spor oyunu hakkında daha fazla bilgiye sahip olduklarını göstermektedir. Tespit edilen etki büyüklüğü Eta kare (η^2) = 0,05, farkın orta bir etki gücü olduğunu ve toplam varyansın yaklaşık %5'inin bağımsız değişken “meslek durumu” tarafından açıklandığını göstermektedir.

Çoklu spor oyunları etki ölçeği ile *gelir* değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

H7: Katılımcı bireylerin, gelir değişkeni ile “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Konya ve Samsun’da yaşayan halkın gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma olmadığı analiz edilerek Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Gelir Durumu Değişkeni ANOVA Sonuçları

Boyut	Eğitim durumu	n	Ort.	Ss (Sd=2,31)	F	p
Sosyal	8506 tl	136	3,71	,82	,881	0.41
	8507-17012 tl	121	3,84	,66		
	17013 ve üzeri	62	3,74	,84		
Politik	8506 tl	136	3,47	,77	,396	0.67
	8507-17012 tl	121	3,63	,66		
	17013 ve üzeri	62	3,88	,74		
Spor	8506 tl	136	3,65	,82	,837	0.43
	8507-17012 tl	121	3,93	,67		
	17013 ve üzeri	62	4,02	,63		
Ekonomi	8506 tl	136	3,50	,83	,940	0,39
	8507-17012 tl	121	3,78	,64		
	17013 ve üzeri	62	4,07	,71		

	8506 tl	136	3,31	,82		
Olumlu çevre	8507-17012 tl	121	3,41	,76	,818	0,44
	17013 ve üzeri	62	3,46	,82		
	8506 tl	136	2,39	,87		
Olumsuz çevre	8507-17012 tl	121	2,19	,78	,626	0.53
	17013 ve üzeri	62	2,24	,92		
	8506 tl	136	3,50	,66		
Ölçek Toplam	8507-17012 tl	121	3,72	,48	,766	0.46
	17013 ve üzeri	62	3,87	,55		

Tablo 26 incelendiğinde katılımcı bireylerin gelir durumuna göre çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerine ilişkin ölçek toplam ($F_{(2, 316)} = 0,766$; $p > .05$) ve sosyal ($F_{(2, 316)} = 0,881$; $p > .05$), politik ($F_{(2, 316)} = 0,396$; $p > .05$), spor ($F_{(2, 316)} = 0,837$; $p > .05$), ekonomi ($F_{(2, 316)} = 0,940$; $p > .05$), olumlu çevre ($F_{(2, 316)} = 0,818$; $p > .05$), olumsuz çevre ($F_{(2, 316)} = 0,626$; $p > .05$), alt boyut puan ortalamalarında anlamlı bir *farklılık tespit edilmemiştir*. Gelir durumu değişkenine göre ölçek toplam puan ortalamaları incelendiğinde; 8506 tl ($\bar{x}_{\text{yüksek}} = 3,56$), 8507-17012 tl ($\bar{x}_{\text{yüksek}} = 3,65$), 17013 ve üzeri ($\bar{x}_{\text{yüksek}} = 3,58$), seviyesinde olduğu görülmüştür. Puan ortalamalarının yüksek olması, katılımcıların çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Yaş değişkeni sürekli değişken olduğu için Pearson Korelasyon testi yapılmıştır. İki değişken arasındaki ilişkinin gücünün ve birbirleriyle olan ilişkilerinin ölçümü olarak tanımlanır. Basit bir ifadeyle, Pearson korelasyon katsayısı, bir değişken değiştiğinde diğer değişkendeki değişimin etkisini hesaplar. Pearson korelasyonları ikili değişkenler dahil yalnızca nicel değişkenler için uygundur.

Çoklu spor oyunları etkisi ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

H8: Örneklemden elde edilen verilere göre “yaş” değişkeni ile “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” toplam puanı ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Konya ve Samsun’ da yaşayan halkın yaş durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma olmadığı analiz edilerek Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27: Yaş Değişkeni ile Çoklu Spor Organizasyonları Etki Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları Person Korelasyon Test Sonuçları

	Yaş	Sosyal	Politik	Spor	Ekonomi	Olumlu çevresel	Olumsuz çevresel	Ölçek Toplam
Yaş	1	,160**	,128*	,117*	,180**	,069	-,055	,169**
Sosyal		1	,706**	,763**	,766**	,615**	-,375**	,880**
Politik			1	,795**	,722**	,685**	-,345**	,880**
Spor				1	,746**	,664**	-,390**	,917**
Ekonomi					1	,639**	-,321**	,879**
Olumlu çevresel						1	-,272**	,764**
Olumsuz çevresel							1	-,459**
Ölçek toplam								1
N	319	319	319	319	319	319	319	319

Tablo 27 değerlendirildiğinde, Çoklu spor organizasyonlarına katılanların yaşları ile çoklu spor organizasyonları etki ölçeği toplam ve alt boyutları arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü tespit etmek için yapılan korelasyon analizi sonucuna göre; “yaş” ile “sosyal” arasında ($r= 0.160$ $p<0.01$), küçük ve pozitif yönde,, “yaş” ile “politik” arasında ($r= 0.128$, $p<0.05$), küçük ve pozitif yönde, “yaş” ile “spor” arasında ($r= 0.117$, $p<0.05$), küçük ve negatif yönde, “yaş” ile “ekonomi” arasında ($r= 0.180$, $p<0.01$) küçük ve negatif yönde, “yaş” ile “ölçek toplam” puanları arasında ($r= 0.169$, $p<0.01$) küçük ve negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Bu araştırmada Samsun ve Konya ilinde yaşayan halk örnekleminde 2017 İşitme Engelliler Yaz Olimpiyatları ve 2022 Konya 5. İslami Dayanışma Oyunlarının sosyal, politik, ekonomik, spor ve çevresel etkilerinin incelenmesine yönelik çoklu spor oyunları etki ölçeğinin geliştirilmesi, uygulanması ve farklı etkilerinin demografik değişkenlere incelenmesinin sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Sonuç olarak, çoklu spor oyunları etki ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçüm yapabilen bir ölçme aracı olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda çoklu spor oyunlarının etkilerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebilecek nitelikte 30 madde ve 6 alt boyuttan (Sosyal, Politik, Spor, Ekonomi, Olumlu Çevresel ve Olumsuz Çevresel) oluşan bir ölçme aracı alana kazandırılmıştır.

Katılımcı bireylerin cinsiyet durumlarına göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyutlarından “olumlu çevre” dışında yer alan alt boyutlar ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Katılımcı bireylerin eğitim durumlarına göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Katılımcı bireylerin yarışmaların yapıldığı il değişkenine göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyutlarından “olumsuz çevre” dışında yer alan alt boyut ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Katılımcı bireylerin çoklu spora katılma durumu değişkenine göre çoklu spor oyunları etki ölçeği alt boyutlarından “olumsuz çevre” dışında yer alan alt boyutlar ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Katılımcı bireylerin mesleki durumuna göre çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerine ilişkin ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamalarından “olumlu ve olumsuz çevre” alt boyutları dışında yer alan alt boyutlarda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Katılımcı bireylerin gelir durumuna göre çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerine ilişkin ölçek toplam ve sosyal, politik, spor, ekonomi, olumlu çevre, olumsuz çevre alt boyut puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Yaş değişkeni ile çoklu spor oyunları etki ölçeği toplam ve alt boyutlarına göre; “yaş” ile “sosyal” arasında küçük ve pozitif yönde bir ilişki, “yaş” ile “politik” arasında düşük ve

pozitif yönde, “yaş” ile “spor” arasında düşük ve negatif yönde, “yaş” ile “ekonomi” arasında düşük ve negatif yönde, “yaş” ile “ölçek toplam” puanları arasında düşük ve negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, çoklu spor oyunları etkisi ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçüm yapabilen bir ölçme aracı olduğu, “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği” uygulaması sonucunda bu oyunların sosyal, spor, politik, ekonomi, olumlu çevre ve olumsuz çevre faktörlerinin şehir veya kentlerde yaşayan halk üzerinde etkisi olduğu görülmüştür.

Tartışma

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular ile literatürdeki bulgular incelenerek benzerlikleri ve farklılıkları ele alınmıştır.

Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeğine Yönelik

Bu araştırmada çoklu spor oyunlarının düzenlendiği kentler ya da şehirlerde yaşayan halkın bu oyunların etkilerine yönelik görüşlerini ve ev sahibi kent ya da şehre ne gibi olumlu ve olumsuz katkı sağladığını belirlemek amacıyla “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği”nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 2017 Samsun Deaflympics İşitme Engelliler Yaz Olimpiyatları ve 2022 Konya 5. İslami Dayanışma Oyunlarının düzenlendiği şehirlerdeki halk üzerinde çoklu spor oyunlarının sosyal, spor, politik, ekonomik, olumlu çevre ve olumsuz çevre etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Birinci aşama olan “Açımlayıcı Faktör Analizi” sonucunda ölçeğin 33 madde ve 6 faktörlü bir yapıdan oluştuğu tespit edilmiştir. Birinci faktörün “Sosyal” boyutuyla, ikinci faktörün “Spor” boyutuyla, üçüncü faktörün “Politik” boyutuyla, dördüncü faktörün “Ekonomi” boyutuyla, beşinci faktörün “Olumsuz Çevre” boyutuyla, altıncı faktörün “Olumlu Çevre” boyutuyla uyduğu ve bu boyutlarla isimlendirildiği görülmüştür. Birden fazla faktör altında yer alan, faktör yük değeri 0,30; ın altında olan maddeler çıkarılmıştır. Dolayısıyla yapılan faktör analizi sonucu güvenilirliği ve yapısı belirlenen ölçeğin açımlayıcı faktör analizinde elde edilen verilerden tespit edilen faktörleri doğrulamak amacıyla “Doğrulamalı Faktör Analizi” yapılmıştır. DFA için veriler tekrar toplanmış ve AFA kullanılarak elde edilen altı boyutlu ölçeğin geçerliği test edilmiştir. İlk AFA ile elde edilen 33 maddelik yapıyı temel alan DFA sonucunda Sosyal” alt boyutundan 9. madde, “Ekonomi” alt boyutundan 12. madde ile “Olumsuz Çevre” alt boyutundan 26. madde birden fazla madde ile ilişik olması ve düşük regresyon yükü alması nedeni ile ölçekten çıkarılmıştır.

Gerekli koşulları sağlamayan üç madde çıkarıldıktan sonra yapılan DFA sonuçları değerlendirildiğinde gerekli koşulları (uygun indeksler ve faktör yükleri) sağlayan 30 maddeli

ve altı boyutlu yapı elde edilmiştir. Ekonomik faydalar, kentin imajı, sosyal, çevresel nedenler ve politik etkenler ile ilgili maddelerin dağılımına yönelik anlamlı bir açıklama bulunmamakla birlikte bu oyunların pek çok şehirde ekonomik ve politik olayların en hızlı büyüyen ve en heyecan verici örneklerinden biri olduğu ve sosyokültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülebilir. Maddeler ise 5’li Likert tipinde derecelendirilmiştir. AFA sonucunda toplam varyansın %69,58’ ini tanımlayan altı boyut elde edilmiştir. Bu faktörlere ilişkin açıklanan varyans değerleri incelendiğinde, sosyal boyut % 16,41’ ini, politik boyut % 12,80’ ini, spor boyut % 12,52’ ini, ekonomik boyut % 10,83’ ünü, olumlu boyut %8,57’ sini, olumsuz boyut 8,43’ünü açıklamaktadır (Tablo 4).

Araştırmadaki faktör analizine dayalı bulgular orijinal ölçeğin faktör yapısını desteklemektedir. Faktörlerin iç tutarlık katsayısı incelenmiş ve elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlık güvenirliği sosyal ($\alpha=.920$), politik ($\alpha=.905$), spor ($\alpha=.927$), ekonomik ($\alpha=.907$), olumlu çevre ($\alpha=.811$, olumsuz çevre ($\alpha=.837$) değerlerinin yeterli düzeyde olduğu söylenebilir (Tablo, 5,6,7,8,9,10). Boyutların Cronbach Alfa katsayıları ise “,811 ile ,927” arasında değerler almıştır. Tutarlık derecesi 1’e yaklaştıkça yükselmekte, 0’a yaklaştıkça düşmektedir (Ergin, 1995; Özgüven, 1995; Tekin, 1996). Belirtilen referanslar doğrultusunda ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayılarının istenilen düzeyde olduğu söylenebilir (Tablo 5,6,7,8,9,10). Ayrıca açımlayıcı faktör analizinden elde edilen yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Yapılan DFA sonucunda $\chi^2/sd \leq 2,5$ değeri mükemmel uyumu gösterir (Kline, 2005). Analiz sonucunda $\chi^2/sd=2,112$ oranının mükemmel uyum gösterdiği ortaya çıkmıştır (Tablo 13). Diğer uyum kriterleri olan RMRSEA, SRMR, GFI, AGFI ve CFI uyum indeksleri için uyum değeri $>0,90$ ve mükemmel uyum değeri $\geq 0,95$ olarak kabul edilmektedir (Marsh vd., 2006). Araştırmacılar arasında uygunluğun değerlendirilmesi konusunda kesinlik eksikliği vardır. Bazı araştırmacılar $GFI \geq 0.85$ ve $AGFI \geq 0.80$ uygun indeks değerlerinin kabul edilebilir olduğunu vurgulamaktadır (Cole, 1987; De Frias & Dixon, 2005). RMSEA uyum indeksi için 0,059 kabul edilebilir bir uyum değeri olarak kabul edilmektedir (Byrne & Campbell, 1999; Frias & Dixon, 2005). Bu sonuç ölçek maddelerinin ilgili boyutları iyi temsil ettiğini göstermektedir. Sonuçlar doğrultusunda söz konusu maddelerin altı boyutlu yapıyla uyumlu olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda, “Çoklu Spor Oyunları Etkisi Ölçeği” nin geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçüm yapabilen bir ölçme aracı olduğu ve çalışmanın amacına ulaşıldığı sonucuna varılabilir.

Demografik Değişkenlere Göre Çoklu Spor Oyunlarının Etkileri

Çoklu spor oyunları etkisinin *cinsiyet değişkenine göre*; olumlu çevre alt boyutu dışında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Olumlu çevre alt boyutu incelendiğinde ise

anlamli farklıliğin erkek katılımcılar lehine gerçekleştiği görülmektedir. Erkek katılımcıların puan ortalamalarının kadın katılımcılardan daha yüksek düzeyde olduğu ve erkeklerin olumlu çevre kazanımlarını kadınlardan daha fazla algıladıkları söylenebilir (Tablo 21).

Gül (2019), Deaflympics 2017'nin cinsiyet değişkenine göre; ekonomi, sosyalleşme ve kentin alt yapısı üzerine etkileri ile kentin sosyal ve doğal çevresi üzerindeki olumsuz etkilerine bakıldığında anlamlı düzeyde bir farklılık görülmemiştir. Fakat anlamlı düzeyde olmasa da kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre oyunların kentin alt yapısı, halkın sosyalleşmesi ve ekonomisi üzerine etkilerini daha olumlu bulduğu, oyunların kentin sosyal ve doğal çevresine olumsuz etkileri konusunda daha negatif düşünceye sahip olduğu görülmüştür (Boyacı, 2013) 2011 “Erzurum Üniversiteler Arası Kış Oyunlarının Toplumsal Algısı” başlıklı çalışmada, Zhou ve Ap (2009) “Ev Sahibi Halkın 2008 Pekin Olimpiyat Oyunlarının Etkilerine Yönelik Algıları” ilişkin çalışmada ve Silik (2014) Uluslararası Spor Organizasyonlarının SosyoKültürel Etkileri: “2013 Mersin XVII. Akdeniz Oyunlarına Yönelik Bir Uygulama” başlıklı çalışmalarında oyunlara ev sahipliği yapan şehrin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısında cinsiyet değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada ortaya konulan sonuçların aksine Şimşek (2011) tarafından “2011 Erzurum Üniversiteler Arası Kış Oyunlarının” yerel seyircilerinin organizasyonla ilgili düşünceleri incelendiğinde erkeklerin kadınlara kıyasla Universiade 2011 Kış Oyunları'nın şehrin ekonomisine katkısının daha fazla olduğunu, organizasyonun sosyal-çevresel etkileri konusunda ise kadınların erkeklere kıyasla oyunların daha fazla sosyal ve çevresel soruna neden olduğunu düşündükleri ortaya konulmuştur. Yılmaz (2019), “Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kentler Üzerine Etkisi” başlıklı çalışmada cinsiyet değişkenine göre farklılık olduğu görülmüştür. Kadınlar erkeklere göre sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini daha olumlu yorumlamışlardır. Bu noktada araştırma bulgularımızdan farklı bir sonuç bulunduğu söylenebilir.

Elde edilen bu sonuç neticesinde çalışmamızda çoklu spor oyunlarının sosyal, politik, spor, ekonomi, olumsuz çevre ve olumlu çevre etkisinin erkek katılımcılar tarafından yaşamlarına daha çok yansıttıkları ifade edilebilir. Çünkü her toplum ve her kültürde kadın ve erkek katılımcılar arasındaki farkın aynı düzeyde olmadığını söyleyebiliriz. Ekonomik olarak gelişmiş ülkeler de dahil pek çok ülkede çoklu spor oyunları ve spor alanında erkeklerin hâlâ kadınlardan daha aktif durumda olduğu ve sporun erkekle özdeşleştirildiği gerçeğini görebiliriz. Bu durum fizyolojik olmaktan ziyade kadınların ergenlikten sonraki kültürel ve sosyal sınırlandırmalarına daha çok bağlı olabilir.

Çoklu spor oyunlarının *eğitim durumları değişkenine göre* çoklu spor oyunları alt boyut ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Alt boyutları incelendiğinde lise ve üniversite mezunu katılımcıların puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu ve üniversite lehine anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Üniversite grubu sosyal, politik, spor ve ekonomik kazanımları lise grubundan daha fazla algıladıkları tespit edilmiştir. Ölçeğin olumlu çevre ve olumsuz çevre alt boyutları incelendiğinde ise üniversite mezunu katılımcıların puan ortalamalarının lise mezunu katılımcılardan daha yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo 22).

Çavuşoğlu, Tükenmez ve Serdar (2017), “Kış Olimpiyatlarının Ülkelerin Sosyo, Ekonomik ve Kültürel Kalkınmalarına Etkisinin İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapan şehirler üzerinde sosyal, kültürel, fiziksel ve politik etkiler açısından eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Zhou & Ap (2009), eğitim düzeyine bağlı olarak Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi şehirler üzerindeki etkisinde insanların sosyal psikolojisi, kentsel ve ekonomik gelişimi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Wickens (2010) tarafından 2012 Londra Olimpiyatları örneğinde yerel halkın çevre ve güvenlik konularındaki görüşlerini ölçmek amacıyla yapılan ölçekte katılımcılar hava kirliliği, trafik sıkışıklığı, ulaşım sisteminin eksikliği ve oyun güvenliği konularındaki endişelerini dile getirmiştir. Ancak bu kaygı eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu çalışmada, diğer çalışmalardan farklı olarak lise mezunlarının, oyunların çevresel etkileri konusunda ilkokul öğrencilerine göre daha bilinçli oldukları ve bu kişilerin etkinliklere katılımlarının sağlandığı varsayılmaktadır. Baktığımızda bizim araştırma sonucumuzda eğitim durumu üniversite olanların spor, ekonomik, politik ve sosyal alt boyutlarında anlamlı farklılığın olması ile bu çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik olmadığı görülmüştür.

Çoklu spor oyunlarının *il değişkenine göre* alt boyutlarından olumsuz çevre dışında ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ölçeğin sosyal, politik, spor, ekonomi ve olumlu çevre alt boyutları incelendiğinde Konya ve Samsun katılımcılarının puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu ve Konya lehine anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Konya grubunun sosyal, politik, spor, ekonomi ve olumlu çevre kazanımlarını Samsun grubundan daha fazla algıladıkları söylenebilir. Ölçeğin olumsuz çevre alt boyutları incelendiğinde ise Konya grubunun puan ortalamalarının Samsun grubundan daha yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında, olimpiyatlar başta olmak üzere çoklu spor oyunlarına ev sahipliği yapmanın şehirler açısından

hem ekonomik hem sosyokültürel hem de uluslararası prestij bakımından ön plana çıkan etkinlikler haline geldiği görülmüştür (Tablo 23).

Elde edilen sonuçlara göre; oyunların gerçekleştirileceği şehirlerin seçilmesinde o şehrin alt yapı imkanları başta olmak üzere bir bütün olarak gelişmişlik seviyeleri ve çevresel, ekonomik ve diplomatik ilişkilerin iyi yürütülmesi de önemli faktörler arasında yer alarak illeri pozitif yönde etkilemiştir diyebiliriz. Samsun ve Konya şehrinde düzenlenen oyunlar arasında yıl farkının olması aynı zamanda birinin engelli vatandaşlara yönelik bir oyun olması diğerinin ise normal oyunlar olmasının da etki edeceği düşünülmüştür. Bu sonuçları yöre halkının spora ilgisini çekmek için farklı spor faaliyetleri düzenlenerek spora ilginin arttırıldığı ve oyunların ekonomik, çevresel, kültürel yönden pozitif etkilerinin olduğu şehirlere turistik zenginlik kattığı ve ziyaretçileri çektiği şeklinde yorumlayabiliriz.

Çoklu spor oyunlarına *katılma durumu değişkenine göre* alt boyutlarından olumsuz çevre dışında ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Ölçeğin sosyal, politik, spor, ekonomi ve olumlu çevre alt boyutları incelendiğinde evet diyenler ile hayır diyen katılımcılarının puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu ve evet lehine anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Evet grubunun sosyal, politik, spor, ekonomi ve olumlu çevre kazanımlarını hayır grubundan daha fazla algıladıkları söylenebilir. Ölçeğin olumsuz çevre alt boyutları incelendiğinde ise evet grubunun puan ortalamalarının hayır grubundan daha yüksek düzeyde olduğu fakat anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo 24).

Elde edilen sonuca göre; ikamet edilen mahallelerde spor yapılacak semt sahalarının oluşması ve oyunlarla birlikte inşa edilen tesislerin hem sayılarının artışı hem de çeşitliliğinin ve kullanılabilirliğinin olması insanları ve çocuklarını spor faaliyetlerine yönlendirmede olumlu etki göstermiştir.

Mesleki durum değişkenine göre çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerine ilişkin ölçek alt boyutlarından olumlu ve olumsuz çevre dışında ve ölçek toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ölçeğin, sosyal, politik, spor, ekonomi, alt boyutları arasında anlamlı farklılığın kamu çalışanları grubu lehine olduğu görülmektedir. Mesleki durum değişkenine göre ölçek toplam puan ortalamaları incelendiğinde kamu çalışanlarının puan ortalamalarının serbest meslek ve öğrenci puan ortalamalarından daha yüksek olduğu, serbest meslek puan ortalamalarının da öğrenci puan ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Puan ortalamalarının yüksek olması, katılımcıların çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerinin yüksek olduğunu ifade etmektedir (Tablo 25).

Bu sonuca göre en düşük puana sahip olan öğrencilerin çoklu spor oyunları kültürel etkisinin düşük olmasının nedeni şu şekilde değerlendirilebilir; genç yaş grubunu temsil eden

ve önceki nesillere göre daha bilinçli, daha eğitimli ve kültürel olarak değişime daha fazla dahil olduğu düşünülen öğrencilerin özellikle daha genç yaş gruplarına göre bu kültürel çatışmayı daha fazla yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Toplum yaşlı nüfustan genç nüfusa doğru ilerledikçe, en genç yaş gruplarının içinde buldukları ortamlarda kültürel alışveriş için daha uygun hale gelmektedir (Timeturk, 2012). Bir şehir yaşamında en sosyal meslek grubu serbest meslek ile uğraşanlardır. Çünkü serbest meslek yapan bireyler halkın içerisinde halkla beraber olan ve halk ile iletişimi en yüksek olan gruptur. Aynı zamanda sadece halkın içinden değil kentte yaşanan peyzaj çalışmaları, alt ve üstyapı yatırımları, sporcu ve kabilelerin alışveriş yapmasıyla serbest meslek grupları merkezde yer almaktadır. Şimşek (2011) de Erzurum'daki 2011 Dünya Universiade Kış Oyunları ile ilgili çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Şimşek, bu “diğer” meslek grubuna giren işçi, memur, öğrenci, esnaf, iş yeri sahibi ve serbest meslek sahiplerinin bu alandaki faaliyetlerinin kentin imajına olumlu katkı sağladığını belirtmiştir. Silik, (2014) 2013 Mersin XVII. Akdeniz Oyunları çalışmasında öğrenci ve memurlar diğer meslek gruplarına göre ekonomik alt boyutunu anlamlı yorumlamışlardır. Uslu (2020), Deaflympics İşitme Engelliler Oyunları hakkındaki çalışmasında oyunların şehre maddi katkısını olumlu yönden ele alan grupların kamu çalışanları, profesyoneller, serbest çalışanlar, yöneticiler ve ev hanımları ile öğrenciler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2019) “Uluslararası Spor Organzasyonlarının Kentler Üzerine Etkisi” başlıklı çalışmasında; ekonomik yararlar alt boyutunda meslek değişkenine göre farklılık olduğu görülmüştür.

Katılımcıların *gelir durumu değişkenine* göre çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerine ilişkin ölçek toplam ve sosyal, politik, spor, ekonomi, olumlu çevre, olumsuz çevre alt boyut puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Gelir durumu değişkenine göre ölçek toplam puan ortalamaları incelendiğinde genel olarak puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Puan ortalamalarının yüksek olması, katılımcıların çoklu spor oyunları ile ilgili algı düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. (Tablo 26).

Ayyıldız vd., (2019) yaptıkları çalışma, spor ortamlarında yüksek düzeyde refaha sahip olan kişilerin aynı zamanda yüksek bir yaşam kalitesine sahip olması açısından çalışmamızın sonucuyla farklılık göstermektedir. Yılmaz, (2019) Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kentler Üzerine Etkisi başlıklı çalışmasında; ekonomik yararlar alt boyutunda gelir değişkenine göre farklılık olduğu görülmüştür. Taşçı (2019), da yaptığı “Özel Eğitim Kurumlarının Tercihinde Spor Tesislerinin ve Spor Organizasyonlarının Etkisi” başlıklı çalışmasında ebeveynlerin maddi gücünün ve mevcut eğitim ve spor tesislerinde organize edilen spor

organizasyonlarının özel eğitim kurumlarına duyulan ihtiyacı olumlu yönde etkileyeceği sonucuna varılmıştır. Kızılyalı (2012), tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada bireylerin aylık gelir ve sosyo ekonomik durumları ile oyunlara yönelik etkileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum bizim çalışmamızın sonucu ile farklılık göstermektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçların; yüksek ortalama değerlerine göre bireylerin geçimlerini sağlayacak imkanlara sahip oldukları sürece (örneğin fiziksel ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyaçları), spor organizasyonları gibi sosyal ihtiyaçlara belirli bir süre ayırmanın üzerlerinde olumlu sonuçlar doğurabileceği söylenebilir. Gelir seviyesi arttıkça oyunlara katılma, oyunları izleme ve faaliyetler içerisinde aktif olarak rol alma ve bu faaliyetlere yönlendirmede artış göstermiştir diye yorumlanabilir.

Çoklu spor oyunları etkisinin *yaş değişkenine göre*; çoklu spor oyunları etki ölçeği toplam ve alt boyutları arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü tespit etmek için yapılan korelasyon analizi sonucuna göre; “yaş” ile “sosyal” arasında küçük ve pozitif yönde, “yaş” ile “politik” arasında düşük ve pozitif yönde, “yaş” ile “spor” arasında düşük ve negatif yönde, “yaş” ile “ekonomi” arasında düşük ve negatif yönde, “yaş” ile “ölçek toplam” puanları arasında küçük ve negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. (Tablo 27).

İşitme Engelliler Olimpiyatları 2017'nin kentte yaşayan halkın küçük bir kısmı, genel sosyalleşmesi ve kent ekonomisine etkileri konusundaki görüşleri arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Zhou ve Ap (2009), Silik (2014), Boyacı (2013), 2011 Erzurum Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunları ve Şimşek, (2011) 2011 Erzurum Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunlarının, 2008 Pekin Olimpiyatlarının etkisi üzerine yaptıkları çalışmada yaşın bağımsız değişkeninin kamuoyu algısını belirlemede etkili olmadığını ortaya koymuştur. Ancak ortalama puana bakıldığında 21-30 yaş grubunun olimpiyatların şehrin sosyal ve doğal ortamına yaratacağı olumsuz etkilerden daha fazla kaygılı olduğu sonucuna varılmıştır. Yukardaki araştırma ile çalışmamızın benzerlik gösterdiği ve birbirini desteklediğini söyleyebiliriz. Güçer ve Silik, (2014)'de Uluslararası Spor Organizasyonlarının Etkileri: 2013 Mersin XVII. Akdeniz Oyunlarına Yönelik Bir Uygulama, adlı çalışmalarında yaş değişkenine göre ekonomik yararlar boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bizim çalışmamızın sonucuna göre de ekonomi alt boyutunda negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Yukarıdaki araştırma ile bizim çalışmamızın benzerlik gösterdiği ve birbirini desteklediğini söyleyebiliriz.

Elde edilen sonuca göre; genç kuşaklar arasında sosyal iletişimin daha fazla olmasından dolayı oyunlardan daha fazla etkilendiği ve spor faaliyetlerin yaş arttıkça katılma oranının

düşüş göstermesi nedeniyle oyunlara karşı etkilerinin de daha az olduğu tespit edilmiştir. Böylelikle yaşı n çoklu spor oyunlarında etkili bir değişken olduğunu yorumlayabiliriz.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına yönelik ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik olmak üzere öneriler ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Olumlu çevre faktörlerinin cinsiyete göre erkekler lehine farklılaşması göz önünde bulundurularak kadınlara yönelik farkındalık çalışmaları yapılabilir.

Eğitim değişkeni göz önünde bulundurulduğunda eğitim seviyesindeki artışın algı düzeyinde de artışa neden olduğu görülmektedir. Dolayısıyla daha sonra yapılacak çalışmalarda lisansüstü eğitim seviyesinin dahil edilmesi ile algı düzeyleri test edilebilir.

Bu çalışma kapsamında geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak geliştirilen “Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği”, benzer organizasyonların düzenlendiği farklı şehir veya kentlerde uygulanabilir, farklı ölçeklerle birlikte kullanılabilir. Her ne kadar çoklu spor oyunları ile ilgilenenlerin olumsuz çevre alt boyutu açısından farklılaşmadığı tespit edilmiş olsa da organizasyonların çevre üzerindeki olumsuz etkileri hususunda halkı bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir, gerekli önlemler paydaş iş birliği çerçevesinde alınabilir.

Genel bir yaklaşım ile ele alınan meslek değişkeni, sonraki çalışmalarda paydaşlar göz önünde bulundurularak çeşitlendirilebilir veya sektörler açısından ele alınarak çoklu spor oyunlarının bu sektörler üzerindeki etkileri araştırılabilir. Nitel ve karma yöntemler kullanılarak derinlemesine sonuçlar elde edilebilir.

Çoklu Spor Oyunlarının, kentler üzerinde kültürel miras açısından olumlu etkilerinin önemi göz önünde bulundurulduğunda, bu organizasyonların daha fazla düzenlenmesine yönelik politika ve stratejiler geliştirilebilir.

İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Araştırma, Samsun ve Konya ilinde yapılan çoklu oyunlar ile sınırlı tutulmuştur. Benzer çalışmaların farklı şehirlerde düzenlenen oyunlar ele alınarak aynı değişkenlerle veya farklı değişkenlerle örneklem grubu değiştirilerek yeniden ele alınması önerilmektedir.

Araştırma problemindeki değişkenler farklılaştırarak aynı örneklem grubu üzerinde yeni çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Aynı araştırma problemi çerçevesinde, aynı veri toplama aracı ve farklı araştırma yöntemleri kullanılarak benzer araştırmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5th Ed.). Allyn, Bacon/Pearson Education.
- Ak, D. (2015). Olimpiyat oyunlarının ev sahibi kente etkileri açısından değerlendirilmesi, *Muğla Sıtkı Koçman üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Pamukkale Journal Of Eurasian Socioeconomic Studies* doi: 10.5505/pjess.2015.58077.
- Ak, D. (2014). Olimpiyatların ev sahibi kente etkileri açısından değerlendirmesi. *Eurasian Socioeconomic Studies*, 1(2).
- Akdeniz Oyunları, 2013 Mersin XVII.(Ağustos, 2024). (<http://www.mersin2013.gov.tr>) adresinden edinilmiştir.
- Akşar, T. (2013). Olimpiyat düzenlemek akıl karı mı? ülkeler neden olimpiyat düzenlerler? futbol ekonomisi (1 Eylül 2013). <http://www.futbolekonomi.com/index.php/videolar/2730-olimpiyat-duezenlemek-akl-kar-m-uelkeler-neden-olimpiyat-duezenlerler.html>. adresinden edinilmiştir.
- Allen, J. O'Toole., W. McDonnell., I. & Harris, R. (2002). Festival and special event management. queensland, *Australia: John Wiley Sons*.
- Ammons, D. (2008). Deaf sports and deaflympics. presented to the international olympic committee. Frederick, MD: ICSD.
- Ammons, D. & Eickman, J. (2011). Deaflympics and the paralympics eradicating misconceptions sport in society. 14/9, 1149-1164.
- Anadolu Ajansı. (2017). Gönülleri fethediyorlar. Erişim tarihi: (Haziran, 2023). <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/gonulleri-fethediyorlar/823431>. adresinden edinilmiştir.
- Argan, M. (2004). Spor ve Turizm pazarlamasının kesişim noktası olarak spor turizmine kuramsal bir bakış. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*.15 (2). 158-168.
- Arslan, A. (2020). *Spor organizasyonlarında algılanan önem ve organizasyonlardaki tüketim nedenlerinin belirlenmesi* Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Yüksek lisans tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. (Tez No. 647481).
- Ashley, L. T. S. & Frank, S. (2016). Introduction Heritage Outside –In. *International Journal of Heritage Studies* 22.7, 501-503.
- Ataçocuğu, M. Ğ. (2008). *Olimpiyat oyunlarının ev sahibi ülke ve kente ekonomik etkilerinin araştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi. (Tez No. 221015).
- Ayyıldız, E. Sunay H, Köse B, & Atli A. (2019) Investigation of The Life Quality of Women in Ankara According to Their Participation in Physical Activity. *Acta Medica Mediterranea*. 3427.10.
- Baade, R. Baumann, R. & Matheson, V. (2010). Slippery Slope Assessing the Economic Impact of the 2002 Winter Olympic Games in Salt Lake City, Utah. *Région et Développement*.
- Bagozzi, R. Yi, Y. Philips, L. (1991). Assessing Cons- Truct Validity In Organisational Research. *Administ- rative Science Quarterly*, 36(3), 421-458.
- Blake, A. (2005). The economic impact of the london 2012 olympics. nottingham: *Christel DeHann Tourism and Travel Research Institute*, UK.
- Boroghi, F., Ribeiro, P. J. G. & Lourenço, J. M. (2018). Olympics' Impacts in Rio de Janeiro's Urban Sustainability, *Transylvanian Review*, Vol. XXVIII, Issue 30, pp. 7759-7765, 1221-1249. Erişim tarihi. (10 Aralık, 2023) Erişim adresi: <https://repositorium.sdum.uminho.pt/handle/1822/56051> adresinden edinilmiştir.

- Boyacı, M. (2013). 2011 *Erzurum üniversiteler arası kış oyunlarının toplumsal algısı* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Programı, Burdur.
- Büyüköztürk, (2012). Sosyal bilimler için veri analizi el Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Byrne, BM & Campbell LT, (1999). Cross-cultural comparisons and the presumption of equivalent measurement and theoretical structure: A Look Beneath The Surface, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30(5), 555–574.
- Can, Z.G., & Değirmen, S. (2017). Spor organizasyonlarının ekonomik açıdan incelenmesi: Mersin İli Örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(4), 91-105.
- Cashman, R. (2006). The bitter sweet awakening: The Legacy of the Sydney 2000 Olympic Games.
- Chappelet, J. (2012). Mega sporting event legacies, *A Multifaceted Concept, Papeles de Europa*, p:76-86.
- Chien, Y.L., Ping, C.L. & Hui F.N. (2009). Therorizm the role of sport in state-politics, *International Journal of Sport and exercise Science* 1(1): 23-32.
- Çoklu Spor Oyunları, Erişim Tarihi: (20.02.2023). <http://sporasiği.com/coklu-spor-oyunlari/> adresinden edinilmiştir.
- Çolakoğlu, T. Peçenek, A. (2020). Olimpiyat oyunlarının ülke ekonomilerine etkileri ve ekonomik olarak karşılaştırılması, Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Ankara, 25.(1), 1-11.
- CISS. (2011). 43rd ICSD Congress Minutes - Rome 2011. Deaflympics. (2019). History. (Aralık 2022). <http://ciss.org/icsd/1637> adresinden edinilmiştir.
- Clark, L. A. & Watson, D. (1995). Constructing validity: basic issues in objectivescale development. *Psychological Assessment*, 7(3), 309–319. <https://doi:10.1037/1040-3590.7.3.309>.
- Clark, R. & Misener, L. (2015). Understanding urban development through a sport events portfolio: A Case Study Of London, Ontario. *Journal Of Sport Management*.
- Creswell, J.W. (2013). Research Design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. 4th Edition, Sage Publications, Inc, London.
- Çakıcı, C. & Yavuz, G. (2012), 2013 Akdeniz oyunları bağlamında spor etkinlikleri ve olası etkileri, 1. Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu Bildiriler, s. 2-15, Mersin.
- Çavuşoğlu, S.B., Tükenmez, A. & Serdar, E. (2017). Kış olimpiyat oyunlarının ülkelerin sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan gelişimlerine etkisinin incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 10(49).
- Cole, D. A. (1987). Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of consulting and clinical psychology*, 55(4), 584.
- Deaflympics. (2019). ICSD Facts. (Erişim Tarihi: 9 Aralık 2019). <http://www.deaflympics.com/icsd/icsd-facts> adresinden edinilmiştir.
- Deloitte, (2010). Spor serisi raporu, kalıcı bir miras: önemli spor etkinliklerine ev sahibi ülkeler ve ekonomilerinde nasıl olumlu bir değişim sağlayabilir. (Erişim Tarihi: 30.09.2017). http://www.deloitte.com/assets/DcomTurkey/Local%20Assets/Documents/turkeytr_ps_KaliciBirMiras_160610.pdf, adresinden edinilmiştir.
- Demirci, N. (1986). Sporda yönetim teşkilatlanma ve organizasyonlar. T.C Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.
- Dev Spor Etkinlikleri Mirası, Erişim Tarihi: 15 Ağustos, 2024) (<http://www.paso-odepa.org/en/pan-american-games.html>, adresinden erişilmiştir.
- Devellis, R, F. (2016). Scale Development: Theory and applications. Sage Publications, 86-90.

- Dickinson, J. & Shipway, R. (2007). Resource guide to the impact of events, hospitality, leisure, *Sport and Tourism Network*, s. 1-20.
- Ding, L., Velicer, W. F. & Harlow, L. L. (1995). Effects of estimation methods, number of indicators per factor, and improper solutions on structural equation modeling fit indices. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 2(2), 119-143.
- Doğan, D. (2007). *Türkiye 'de sporun gelişimi ve değişen kullanıcı gereksinimlerini karşılayıcı yönde modern stadyum yapılarının temel planlama özellikleri*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 1987).
- Doğu Anadolu Projesi Ana Planı Kars İli Sarıkamış Kış Turizmi (2000). Ön Fizibilite Etüdü.
- Doğu, G. (2006), Sporun Sosyal ve Ekonomik Faydaları 27-28 Nisan 2006 Eskişehir Sağlıklı Kentler Birliği Toplantısı, Erişim tarihi (08.07.2024). <http://www.sporbilim.com/sayfa.asp?mdl=haber¶m=123> adresinden edinilmiştir.
- Doğu, G. (2014), Sporun sosyal ve ekonomik faydaları. Sağlıklı kentler birliği toplantısı. Eskişehir.
- Doll, W. J., Xia, W. & Torkzadeh, G. (1994). A confirmatory factor analysis of the end-user computing satisfaction instrument. *Mis Quarterly*, 18(4), 453-461.
- Dolles, H., & Söderman, S. (2008). Mega sporting events in asia-impacts on society, business and management: *An Introduction. Asian Business, Management*, (7): 147- 162.
- Doralp, B., & Barkul, Ö. (2011) Olimpiyat yerleşkeleri tasarımında bir girdi olarak sürdürülebilirlik megaron 6(2):123-137.
- Douglass, M., (2000). Mega urban regions and world city formation: globalization, the economic crisis and urban policy issues in pacific asia. *Urban Studies*, 37(12), 2315-2335.
- Dünya Basketbol Şampiyonası, (2010). Dünya Basketbol Şampiyonasından Akılda Kalanlar, Erişim Tarihi: (11.03.2021). <https://www.sneakscoud.com/blog/2010-dunya-basketbol-sampiyonasindan->, adresinden edinilmiştir.
- Dünya Üniversiteler yaz spor oyunları (2021). *23 Rd Summer Universiade 11-21 Ağustos 2005, İzmir / Türkiye*, ErişimTarihi: (15.02.2021). <http://Www.Univspor.Org.Tr/Images/Stories/Universiade/Yaz/2005.Pdf>, adresinden edinilmiştir.
- Edwards, E. (2005). An investigation into the quality of coverage of cultural heritage impacts in UK Environmental Impact Assessment (Master tezi). School of Environmental Sciences University of East Anglia University Plain. Norwich: University of East Anglia.
- Ekmekçi, D. Y., A., R. Ekmekçi A. & İrmış; (2013). Küreselleşme ve spor endüstrisi, Denizli. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, Vol.4, No.1, Pg: 91-117.
- Eliçin, Y. (2011). Küreselleşen kent ve sosyal hareketler. *Mülkiye Dergisi*, 35(270), 139-156.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt 15.
- Eoc Launches European Games, "Eoc Launches European Games". *Tarihinde Kaynağından Arşivlendi*. Erişim Tarihi: (27 Haziran 2023). <https://www.eurolympic.org/en/news/75-eoc/1373-eoc-launches-european-games.html>Adresinden edinilmiştir.
- Ergin, DY., (1995). Ölçeklerde geçerlik ve güvenirlik M. Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 125-148.
- Feddersen, A., Maennig, W. & Zimmermann, P. (2008). The empirics of key factors in the success of bids for olympic games. *Rev Econ Polit*. 118(2);171-87.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.

- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). How to design and evaluate research in education. McGraw-Hill Publishing.
- Fredline, E. (2005). Host and guest relations and sport tourism. *Sport in Society*, 8(2): 263-279.
- Frias CM. & Dixon RA. (2005): Confirmatory factor structure and measurement invariance of the memory compensation questionnaire. *Psychological Assessment*, 17(2), 168-178.
- Fry, J. (2006). The story of modern skiing. Lebanon: University Press of New England.
- Frias, C. M., and Dixon, R. A. (2005). Confirmatory factor structure and measurement invariance of the Memory. Compensation Questionnaire. *Psychological Assessment*, 17(2), 168.
- Gallagher AJ., Vianna GM., Papastamatiou YP., Macdonald C., Guttridge TL & Hammerschlag N. (2015). Biological effects, conservation potential, and research priorities of shark diving tourism. *Biological Conservation*, 184: 365-379.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2017). 2017 Deaflympics Oyunları'na Doğru, Erişim Tarihi: (10.09.2024). <http://www.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/3/84163/2017-deaflympics-oyunlarina-dogru>, adresinden edinilmiştir.
- Girginov, V. & Hills, L. The political process of constructing a sustainable london olympic sports development legacy, *International Journal of Sport Policy*, p: 161-181, 2008.
- Girişmen G. Türkiye'nin paralimpik oyunlar karnesi. Medium. 2017, (Eylül, 2024) <https://medium.com/@TurkParalimpik/turkiyenin-paralimpik-oyunlar-karnesi-c3454512946b> adresinden edinilmiştir.
- Goldmann, L. (1977). *İnsan bilimleri ve felsefe*, (Afşar Timuçin ve Füsün Aynuksa Çev.), İstanbul: Kavram Yayınları.
- Gratton, C., Shibli, S., & Coleman, R. (2006). The economic impact of major sports events: a review of ten events in the UK. *The Sociological Review*.54.
- Güçer, E. & Silik, C. E. (2014). The Impacts of The International Sports Organizations: A Study on 2013 Mersin XVII. Mediterranean Games. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 2(5), 148-170.
- Güçer, E. & Silik, E. (2014) Uluslararası spor organizasyonlarının etkileri. Mersin XVII. Akdeniz oyunlarına yönelik bir uygulama *International Journal of Science Culture and Sport July 2014: Special Issue 1* ISSN: 2148-1148.
- Güçlü, M. (2001). Olimpiyat oyunları ve spor sponsorluğu. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3).
- Gül, S. (2019). Uluslararası spor organizasyonlarının kültürel, sosy ekonomik ve mekânsal etkileri: Deaflympics Samsun 2017. Evaluation research, Sociology of Culture, Sports Studies, Socio-Economic Research.
- Gymnasiade 2016 Trabzon Faaliyetler, Erişim Tarihi: (21.02.2021). <Http://Tosf.Gov.Tr/Gymnasiade-2016>, adresinden edinilmiştir.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis*. 5. Basım, Pearson Education Inc., India.
- Hashmi S., Mohsin, F.B. & Ahmad, A. A. (2008). Economic impact studies of Beijing 2008 Olympic Games. *China-USA Business Review*, 5(7).
- Hazar, A. (2007). *Spor ve turizm*, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Holt, R. (2012). Afterword: history and heritage in sport. *Sport, History and Heritage: Studies in Public Representation* içinde (s. 263-266).
- Horby, A. S. (2010). Oxford Advanced Learner's Dictionary Of Current English. (Turnbull, J. Ed.) Oxford: Oxford University Press.
- <http://www.fiba.basketball/downloads/event/eng/2010/FWCM/media/2010FWC> adresinden edinilmiştir.

- ICMG (CIJM), International Committee of Mediterranean Games, Erişim Tarihi: (20.03.2020). <https://cijm.org.gr/mediterranean-games/>, adresinden edinilmiştir.
- ICSD (2018). Games Facts: 23rd Summer Deaflympics, (Erişim Tarihi: 03.07.2018). <https://www.deaflympics.com/games/2017-s>, adresinden edinilmiştir.
- International Committee of Sports for the Deaf. (2016). ICSD Highlights Volume 2 -April - June 2016. Lausanne: International Committee of Sports for the Deaf.
- International Committee of Sports for the Deaf. (2017). ICSD Highlights Volume 6 - April - June 2017. Lausanne: International Committee of Sports for the Deaf.)
- International Monetary Fund (IMF). (2010). People's Republic of China: 2010 Article IV Consultation—Staff Report. IMF Country Report No. 10/238.
- International Olympic Committee, (2013). Olympic Legacy, Lausanne, Switzerland, March.
- International Paralympic Committee, (2020). IPC Handbook Paralympic Games Section 1 Chapter 3.
- IPC. Paralympic Games All Editions, Erişim Tarihi: (22 Temmuz 2022). <https://www.paralympic.org/paralympic-Games>. Son adresinden edinilmiştir.
- İngiliz Milletler Topluluğu Oyunları, 2024. Erişim Tarihi: (10.08.2024). https://tr.wikipedia.org/wiki/İngiliz_Milletler_Topluluğu_Oyunları adresinden edinilmiştir.
- İslami Dayanışma Oyunları (Eylül, 2024). <https://www.aa.com.tr/tr/dunyadan-spor/5-islami-dayanisma-oyunlarinda-56-ulkeden-4-binden-fazla-sporcu-yarisacak/2656341>. adresinden edinilmiştir.
- Joo, Y. Bae., Y. & Kassens-Noor, E. (2017). Mega-Events and Mega Ambitions: South Korea's Rise and The Strategic use of the Big Four Events.
- Kar, M., Zorkirişçi, E. & Yıldırım, M. (2004). Turizmin ekonomiye katkısı üzerine ampirik bir değerlendirme, *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(8).
- Karadakis, K., & Kaplanidou, K. (2012). Legacy perceptions among host and non-host olympic games residents: A Longitudinal Study of the 2010 Vancouver Olympic Games, *European Sport Management Quarterly*, 12(3): 243-264.
- Karakuş, H. (2018). *Dev spor etkinlikleri ve spor mirası, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı*, (Yüksek lisans tezi) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 493375).
- Karasar, (2020). Bilimsel araştırma yöntemi, kavramlar ilkeler teknikler, Ankara. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kıssoudi, P., (2008). Sport, politics international relations in the twentieth century, *The International Journal Of The History Of Sport* Volume 25, Issue 13, Ss. 1689 1706.
- Kızılgöl, Ö. & Erbaykal, E. (2008). Türkiye'de turizm gelirleri ile ekonomik büyüme ilişkisi: bir nedensellik analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2).
- Kızılyallı, M. (2012). Ankara üniversitesi öğrencilerinin kadınların spor etkinliklerine katılımlarına ilişkin görüşleri. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıçarslan, N. (2008). Spor turizmi ve uluslararası spor organizasyonlarının turizme etkisi (2011 Erzurum Üniversite Kış Oyunları). (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Ankara T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü.
- Kirilenko, A.P. & Stepchenkova, SO. (2017). Sochi Olympics On Twitter: Topics, Geographical Landscape, And Temporal Dynamics. *Analytics in Smart Tourism Design: Concepts and Methods*, 215-234.
- Kline R. B. (2005). Principles and Practice of Structural Equation Modeling. New York: Guilford Press, 2005.

- Konstantaki, M. (2008). Social and Cultural Issues Associated with Hosting The 2012 Olympics in London: A Lecturers' and Students' Perspective, International Tourism Conference, Alanya.
- Konya, 5.İslami oyunlar (Eylül, 2024). <https://www.turkiyeazerbaycan.com/haber/5--islami-dayanisma-oyunlari-konya-da> adresinden edinilmiştir.
- Koryürek, C. E. (2003). *Olimpiyatlar*, İstanbul: Stil Matbaacılık.
- Kurthan, F. (2003). *Dünya'da ve Türkiye'de spor yönetimi*, İstanbul: YGS yayınları.
- Lee, Soonhwan; A Review of Economic Impact Study on Sport Events, *The Sport Journal*, volume 4, issue 2, 2001, p. 307- 327.
- Leichtathletik, EM. (2013). European Championship in Athletics Zürich 2014 Magazine, p: 35.
- Liao, H. & Pitts, A. (2006). A brief historical review of olympic urbanization. *Int j hist sport*, 23(7):1232-52.
- Lui, H. (2003) State, Sport and politics: sport policy in republic of China/Taiwan 1973-2002, Through A Strategic Relations Approach, Loughborough University (United Kingdom), Proquest Dissertations Publishing, 2003. (U171894).
- Malfas, M., Theodoraki, E., & Houlihan, B. (2004). Impacts of Olympic Games as Mega Events. *Municipal Engineer*, 157 (ME3), 209-220.
- Masterman, G. (2014). Strategic sports event management. Taylor, Francis Ltd.
- Matos, P. (2006). Hosting mega sports events: A brief assessment of their multidimensional impacts. The Copenhagen Conference on the Economic and Social Impact of Hosting Mega Sports Events. Copenhagen: Copenhagen Business School.
- Mersin 2013 XVII. Akdeniz Oyunları. (2013). Erişim Tarihi: (18.02.2014). <http://www.mersin2013.gov.tr/detay/5025/Oyunlar-Tarihcesi.html>, adresinden edinilmiştir.
- Meyer, M. (2011). Berlin 1936. In Gold, J.R. ve Gold, M.M. Olympic Cities: City Agendas, Planning and the World's Games, 1896-2016, 215-232, 2011.
- Miçoogulları, B.O. (2004). *Türkiye için spor turizmi stratejisinin belirlenmesi ve geliştirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Mishra, P. & Datta, B. (2011). Perpetual Asset Management of Customer-Based Brand Equity-The PAM Evalua- tor. *Current Research Journal of Social Sciences*, 3.(1), 34-43.
- Morse, E. (2003). Sport İn International Relation, Newyork, P. 1-10.
- Mumcu HE. (2018). Engelli spor politikaları (Avrupa Birliği Ülkeleri İle Türkiye Karşılaştırması), Ankara, Akademisyen Kitabevi, 190–1.
- Murathan T. Tarihsel süreçte paralimpik oyunlar. In: İlkım M, Beltekin E (eds). Sporda yeni akademik çalışmalar-5, Ankara, Akademisyen Kitabevi A.Ş, 2020: 70–82.
- Murray, S. (2011). Sports-Diplomacy: A Hybrid Of Two Halves, The International Symposium On Cultural Diplomacy Participant's Papers, Institute For Cultural Diplomacy, Berlin.
- Nalçakan, M. (2009). *Uluslararası spor organizasyonlarında sağlık hizmetleri universiade 2005 İzmir Örneği*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 249407).
- Netemeyer, R. G., Bearden, W.O. & Sharma, S. (2003). Scaling Procedures: Issues and applications, thousand oaks, Ca: Sage.
- Norman G., Canpolat B. (2021). Paralimpik kış oyunlarının tarihsel serüveni. In: İlkım M, Beltekin E (eds). Multisportif Araştırmalar: Spor Bilimleri Alanında Farklı Yaklaşımlar, Ankara, Gazi Yayınevi, 81–98.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). Psychometric theory (3rd Ed.). New York: McGraw-Hill.

- Ottaway, R. Ainsworth, R. & Baron, J. (2011), FCO Public Diplomacy: The Olympic and Paralympic Games 2012, Second Report of Session 2010-2011, Published by authority of the House of Commons London.
- Öncel, A. (2018). Uluslararası spor organizasyonlarının sosyo-ekonomik etkileri 2012 Londra Olimpiyatları Örneği ve Türkiye İçin Bir Değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Cilt 9 Sayı 22 Yıl 2018*.
- Özdamar, K. (2016). *Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Özer D. (2013). *Engelliler için beden eğitimi ve spor*, Ankara, Nobel Yayın, 20–1.
- Özsoy, A., & Sennaroğlu, B. (2016). Büyük spor organizasyonlarına evsahipliği yapmanın avantajları ve dezavantajları. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 11-22.
- Öztürk D, (2011). *Spor organizasyonları düzenleyen il temsilcilerinin karşılaştıkları problemlerin araştırılması (Ege Bölgesi Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- Pop, I., Kanovici, A., Ghic, G. & Andrei, M. (2016). The economic effects of the mega sport events on tourism in the brics countries case. *Amfiteatru Economic Journal*, 18(Special Issue No. 10): 960-975. 29(1).
- Preuss, H. (2004). The economics of staging the olympics, A Comparison Of The Games 1972-2008 Cheltenham, Glos: Edward Elgar.
- Preuss, H. (2009). Opportunity costs and efficiency of investments in mega sport events. *Journal Of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 1(2): 131-140.
- Ren, X. (2009). Olympic Beijing: Reflections on Urban Space and Global Connectivity, *The International Journal of the History of Sport*.
- Scherer, J. (2011). Olympic villages and large-scale urban development *Crises of Capitalism, Deficits of Democracy? Sociology*, 45(5), 782–797.
- Seçilmiş, K. (2004). *Antik zamandan günümüze olimpiyat oyunları*. İlpress Basım ve Yayın.
- Silik, E.C. (2014). *Uluslararası spor organizasyonlarının sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri 2013 Mersin XVII. Akdeniz Oyunlarına Yönelik Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Singh, N. & Hu, C. (2008). Understanding strategic alignment for destination marketing and the 2004 Athens Olympic Games: *implications from extracted tacit knowledge. Tourism Management*, 29(5): 929–939.
- Spilling, O. (2000). Beyond intermezzo On the long- term industrial impacts of mega-events the case of Lillehammer 1994. (Der.) Mossberg, L. Evaluation of Events: Scandinavian Experiences içinde. New York, Cognizant.
- Stevens, A. (2008). *Ever Greener Games. Sport Business International*. 137, pp. 3637.
- Steward, A. David, M. & Kathleen E. (1999). *Physical Education for Deaf Students. American Annals of the Deaf*. 144(4), 315-318.
- Sunay, H. (2010). *Sporda Organizasyon*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Şahin, Y. (2010). Olimpiyat kentinden olimpiyat devletine. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), 73- 80.
- Şebin, K. (2009). *Erzurum kış sporları turizmi ile ilgili yöre halkının tutum ve beklentileri (Doktora tezi)*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 236796).
- Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8th ed.). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Şimşek, K. (2011). 2011 Erzurum dünya üniversitelerarası kış oyunlarının Erzurum şehrine sosyo-kültürel ve ekonomik etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(3).

- Tatar, Y. (1997). *Özürlüler ve Spor 1: İşitme Özürlüler*. İstanbul: Fiziksel Engelliler Vakfı Yayınları.
- Tek, Tolga. (2006). *Türkiye’de uluslararası spor organizasyonu düzenleyen federasyonların karşılaştıkları problemler* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi), Konya, Selçuk Üniversitesi.
- Tekin, Ali, Tekin & Gülcan. (2014). Antik Yunan Dönemi. Spor ve Antik Olimpiyat Oyunları, Tarih Okulu, Haziran 2014, Yıl 7, XVIII, s.128.
- Tekin, H. (1996). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme yargı yayınları* Ankara. (17), 25-34.
- Tekin, M., Gül, H. (2004). Eğitim kurumlarında toplam kalite yönetimi anlayışı ve uygulamaları üzerine gazi osman paşa üniversitesinde bir araştırma.
- Tekindal, S. (2009). *Duyuşsal özelliklerin ölçülmesi için araç oluşturma*. Ankara: Pegem Akademi
- Temel S. A. (2019). *Yöneticilik kademesinde görev yapmakta olan çalışanların düşünme stilleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Selçuk Üniversitesi) Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 543839).
- Terekli, M.S., & Çobanoğlu, H.O. (2018). Developing Economic Values in Football: *Example of Turkish Football Federation*. *Open Access Library Journal*, 5:4263.
- Tetik, O., Aydoğ, T., Demirel, A.H. Atay, Ö.A. & Doral, M.N. (2002). Kış sporlarında spor yaralanmaları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 13(4), 41-55.
- TMPK. (2012). Türkiye Paralimpik Olimpiyat Komitesi, Paralimpik, *Paralimpik Türkiye Dergi*, 1(1): 6.
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, (2021). 2017 Faliyet Raporu, Erişim Tarihi: (11.02.2021).[https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/YayinGruplari/868642_2017_faa_liyet%](https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/YayinGruplari/868642_2017_faa_liyet%20raporu.pdf) adresinden edinilmiştir.
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi. (2021). EYOF kapanis-toreni ile sona erdi, Erişim: (Şubat 2021). <https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/Erzurum-2017-EYOF-Kapanis-Toreni-ile-Sona-Erdi/1404>, adresinden edinilmiştir.
- Unıversıade, İzmir ve Türkiye’nin Kazancı, (2021). Erişim Tarihi: (18.02.2021). <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/universiade-izmir-ve-turkiyenin-kazanci/1585/156>, adresinden edinilmiştir.
- Uslu, H. (2020). Uluslararası spor etkinliklerinin ev sahibi kentler üzerine etkileri Samsun 23 Deaflympics örneği. (Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 624623).
- Ünsal, D., & Pulhan, G. (2012). *Türkiye’de kültürel mirasın anlamı ve yönetimi*. A. Aksoy ve D. Ünsal. (Ed). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2573, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1543.
- Wallechinsky, D. & Loucky J. (2009). *Complete Book of the Winter Olympics*, Greystone Books, p: 4-11.
- Wan, S. K., & Song, H. (2019). Economic Impact Assessment of Mega-Events in the United Kingdom and Brazil. *Journal of Hospitality Tourism Research*, 43(7), 1044.
- Weed, M. (2013). *London 2012 legacy strategy: Ambitions, promises and implementation*. In V. Girginov (Ed.) Handbook of the London 2012 Olympic and Paralympic Games Volume One: Making the Games, London, Routledge, p:87-98.
- Westerbeek, H., & Smith, A. (2002). *Sport business in the global marketplace*. Springer.
- Wickens, E. (2010). Residents’ Perceptions of Environmental and Security Issues at the 2012 London Olympic Games, *Journal of Sport & Tourism*, 15(4), 337–357.
- Yetim, A. (2005). *Sosyoloji ve Spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Yıldıran, (2014). *Antikiteden Moderniteye Olimpiyat Oyunları, İdealler ve Gerçekler*. Hece (Batı medeniyeti özel sayısı), 18(210-212), 555-570.
- Yılmaz, B. (2019). *Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisi (23. İşitme Engelliler Olimpiyatları Samsun Örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 564971)
- Zauhar, J. (2004). Historical perspectives of sports tourism. *Journal of Sport & Tourism*, 9(1): 5-101.
- Zeller, R. A. and Carmines, E. G. (1978). *Statistical Analysis of Social Data*, Chicago: Rand McNally College Publishing Company.
- Zhou, Y., & Ap, J. (2009). Residents' Perceptions Towards the Impacts of the Beijing 2008.

EKLER

Ek 1: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarihi ve Sayısı: 13.02.2023-118824

 T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-83542712-100-118824
Konu : Etik Kurul Başvurusu (Savaş EREL)

13.02.2023

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 26.01.2023 tarihli ve E-83542712-100-115409 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Etik Kurulu 207.02.2023 tarihinde toplanmış olup, yapılan toplantı sonucu Anabilim Dalınız Doktora Programı öğrencisi Savaş EREL'in Etik Kurulu Onayı ile ilgili yapmış olduğu başvurusuna ilişkin Etik Kurulunca uygunluk durum kararı aslı ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç.Dr. Murat KUL
Enstitü Müdürü

Ek: Etik Kurul Kararı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSL438SNPZ Pin Kodu :02992 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd7eK=5264&eD=BSL438SNPZ&eS=118824>
Kep Adresi: bayuni@hs01.kep.tr Bilgi için: Sultan GÜÇTEKİN (TUĞRUL FİDAN Vekaletiyle)
Unvanı: Memur V.
Tel No: 3752

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 1: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 08.02.2023-118160

**T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU
KARARI**

Karar Tarihi: 07.02.2023 Karar Sayısı: 32 Oturum Sayısı: 2

Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 29.01.2023 tarihli ve E-83542712-050.99-116452 sayılı yazısı gereği, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı 202230009 numaralı öğrenci Savaş EREL'in yürüttüğü "Çoklu Spor Oyunlarının Politik, Sosyal, Ekonomik, Kültürel, Sportif ve Çevresel Etkilerinin Spor Tesisleri Eseninde İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması" başlıklı araştırma önerisi üniversitemiz etik kurulu tarafından incelenmiş olup, araştırma önerisinin etik ilkelere uygun olduğuna toplanmaya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof.Dr. Ali Savaş BÜLBÜL
Başkan
BELGENİN ASLI ELEKTRONİK İMZALIDIR

Mevcut Elektronik İmzalar
Prof.Dr. ALİ SAVAŞ BÜLBÜL (Etik Kurulu - Başkan) 08.02.2023 13:27

Tel: : Faks: :
E-Posta: : Elektronik ağ: :
Ayrıntılı bilgi için irtibat: Nuri TURAN

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2: Çoklu Spor Oyunları Etki Ölçeği

Demografik Bilgiler							
Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()							
Yaşınız:							
Mesleğiniz:.....							
Eğitim Durumunuz: Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü ()							
Ekonomik Geliriniz: 8.500 () 8.600- 17.000 () 17.000 üzeri ()							
Katıldığınız İL : Samsun () Konya ()							
Çoklu spor oyunları ile ilgilenir misiniz? Evet () Hayır ()							
		ÇOKLU SPOR OYUNLARI ETKİ ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
SOSYAL	1	Şehrimizin daha iyi bir görünüme sahip olmasını sağlamıştır.					
	2	Şehrimizde yaşayanların kullanımına açık yeni tesislerin açılmasını sağlamış					
	3	Halkın farklı insanları ve kültürleri tanımalarına yardımcı olmuştur.					
	4	Şehir halkının daha fazla kaynaşmasını sağlamıştır.					
	5	Yerel halka uluslararası bir etkinliğe katılabilme fırsatı sunmuştur.					
	6	Şehrin uluslararası alanda tanınmasını sağlamıştır.					
POLİTİK	7	Toplunun milli kimlik oluşturmaya katkı sağlamıştır.					
	8	Olumlu bir ülke imajı oluşturmıştır.					
	9	Ülkelerin ikili ilişkiler üzerinde olumlu etkisi olmuştur.					
	10	Diplomatik ilişkilerin oluşmasını sağlamıştır.					
	11	Sporun ulusal siyaset içerisindeki ağırlığının artmasını sağlamıştır.					
	12	Sporun uluslararası siyaset içerisindeki ağırlığının artmasını sağlamıştır.					
SPOR	13	Halkın spora olan ilgisini artırmıştır.					
	14	Uluslararası organizasyonların düzenlenmesine olan ilgiyi artırmıştır.					
	15	Şehirdeki sosyal aktivite tesislerinin sayısının artmasını sağlamıştır.					
	16	Düzenlenen ülkenin spor başarı düzeyinin artmasına katkı sağlamıştır.					
	17	Farklı spor branşlarının tanıtımına katkı sağlamıştır.					
	18	Sporda devamlılığa katkı sağlamıştır.					
EKONOMİK	19	Şehrin gelişmesine katkı sağlamıştır.					
	20	Şehrin turizm potansiyelini artırmıştır.					
	21	Düzenleyen ülkeye prestij sağlamıştır.					
	22	Şehre yatırım yapılmasına katkı sağlamıştır.					
	23	Toplu ulaşım hizmetlerinin (dolmuş, belediye otobüsü) artmasına katkı sağla					
	24	Şehrin ekonomik durumuna katkı sağlamıştır					
OLUMSUZ ÇEVRE	25	Görüntü kirliliğini artırmıştır.					
	26	Eko-sisteme zarar vermiştir.					
	27	Çevreyi olumsuz etkilemiştir.					
OLUMLU ÇEVRE	28	Şehirdeki doğal kaynakların korunmasına katkı sağlamıştır.					
	29	Şehirdeki tarihi ve turistik kaynakların korunmasına katkı sağlamıştır.					
	30	Sunulan çevre hizmetlerinin (çöp toplama, temizlik, yenilenebilir enerji) artmasına katkı sağlamıştır					

ÖZ GEÇMİŞ

Savaş EREL Ortaokul ve lise eğitimini Bayburt'ta tamamladı. 2001 yılında Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünden mezun oldu. Yüksek Lisans eğitimini ise 2020 yılında Malatya İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında tamamladı. Bayburt Milli Eğitim Müdürlüğünde 13 yıl beden eğitimi öğretmeni, Bayburt Valiliğinde 1 yıl Sodes Birim Sorumlusu, Türkiye Basketbol Federasyonunda 2002 de C klasman hakem ve 2. Kademe antrenörlük yaptı. Türkiye Badminton Federasyonunda 2002'den beri il temsilcisi ve halen 2. Kademe Milli takım badminton antrenörlüğü yaptı. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde 2 yıl Gençlik Merkezi Müdürü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde 2017'den beri Şube Müdürü olarak halen görev yapmaktadır.